

شمارش معکوس برای گام بیست و یکم

♦ افزایش وسایل حمل و نقل عمومی، توسعه فضای سبز و حذف محدودیت خرید پستی کتاب از خدمات نهادهای گوناگون در نمایشگاه امسال است

۶

کتابخانه

شنبه ۳۱ فروردین ۱۳۸۷
۱۲ ربیع الثانی ۱۴۲۹، ۱۹ آوریل ۲۰۰۸
شماره ۱۲۷، پیاپی ۷۷۸
صفحه ۲۰، ۲۰۰ تومان

ISSN:1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
سردبیر: پدram پاک‌آیین
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواجه نصیر، پلاک ۱۰، طبقه چهارم
تلفن: ۴-۶۶۹۶۱۵۱-۶۶۹۶۱۵۱
سازمان آگهی‌ها: ۲۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: ایرانچاپ

www.ketabehafteh.ir

شرایط خرید یارانه‌ای کتاب خارجی

شرایط خرید یارانه‌ای کتاب خارجی از بیست و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران اعلام شد. متقاضیان می‌توانند برای دریافت کارت خرید یارانه کتاب خارجی در تهران از تاریخ دوم تا دهم اردیبهشت ماه در شهرستان‌ها نیز از دوم تا نهم اردیبهشت ماه از طریق شعبه‌های منتخب بانک صادرات اقدام کنند. بنا بر این گزارش، دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها با ارائه کارت دانشجویی و یا کارت فارغ‌التحصیلی، اعضای هیئت علمی با ارائه کارت عضویت هیئت علمی، استادان و طلاب حوزه علمیه با ارائه تأییدیه از مدیریت حوزه‌ویادفاتر نمایندگی ولی فقیه در استان‌ها می‌توانند با مراجعه به شعبه‌های منتخب بانک صادرات در تهران و شهرستان‌ها، کارت خرید یارانه کتاب خارجی را تهیه کنند.

۳

جواد محقق از آثار تازه و در دست انتشار خود گفت

۱۵

مشاهیر پای تخته سیاه

پیشنهادهای نویسندگان برای سرای اهل قلم نمایشگاه بیست و یکم

خانه‌ای از جنس قلم

را از جمله نکاتی معرفی می‌کند که امسال باید با قدرت و قوت هرچه تمام‌تر دنبال شود. به اعتقاد این استاد دانشگاه هنر، پرداختن به مسائل و مباحثی نظیر بررسی ترجمه‌های صورت گرفته از یک کتاب با حضور منتقدان برجسته، بررسی وضعیت ویرایش کتاب‌های فلسفی یا هنری در ایران و مباحثی از این دست می‌تواند شمایی کلی از معضلات زیرساختی نشر در ایران را به مسئولان، ناشران و اهالی قلم گوشزد کند. ضمن این که امکان ایجاد فضایی برای گفت‌وگو با ناشران خارجی برای ترجمه و انتشار آثار نویسندگان و پژوهشگران ایرانی از جمله راهکارهایی است که می‌تواند این امکان را به عنوان نمایشگاه - و نه نمایشگاه بین‌المللی کتاب - در جامعه جهانی مطرح کند. کمالین که در نمایشگاه فرانکفورت بیش از آن که جنبه فروشگاهی مدنظر باشد، وجه نمایشگاهی جدی گرفته می‌شود و به باور ضیمران سرای اهل قلم می‌تواند در این بخش به شکل جدی‌تری فعالیت کند.

کارگاه‌های متن‌پژوهی

همه ساله در سرای اهل قلم جلساتی در حوزه متن‌پژوهی برگزار می‌شود که از جنبه‌های مختلفی قابل بررسی است. نقد و بررسی تلاش‌های متن‌پژوهان در مواجهه با یک متن کهن و میراث مکتوب، از جمله کارهایی است که در هر دوره از برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، به شکلی جدی در سرای اهل قلم مورد توجه متولیان این بخش از نمایشگاه قرار می‌گیرد. اما آنچه که به باور محمدروشن نیازمند بازخوانی است، مطالعه تطبیقی و بررسی نوع مواجهه مصححان با متون کهن است که مثلاً یک متن پژوه در مواجهه با متنی مربوط به قرن ششم چه رویکردی اتخاذ کرده و از چند نسخه سودجسته و متن پژوه بعدی که به صورت موازی یا با فاصله زمانی چند ساله کتاب را تصحیح کرده، چه برخوردی با نسخه‌های موجود داشته است.

۸

نمایشگاه بین‌المللی کتاب به عنوان برآیند فکر و شعور جمعی جامعه فرهنگی، نقشی عمده در نهادینه سازی تفکر جمعی دارد و در این میان اهالی قلم و اندیشه به عنوان میزبان معنوی نمایشگاه و پدید آورندگان محصول آن، پیش از هر چیز میراث دار معنای تاریخی قلم و تفکر هستند بنابراین طبیعی است که برگزارکنندگان نمایشگاه سعی در تسهیل شرایط برای حضور هرچه فعال این طیف فکری جامعه دارد. در طول برگزاری بیست و سه ساله نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، اهالی قلم، جایگاه و سرایی خاص خود داشته‌اند که طی چند سال اخیر متولیان این سرای، سعی و تلاش خود را معطوف به مهماننداری شایسته از ایشان کرده‌اند تا مگر از این رهیافت بتوان پویایی فکری را به جامعه تزریق و روابط مخاطب و نویسنده را تحکیم کرد. نمایشگاه بین‌المللی کتاب در اولین سال از سومین دهه حیات خود، به مانند چند سال گذشته با رویکردی تعامل محور، سرای اهل قلم را با تولید یکی از اهالی اندیشه، سرای تفکر و شعور جمعی معرفی کرده است و در این اثنا برگزاری بیش از یکصد و پنجاه نشست تخصصی در ده روز نشان از تلاش شبانه‌روزی برای سامان بخشی به سرای اهل قلم دارد. اما اهالی قلم و اندیشه با چه نگاهی به سرای اهل قلم می‌نگرند و در سال نوآوری و شکوفایی از سرای اهل قلم و بخش‌های جنبی نمایشگاه بیست و یکم چه انتظاری دارند؟ این پرسشی است که در مجال فراهم آمده به اقتراح گذاشته شد و حاصل این همایش آرا دربار خانه همه اهالی قلم گزارشی است که در پی می‌آید. دکتر محمد ضیمران؛ استاد زیبایی‌شناسی دانشگاه هنر ضمن اشاره به سابقه تلاش‌های پیشین مسئولان سرای اهل قلم در سال‌های گذشته یادآوری می‌شود که این مکان و فرصت پدید آمده در نمایشگاهی می‌تواند جایگاه سرای دائمی اهل قلم را در ذهن و زبان اهالی کتاب و مخاطبان این کالای فرهنگی تثبیت کند. از سوی دیگر ضیمران رویکردهای موضوعی به مباحث فکری

یادداشت

احسان الله حجتی*

عزم ملی در عرصه فرهنگی

نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران پس از بیست دوره برپایی با توجه به وسعت، حضور قابل ملاحظه ناشران داخلی و خارجی و طیف گسترده مراجعان و مخاطبان بی‌شک بزرگ‌ترین نمایشگاه کتاب در خاورمیانه است. ضمن آن که این نمایشگاه با وجود مشخصات فوق‌الذکر تبدیل به یک نمایشگاه خاص در منطقه شده است.

به همین علت است که مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران برپایی هرچه موفق‌تر و باشکوه‌تر نمایشگاه را یک ضرورت اساسی در عرصه توسعه فرهنگ کتابخوانی می‌دانند. ضمن آن که با برگزاری آن، حضوری تاثیرگذار را در منطقه به نمایش می‌گذارند. امسال در حالی که استقبال بیست و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌رویم که بر اساس برنامه ریزی‌ها و تمهیدات لازم تلاش شده تا این نمایشگاه صرفاً یک حرکت تکراری نباشد هرچند اگر این گونه نیز باشد حرکتی مثبت بوده است.

توسعه نمایشگاه و رشد قابل توجه مخاطبان و حضور ناشران داخلی و خارجی بیانگر این مطلب است که در تمام این سال‌ها تلاش شده تا نمایشگاه در مسیر رشد و بالندگی قرار داشته باشد و در فضای فرهنگی کشور موثر باشد به گونه‌ای که این رویداد بزرگ فرهنگی می‌تواند از مهم‌ترین فعالیت‌های فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار رود.

امانکته قابل توجه در خصوص برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران با توجه به مطالبی که مطرح شد، چگونگی و مدل برپایی آن به عنوان یک عزم ملی در عرصه فرهنگی است. امسال مراکز، سازمان‌ها و نهادهای متعددی با ستاد برگزاری نمایشگاه همراه شدند تا قبل از برگزاری نمایشگاه فضای مورد نیاز به گونه‌ای درخور شأن نمایشگاه آماده شود.

حال با توجه به آن که در سال نوآوری و شکوفایی هستیم و با توجه به تأکیداتی که مقام معظم رهبری در خصوص توسعه فعالیت‌های فرهنگی داشته‌اند و نیز با توجه خاصی که وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی در خصوص برگزاری هرچه موفق‌تر نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران داشته‌اند، به نظر می‌رسد وظیفه مسئولان برگزاری نمایشگاه مهم‌تر و البته سخت‌تر شده است که امیدواریم با برپایی هرچه باشکوه‌تر نمایشگاه امسال بتوانیم پاسخگوی نگاه دقیق مقام معظم رهبری و نیاز فرهیختگان کشور و مخاطبان نمایشگاه باشیم ضمن آن که امیدواریم در آینده‌ای نه چندان دور با فراهم شدن محلی قطعی، آماده و مناسب برای نمایشگاه بین‌المللی کتاب، شاهد شکوفایی هرچه بیشتر این پدیده بزرگ فرهنگی باشیم.

* قائم مقام نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

متأسفانه مشاهده می شود که برخی از سیاست ها، به عمد نقاط اختلافی را پیدامی کنند و یا حتی می ترانند، برای این که گروه های مسلمان را از هم جدا کنند. کتاب می تواند پیام وحدتی بین گروه های مسلمان باشد. چقدر خوب است که ما کتاب های اسلامی را از دنیای اسلام، از متفکران اسلام، از قلم های برجسته، به زبان فارسی و میان کتابخانه ملی خودمان منتقل کنیم و کتاب های اسلامی و آن چیزهایی که از تراوشات فکر و اندیشه متفکران خود ما و نویسندگان برجسته خود ما و علمای ماست، اینها را از داخل جامعه خودمان به زبان های اسلامی دیگر منتقل کنیم و بتوانیم کانال های وحدتی را بین جوامع اسلامی به وجود بیاوریم؛ این یقیناً یک حرکت فرهنگی و نیز یک حرکت ضد استعماری است.

بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در مراسم افتتاحیه اولین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۶۶/۸/۱۴

دکتر علی مطهری عنوان کرد ضرورت انتشار یادداشت های شهید مطهری

به اعتقاد فرزند شهید مطهری یادداشت های شهید مطهری بسیار غنی است و نباید به دلیل یادداشت بودن آن ها از چاپ شان جلوگیری کرد، زیرا اگر این آثار چاپ نشوند، نابود می شوند. چندی پیش آیت الله جعفر سبحانی در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت آیت الله مطهری گفت: اگر خود شهید مطهری نیز زنده بود مطمئناً در چاپ این کتاب [اقتصاد در اسلام] و موضوعات مطرح شده در آن تجدید نظر می کرد. آیت الله سبحانی با بیان اینکه چنین مطالب اقتصادی که از سوی آیت الله مطهری به چاپ رسیده صرفاً یادداشت های شخصی وی بود، افزود: نباید هر یادداشتی از سوی افراد به عنوان کتاب چاپ و در اختیار عموم قرار گیرد. در این میان علی مطهری نیز گفت: درست است که این کتاب از یادداشت های ایشان است، اما یادداشت ها باید چاپ شوند، زیرا اگر چاپ نشوند عملاً به معنی نابودی این ها خواهد بود. وی با بیان این که یادداشت های شهید مطهری سرمایه بزرگی برای محققان است، افزود: اکنون یازده جلد از یادداشت های ایشان چاپ شده است و بخش های اقتصادی هم قسمتی از همین یادداشت ها است. نماینده منتخب مردم تهران در مجلس هشتم ادامه داد: ما هم ادعایی بیش از یادداشت نداریم و می گوئیم با این که شهید مطهری این یادداشت ها را برای خودشان نوشته اند، دیگران می توانند به این یادداشت ها مراجعه کنند. این یادداشت ها منبعی است برای اهل تحقیق. وی در پاسخ به این سوال که باتوجه به یادداشت بودن این کتاب، آیا شهید مطهری در رابطه با مسائل اقتصادی نظر مدون و نهایی داشته اند یا خیر، اظهار داشت: یادداشت به دو صورت است. گاهی یادداشت ها فیش برداری است و به شکل تلگرافی یک مطلبی نوشته شده و یک وقت است که یادداشت ها به صورت مقاله است و حتی به شکل یک فصل کتاب است و خیلی منسجم و خوب به ارائه مطالب پرداخته است.

بازگشت همه به سوی اوست

با نهایت تأثر و تألم درگذشت پروین دولت آبادی، شاعر و بنیان گذار شورای کتاب کودک را به جامعه فرهنگی به ویژه اهالی قلم ادبیات کودک و خانواده فرهیخته ایشان تسلیت می گوئیم.

موسسه خانه کتاب

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در دیدار از مصلی بزرگ امام خمینی (ره) عنوان کرد

روند روبه پیشرفت نمایشگاه کتاب

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و مسکن و شهرسازی با حضور در مصلی بزرگ امام خمینی (ره) روند آماده سازی بیست و یکمین دوره نمایشگاه بین المللی کتاب را بررسی کردند.

محمد حسین صفار هرنندی در حاشیه این دیدار روند اجرایی برپایی نمایشگاه را مثبت ارزیابی کرد و گفت: «نمایشگاه بین المللی کتاب امسال به مراتب بهتر از سال گذشته برپا می شود».

وی افزود: «با همراهی و همکاری دوستان در وزارت مسکن و شهرسازی به ویژه شخص مهندس سعیدی کیا مراحل مختلف آماده سازی نسبی نمایشگاه به خوبی انجام می شود».

وزیر ارشاد انتقال نمایشگاه به محل مصلی تهران را یکی از موفق ترین تجربیات نمایشگاه کتاب ارزیابی کرد و گفت: «نمایشگاه سابق به اقرار تمام اهالی فن از لحاظ مسائل ترافیکی و وضعیت ساختمان های فرسوده آن مکان مناسبی برای برپایی نمایشگاه تشخیص داده نشد. ضمن اینکه در محل سابق بحث تبدیل وضعیت به شرایط جدید مطرح بوده و به عنوان پروژه نمایشگاهی کشور محسوب نمی شده است؛ از این رو سرمایه گذاری در چنان محلی علاوه بر آزار و اذیت ساکنان محل و عابران، در دسرهای زیادی را موجب می شد».

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: «مصلی تهران در قیاس با سایر مکان های نمایشگاهی وضعیت مناسب تری در اختیار بازدید کنندگان قرار داد به گونه ای که منتقدان نیز به شرایط قابل قبول آن اعتراف کردند».

وی تأکید کرد: «انتقال محل نمایشگاه سبب شد تا بخش عظیمی از طرفداران نمایشگاه که در جنوب و مرکز شهر ساکن هستند از امتیاز فاصله نزدیک با محل نمایشگاه برخوردار شوند تا این دسته از بازدید کنندگان دیگر مجبور به جایجایی به شمالی ترین نقطه شهر نشوند».

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: «علاوه بر این، محیط نمایشگاه محیط زیبایی است و معماری ایرانی اسلامی، فضای معنوی حاکم بر آن و بهره مندی ناشران از سالن های مناسب و یکپارچه نیز بر شکوه نمایشگاه کتاب افزوده است».

وی با بیان این که در محل مصلی با یک کارگاه زنده و فعال روبرو هستیم تا هر چه زودتر این سازه عظیم معنوی و فرهنگی در اختیار مردم تهران قرار گیرد

خاطر نشان کرد: «در طول برپایی نمایشگاه امنیت کامل برای بازدید کنندگان تأمین می شود».

صفار هرنندی اضافه کرد: «با تمهیداتی که پیش بینی می شود نمایشگاه امسال بهتر از سال گذشته و سال آینده نیز بهتر از امسال برپا می شود».

مفاخر فرهنگی، ریشه های عمیق ملت

در عین حال وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پیامی روز ملی بزرگداشت شیخ فریدالدین عطار نیشابوری را نیز تبریک گفت.

در پیام محمدحسین صفار هرنندی که یکشنبه گذشته در مراسم گلباران آرامگاه عطار، توسط سیدجواد جعفری - مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان خراسان رضوی - خوانده شد، آمده است: امروز ملت شریف و نجیب ایران اسلامی بیش از هر زمان دیگری حق مسلم خویش می داند که در قلمروهای وسیع و گوناگون علم و ادب و معرفت اصیل انسانی گلبانگ سربلندی و افتخار بر آسمان زند و بر توانمندی ها و قابلیت های سرشار خویش بیابد. این بزرگی و عظمت حاصل همت های والا، جان های پاک و ذهن های فرهیخته و توانای آحاد این ملت سرافراز بخصوص قشر جوان آن است که باتکیه بر پیشینه و پشتوانه های استوار علمی، فرهنگی و تاریخی خود با بنو آوری رادر گستره های گوناگون گشوده و قدم در راه قله های رفیع رشد و اعتلای

راه اندازی کتابخانه مجازی فارسی در روسیه

پایگاه مجله های الکترونیک و کتابخانه مجازی فارسی در روسیه راه اندازی شد. رایزنی فرهنگی کشورمان در مسکو، مجله های الکترونیک فارسی و کتابخانه مجازی کتاب های فارسی را در سایت خود به آدرس <http://moscow.icro.ir> قرار داده است.

بنا بر اعلام، این سایت با ۷۴ هزار پیننده یکی از پربیننده ترین سایت های پورتال رایزنی های فرهنگی کشورمان است که دربرگیرنده متن کامل یا چکیده مقاله های بسیاری از مجله های معتبر فارسی و چند نمونه از رمان های نویسندگان معاصر و دیوان برخی از شاعران است.

در بخش کتابخانه مجازی فارسی که همچنان در دست تکمیل است، علاقه مندان می توانند به تمام متون ادب فارسی، رمان های برتر فارسی، دیوان شاعران و کتاب های مذهبی دسترسی داشته باشند.

بخش مجله های الکترونیک فارسی پنج گروه موضوعی را شامل می شود که در هر یک از آنها مجله های مربوطه قرار داده شده اند. از جمله این گروه ها، زبان و ادبیات فارسی (شامل ۹ مجله)، زبان شناسی عمومی (شامل ۵ مجله)، دین و اخلاق (شامل ۸ مجله)، حقوق و سیاست (شامل ۱۱ مجله) و قرآن و حدیث (شامل ۴ مجله) است. مجله هایی که موفق به دریافت درجه علمی - پژوهشی شده اند، نیز در این بخش گنجانده شده اند.

انتشار آوازه های سرخ بلوط

شعرهای برگزیده شانزدهمین دوره کنگره شعر دفاع مقدس در قالب کتابی با نام آوازه های سرخ بلوط منتشر می شوند. با توجه به تصمیم معاونت ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس، از میان شعرهای رسیده به دبیرخانه شانزدهمین کنگره سراسری شعر دفاع مقدس، نزدیک به ۲۰۰ قطعه شعر برگزیده در قالب های مختلف، در کتابی گردآوری و منتشر می شوند. این کتاب که سه فصل خواهد داشت، شعرهای مربوط به «دفاع مقدس»، «عاشورایی با مضامین حماسی» و «مقاومت فلسطین و لبنان» را در خود جای می دهد. کتاب یادشده همزمان با برپایی شانزدهمین دوره از کنگره سراسری شعر دفاع مقدس در روزهای یازدهم تا سیزدهم اردیبهشت ماه در ایلام توزیع می شود.

شعرهای برگزیده شانزدهمین دوره کنگره شعر دفاع مقدس در قالب کتابی با نام آوازه های سرخ بلوط منتشر می شوند. با توجه به تصمیم معاونت ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس، از میان شعرهای رسیده به دبیرخانه شانزدهمین کنگره سراسری شعر دفاع مقدس، نزدیک به ۲۰۰ قطعه شعر برگزیده در قالب های مختلف، در کتابی گردآوری و منتشر می شوند. این کتاب که سه فصل خواهد داشت، شعرهای مربوط به «دفاع مقدس»، «عاشورایی با مضامین حماسی» و «مقاومت فلسطین و لبنان» را در خود جای می دهد. کتاب یادشده همزمان با برپایی شانزدهمین دوره از کنگره سراسری شعر دفاع مقدس در روزهای یازدهم تا سیزدهم اردیبهشت ماه در ایلام توزیع می شود.

انتشار «فال خون» در آمریکا

رمان «فال خون» به قلم داوود غفازادگان توسط محمدرضا قانون پرور - استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تگزاس - به انگلیسی ترجمه و در آمریکا منتشر شد.

«فال خون» که با عنوان

Fortune Told In Blood در آمریکا منتشر شده است، توسط انتشارات سوره مهر به همراه پنج کتاب دیگر به قانون پرور سپرده شده بود که از میان آنها، «فال خون» به دلیل نگاه ویژه به جنگ و فضای متفاوت اثر، مورد قبول واقع شد.

غفازادگان می گوید: «ترجمه آثار درجه اول در خارج از مرزهای کشور به دلیل داشتن ادبیات قوی، معرف فرهنگ ایرانی است و این تعامل فرهنگی منجر به صلح، همزیستی و درک متقابل می شود. ترجمه آثار جنگ و حقایق و ناگفته های جنگ تحمیلی ایران و عراق می تواند روشنگر مطالبی از جنگ باشد که به دلیل سکوت رسانه ها، به گوش کسی نرسیده است».

شرایط خرید یارانه‌ای کتاب خارجی

شرایط خرید یارانه‌ای کتاب خارجی از بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران اعلام شد.

متقاضیان می‌توانند برای دریافت کارت خرید یارانه‌ای کتاب خارجی در تهران از تاریخ دوم تا دهم اردیبهشت ماه و در شهرستان‌ها نیز از دوم تا نهم اردیبهشت ماه از طریق شعبه‌های منتخب بانک صادرات اقدام کنند.

بنا بر این گزارش، دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها با ارائه کارت دانشجویی و یا کارت فارغ التحصیلی، اعضای هیئت علمی با ارائه کارت عضویت هیئت علمی، استادان و طلاب حوزه علمیه با ارائه تأییدیه از مدیریت حوزه و یا دفتر نمایندگی ولی فقیه در استان‌ها می‌توانند با مراجعه به شعبه‌های منتخب بانک صادرات در تهران و شهرستان‌ها، کارت خرید یارانه کتاب خارجی را تهیه کنند.

همچنین اهل قلم و شخصیت‌های فرهنگی با ارائه و تحویل نمونه‌ای از آخرین اثرشان می‌توانند برای دریافت کارت خرید کتاب خارجی به دفتر ستاد واقع در تهران، خیابان قائم مقام فراهانی، خیابان فجر، شماره ۹، ساختمان فجر مراجعه کنند.

بر اساس این گزارش، نمایندگان مؤسسات، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی هم می‌توانند با در دست داشتن معرفی‌نامه معتبر و درخواست سقف خرید مورد نیاز به همراه دلایل اثبات سقف مورد نیاز اعلام شده با امضای بالاترین مقام مسئول و اخذ تأییدیه مدیریت امور بین الملل نمایشگاه برای تهیه کارت خرید کتاب خارجی اقدام کنند.

این گزارش حاکی است، استادان، دانشیاران، اهل قلم (گروه الف) و دارندگان مدارک حوزه (سطح الف) می‌توانند روز دوازدهم اردیبهشت ماه تا سقف یک میلیون ریال کتاب خارجی خرید کنند. همچنین استادیاران، فارغ التحصیلان و دانشجویان مقطع دکتری تخصصی، پزشکان متخصص و دارندگان مدرک حوزوی (سطح ب) و اهل قلم (گروه ب) می‌توانند روز سیزدهم اردیبهشت تا سقف ۸۰۰ هزار ریال اقدام به خرید کتاب خارجی کنند. ضمناً مربیان، پزشکان عمومی و دانشجویان

پزشکی، فارغ التحصیلان و دانشجویان مقطع فوق لیسانس و دارندگان مدرک حوزوی (سطح ج) و اهل قلم (گروه ج) نیز روز چهاردهم اردیبهشت می‌توانند تا سقف ۶۰۰ هزار ریال کتاب خارجی خرید کنند. فارغ التحصیلان و دانشجویان مقطع لیسانس، فوق دیپلم و دارندگان مدرک حوزوی (سطح د) هم روز پانزدهم اردیبهشت ماه می‌توانند تا سقف ۴۰۰ هزار ریال و مؤسسه‌ها نیز می‌توانند طبق سهمیه در روز هجدهم اردیبهشت به خرید کتاب خارجی اقدام کنند.

۲۳ هزار عنوان کتاب آموزشی در نمایشگاه

۱۰۴ ناشر آموزشی با ۲۳ هزار عنوان کتاب در بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران حضور خواهند داشت.

محمد رضا سالکی مدیر انجمن فرهنگی ناشران آموزشی ضمن بیان این خبر گفت: انجمن فرهنگی ناشران در نخستین اقدام با نظرسنجی از ناشران سعی داشت به بررسی مشکلات ناشران آموزشی بپردازد. وی با اشاره به تغییرات ایجاد شده در بخش ناشران آموزشی بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران تصریح کرد: یکی از مهم ترین موضوعات مطرح شده در این دوره، بحث تبلیغات بود که امسال در نوع گرفته بندی ناشران، تمهیدات ویژه ای صورت گرفته است.

مدیر انجمن فرهنگی ناشران آموزشی ادامه داد: انجمن فرهنگی ناشران آموزشی امسال با برخی از برنامه ریزی‌ها از جمله اختصاص مترای مفید به ناشران و آسان کردن شرایط عبور و مرور بازدیدکنندگان، رعایت عدالت در چیدن غرفه‌ها و اطلاع رسانی مناسب سعی داشته هر چه بیشتر در خدمت بازدیدکنندگان باشد. سالکی افزود: با تمهیدات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و واگذاری بخش بندی به انجمن‌های ناشران، کیفیت بخش ناشران آموزشی هم در بیست و یکمین نمایشگاه کتاب تهران افزایش یافته است.

افتتاح ششمین نمایشگاه بین المللی کتاب تبریز؛ مهر ماه

ششمین نمایشگاه بین المللی کتاب تبریز نیمه دوم مهر امسال و به احتمال بسیار زیاد در محل دائمی نمایشگاه‌های بین المللی این شهر برگزار می‌شود. معاون فرهنگی و هنری اداره کل ارشاد آذربایجان شرقی از قطعی بودن برگزاری ششمین دوره نمایشگاه بین المللی تبریز خبر داد و گفت: پس از پنج دوره برگزاری نمایشگاهی در چنین سطحی، قطعاً به این روند با کیفیت بیشتری ادامه خواهیم داد. جلساتی هم برای تداوم نمایشگاه کتاب تبریز تشکیل شده و چندی پیش برگزاری ششمین دوره آن به تصویب مسئولان ذیربط رسید.

ناصر وحیدی مهر با تاکید بر هر چه بهتر برگزار شدن این نمایشگاه گفت: یکی از شاخص‌های اساسی ما برگزاری نمایشگاه کتاب تبریز در مقیاس بین المللی است که از جمله مهم ترین موضوعات مورد بحث ما بوده است. به عبارت دیگر هدف ما بهبود روند حضور ناشران خارجی در نمایشگاه امسال است. سال گذشته با وجود اینکه بسیاری از ناشران خارجی معتبر از کشورهای مختلف به نمایشگاه آمدند، کیفیت حضور آنها زیاد مناسب نبود و به همین خاطر قصد داریم امسال علاوه بر

توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی صورت می‌گیرد

ترجمه آثار برگزیده دفاع مقدس

معاون ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس درباره برگزاری جشنواره رابع قرن کتاب دفاع مقدس اظهار داشت: همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با

بنیاد حفظ آثار به حدی هماهنگ پیش می‌رود که نمی‌توان اقدامات آنها را از یکدیگر جدا کرد.

حمید حسام افزود: طبق تصمیم گیری این شورا که بر اساس راهبردهای تعیین شده صورت می‌گیرد، جمع آوری کتاب‌های جشنواره بر عهده بنیاد حفظ آثار، ترجمه و چاپ آثار برگزیده بر عهده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تبلیغات جشنواره بر عهده شهرداری و تعیین کمیته انتخاب کتاب بر عهده شورای عالی سیاست گذاری است.

معاون ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، درباره اهمیت انتخاب کتاب سال دفاع مقدس گفت: کتاب سال دفاع مقدس، کارنامه فرهنگی یک ساله سازمان‌های مرتبط با موضوع دفاع مقدس را به تصویر می‌کشد و ضعف‌های موجود و نیازهای آتی این حوزه را مشخص می‌کند. همچنین ناشران و نویسندگان را در انتشار کتاب‌های بهتر و مخاطبان را به خواندن این کتاب‌ها ترغیب می‌سازد.

به گزارش اینها، حسام افزود: جشنواره رابع قرن کتاب دفاع مقدس هم گامی فراتر است و ابعاد مختلف دارد. از سویی حوزه‌های موفق در ادبیات دفاع مقدس مشخص می‌شوند و از سوی دیگر راهی برای معرفی آثار برگزیده در سطح بین المللی باز خواهد شد.

جشن کتاب کودک کرمان

در مهر ماه

مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمان از برگزاری قطعی نخستین نمایشگاه بین المللی کتاب کودک کرمان خبر داد و زمان احتمالی آن را نیمه دوم مهر امسال اعلام کرد.

مهدی محبان با بیان این خبر گفت: برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب کودک کرمان در سال جاری قطعی است ولی هنوز در خصوص زمان برپایی آن به توافق نهایی نرسیده ایم.

وی افزود: برگزاری این نمایشگاه در خرداد ماه از بسیاری جهات ناممکن است؛ یکی اینکه نمایشگاه مختص کودکان و نوجوانان است، در حالی که خرداد ماه فصل امتحانات آنهاست و قطعاً استقبالی از آن نخواهد شد. دیگر این که این ماه در واقع گرم ترین ماه استان محسوب می‌شود و با توجه به اینکه استان کرمان مانند آذربایجان شرقی نیست که محل مشخصی برای برپایی چنین نمایشگاه‌ها و جشنواره‌هایی داشته باشد، هنوز ساختمان مشخصی برای نمایشگاهی در این سطح نداریم و مجبوریم آن را زیر چادر برزنتی برپا کنیم و امکانات موجودمانیز پاسخگوی مشکلات ناشی از گرمای آن زمان نیست.

محبان اضافه کرد: نهایت تلاش ما این است که نمایشگاه مانند نمایشگاه کتاب تبریز در سطح بین المللی برپا شود، حتی اگر نخستین دوره آن باشد. وی از فراهم شدن بیش از ۱۰ هزار متر مربع فضا برای برگزاری این نمایشگاه خبر داد و گفت: قرار بود پنج تا شش هزار متر زمین به غرفه‌های این نمایشگاه اختصاص داده شود که با ریزنی‌های فراوان با ۱۰ هزار متر مربع فضای نمایشگاهی موافقت شد.

اختصاص ۶۰۰ میلیون تومان

برای تجهیز کتابخانه

مرکزی اردبیل

استاندارد اردبیل در جریان بازدید از روند اجرایی پروژه کتابخانه مرکزی اردبیل از تخصیص شش میلیارد ریال اعتبار برای تجهیز آن خبر داد. در این بازدید که اعضای شورای فنی استان هم حضور داشتند، علی نیک زاد نمری کتابخانه مرکزی این شهر را مهم ترین پروژه فرهنگی استان عنوان کرد و با تاکید بر نقش این کتابخانه در ترویج فرهنگ مطالعه در بین اقشار مختلف به ویژه فراگیران مراکز علمی و آموزشی، گفت: براساس هماهنگی‌های به عمل آمده این پروژه مهم با حضور مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به زودی افتتاح می‌شود.

وی افزود: برای تجهیز و تکمیل کتابخانه مرکزی اردبیل مبلغ شش میلیارد ریال تخصیص یافته که پنج میلیارد آن به زودی در اختیار اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قرار می‌گیرد. وی تصریح کرد: با اقدامات انجام شده اعتبار سال جاری کتابخانه مرکزی اردبیل از دو میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال به شش میلیارد ریال افزایش یافته است.

وی در پایان بر لزوم تکمیل و بهره برداری از این طرح‌ها با توجه به کثرت مراجعان به کتابخانه‌های عمومی استان تاکید کرد.

ساخت کتابخانه مرکزی اردبیل از سال ۷۸ در فضایی با زیربنای ۹۹۳۸ متر مربع و در زمینی به مساحت ۱۰ هزار متر مربع آغاز شد. زیربنای ساختمان این کتابخانه ۸۰۰۰ متر مربع است. این کتابخانه در حال حاضر به سالن‌های مطالعه، قرائت خانه و امکانات تفریحی و فرهنگی و هنری مجهز است.

به قلم آیت الله ری شهری حکمت نامه پیامبر اعظم (ص) منتشر شد

مجموعه‌ای از سخنان حکیمانه پیامبر اسلام (ص) با عنوان "حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)" به کوشش آیت الله ری شهری توسط پژوهشکده علوم و معارف حدیث منتشر شد.

این حکمت نامه بیش از ۱۲ هزار رهنمون حکیمانه از پیامبر (ص) را در زمینه‌های معرفت‌شناسی، اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، بهداشتی، انسان‌شناسی و جهان‌شناسی در ۱۰ بخش، ۴۹ باب و ۴۴۸ فصل در قالب ۹۰۰ صفحه گزارش می‌کند.

این مجموعه در ۱۴ جلد با سرفصل‌های عقل و جهل، حکمت و معرفت، قضا و قدر، دوستی خدا و نزدیکی او، نبوت، قرآن و سنت، دین، شریعت و اسلام، ایمان به معاد، حکمت‌های عقیدتی، اجتماعی و سیاسی، استمرار امامت اهل بیت (ع)، معنا و منزلت و حب اهل بیت (ع)، دولت اهل بیت (ع)، غلو درباره اهل بیت (ع) و شیعه اهل بیت (ع)، عوامل پیشرفت و نابودی امت‌ها و ویژگی‌های امت اسلامی، عوامل دستیابی به خیر دنیا و آخرت، برکت، تبلیغ و جایگاه آن، خانواده، خوراک، دعا برای فرزندان، جوان، عوامل و آفات خودسازی، رشوه، دشنام، تمسخر، غیبت، خیانت، تکبر، حکمت‌های عبادی، دعا، روزه، حج و عمره، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، حکمت‌های اخلاقی و اجتماعی، حکمت‌های حقوقی، حکمت‌های اقتصادی و حکمت‌های گوناگون به چاپ رسیده است.

"حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)" با شمارگان هزار نسخه توسط سازمان چاپ و نشر دارالحدیث منتشر شده است.

بیمه فعالان قرآنی از اردیبهشت

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از بیمه فعالان قرآنی از ابتدای اردیبهشت ماه خبر داد.

محمد حسین صفار هرنندی در حاشیه نشست با فعالان قرآنی و کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد خراسان رضوی از بیمه فعالان قرآنی از اردیبهشت ماه خبر داد و گفت: کار در مساجد شغل نیست بلکه افتخار است اما اگر دولت می‌تواند، چه اشکالی دارد که کسانی که تمام وقت و تمام عیار در خدمت مسجد هستند بیمه شوند.

وی خاطر نشان کرد: توجه به مسجد و قرآن در دولت نهم افزایش یافته و بودجه پیش‌بینی شده در باب فعالیت‌های قرآنی بیش از ۲۰ برابر زمان روی کار آمدن دولت نهم است.

صفار هرنندی همچنین از افزایش بودجه کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد خبر داد و اظهار داشت: بودجه دو میلیاردی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد در دولت نهم به ۱۷ میلیارد رسیده است.

صفار هرنندی، افزود: برای ما کار فرهنگی به صورت مطلق موضوعیت ندارد بلکه کیفیت کارهای فرهنگی مد نظر است.

افزایش صد در صدی اعتبارات قرآنی ارشاد

مدیر کل توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی کشور از افزایش صددرصدی اعتبارات قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال جاری خبر داد.

محمد خواجه پیری، در حاشیه بازدید از پنجمین نمایشگاه سراسری علوم قرآنی ارومیه در نشست خبری اظهار داشت: اعتبارات حوزه قرآنی از ۸۰ میلیارد ریال در سال گذشته به ۱۵۰ میلیارد ریال در سال ۸۷ افزایش یافته است.

وی افزود: افزایش این اعتبارات در راستای تحول اساسی در حوزه علوم و معارف قرآنی است و در سال جاری با رویکرد تحقق نوآوری و شکوفایی مورد توجه دولت قرار گرفته است.

خواجه پیری بیان داشت: دولت نهم با رویکرد قرآن محوری و دین‌مداری، حمایت از موسسات و مراکز قرآنی، نظارت بر بخش آموزش و پژوهش‌های بنیادی جامعه قرآنی را در دستور کار خود قرار داده است که مرکز ترویج و توسعه فرهنگ قرآنی نیز در همین راستا فعالیت می‌کند.

مشاور وزیر از اجرای طرح ملی جامع حفظ و مفاهیم قرآن کریم خبر داد و افزود: این طرح از بهمن ماه سال گذشته در ۶۰۰ مرکز و موسسه قرآنی در سطح کشور آغاز شده است و با هدف تربیت ۱۷ هزار و ۵۰۰ حافظ و ۷۵ هزار نفر در

رشته مفاهیم به مدت سه سال اجرا می‌شود.

خواجه پیری با اشاره به طرح تربیت نخبگان قرآنی یادآور شد: این طرح به منظور سازماندهی دوره‌های آموزشی حفظ و قرائت و ارتقای سطح علمی نخبگان قرآنی در کشور اجرا می‌شود.

وی همچنین طرح تفسیر قرآن را از دیگر برنامه‌های مرکز ترویج و توسعه فعالیت‌های قرآنی کشور عنوان کرد و افزود: این طرح با همکاری حوزه‌های علمیه و ستاد تفسیر کشور اجرا می‌شود که در آن روحانیون با شرکت در دوره‌های آموزش ۴۰ ساعته، تفسیر قرآن کریم را فرا می‌گیرند که تعداد شرکت‌کنندگان در این طرح تا پایان سال ۸۷ به سه هزار نفر خواهد رسید.

خواجه پیری در این نشست طرح‌های تدبیر در قرآن و تربیت مربی قرآنی در دانشگاه‌ها، توانمندسازی موسسات قرآنی و احیای میراث قرآنی شیعه را از جمله برنامه‌های در دستور کار این مرکز در سال جاری عنوان کرد.

وی با هدف بازدید از نمایشگاه سراسری علوم قرآنی به این استان سفر کرده است و نشست با اصحاب قرآنی این استان از برنامه‌های دیگر سفر وی است.

با امضای تفاهم نامه ای بین سازمان اسناد و کتابخانه ملی و آکادمی ملی المپیک

کتابخانه‌های ورزشی روزآمد می‌شوند

مراسم امضای تفاهم نامه همکاری میان سازمان اسناد و کتابخانه ملی و آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک چهارشنبه گذشته در کتابخانه ملی برگزار شد.

در این مراسم علی اکبر اشعری مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی نقش ایران در پیشرفت علمی جهان را بسیار مهم دانست و افزود: ایران مخزن دانشمندان و اندیشه‌های علمی دنیا بوده است.

مشاور فرهنگی رئیس جمهور تألیف بیش از نیمی از نسخ خطی جهان به دست دانشمندان ایرانی را نشانه تأثیر ایرانیان در تاریخ علم دانست و خواستار تلاش جامعه برای تأثیر گذاری مجدد در علوم جهانی شد. وی تأکید کرد: نگاه امروز ما به علمی کردن ورزش با توجه به پیشرفت‌های اخیر ورزشکارانمان می‌تواند موجب ارتقای جایگاه ورزش ایران در جهان شود.

دکتر مهرزاد حمیدی رئیس آکادمی ملی المپیک نیز در این دیدار امضای این تفاهم نامه را موجب جهش علمی ورزش کشور دانست و افزود: با این همکاری می‌توانیم استعداد علمی ورزش کشور را نیز بارور کنیم.

حمیدی استفاده از تجارب و هدایت کتابخانه ملی کشور برای روزآمدسازی منابع علمی کتابخانه‌های تخصصی ورزش کشور را خواستار شد و گفت: امروزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های ما چگونگی استفاده از پتانسیل‌های ورزش کشور برای رشد و آگاهی جوانان است که امیدواریم این همکاری علمی موجب تعامل بیشتر آکادمی ملی المپیک با مراکز علمی و دانشگاهی کشور و جهان شود تا ما را در دست‌یابی به اهداف ورزش کشور کمک کند.

رئیس آکادمی ملی المپیک، سازمان اسناد و کتابخانه ملی را پشتوانه علمی کشور خواند و گفت: ما امروز به دریای عمیق علم و فرهنگ ایران متصل شده‌ایم.

برگزاری نمایشگاه افتخارات، مدال‌ها و الواح تقدیر ورزشکاران، ارائه خدمات مشاوره‌ای در راستای تجهیز و تکمیل کتابخانه تخصصی ورزش، تهیه نسخه دیجیتال اسناد و مدارک آکادمی و ارائه یک نسخه از پایان‌نامه‌های ورزشی برای نگهداری در حافظه ملی به سازمان اسناد و کتابخانه ملی از دیگر بندهای این تفاهم نامه است.

همچنین براساس این تفاهم نامه اعضای آکادمی ملی المپیک به عضویت کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در خواهند آمد.

انتشارات مسجد مقدس جمکران خدمت برقرار می‌کند
کتاب در اختیار کلیه وزارتخانه‌ها، مراکز آموزشی و ادارات قرار می‌دهد

آدرس: قم - مسجد مقدس جمکران
سندوق پستی: قم - ۶۱۷
شماره تماس: ۰۷۲۵۳۳۷۰ و ۰۷۲۵۳۳۳۴ - ۰۲۵۱

تدریس مبانی دفاع مقدس در دانشگاه‌ها

نشست بررسی جشنواره ربع قرن کتاب دفاع مقدس با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و با حضور نویسندگان و صاحب‌نظران، عصر ۲۷ فروردین ماه در سالن جلسات سرای اهل قلم برگزار شد.

دکتر محمدرضا سنگری - دبیر علمی جشنواره - در ابتدای این مراسم گفت: بعد از برگزاری ۱۱ دوره کتاب سال دفاع مقدس که چشم‌انداز مناسبی برای شناخت کتاب‌های دفاع مقدس به دست داد، گامی بلندتر برداشته و قصد برگزاری جشنواره ربع قرن کتاب دفاع مقدس را داریم.

وی درباره چگونگی جمع‌آوری آثار گفت: با همکاری بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، توانستیم آثار بسیار ارزشمندی از کتب دفاع مقدس را جمع‌آوری کنیم. حتی کتاب‌های کمیاب را از طریق جستجو در کتابخانه‌های شخصی پیدا کردیم.

دبیر علمی جشنواره ربع قرن کتاب دفاع مقدس برای جادو واحد درسی مبانی دفاع مقدس در دانشگاه‌ها تاکید کرد و ادامه داد: برای تدریس دروس تخصصی دفاع مقدس، به استادان مسلط نیازمندیم که باید به تدریس منابع درسی تعیین شوند و این جشنواره می‌تواند در این راستا، کارساز باشد.

دکتر سنگری از بررسی و نقد جدی آثار دفاع مقدس خبر داد و گفت: ما در پی آن نیستیم که پس از اتمام جشنواره، دوباره همه چیز به فراموشی سپرده شود. بلکه این رویه را با برگزاری مجالس

بحث و نقد کتاب ادامه خواهیم داد.

وی ۱۷ بخش را برای بررسی آثار در جشنواره ربع قرن کتاب دفاع مقدس معرفی کرد و گفت: برای هر بخش، یک تیم داوری و یک سر تیم تعیین می‌کنیم که با اتفاق نظر، کتاب برگزیده هر حوزه را انتخاب می‌کنند. دکتر سنگری عناوین بخش‌ها را خاطره، زندگی نامه داستانی، زندگی نامه غیر داستانی، داستان، شعر، داستان کودک و نوجوان، شعر کودک و نوجوان، جنگ، تحقیق اجتماعی، تحقیق ادبی، تحقیق نظامی، هنرهای نمایشی، گرافیک (طراحی جلد کتاب)، مستند نویسی، ناشر و ترجمه برتر اعلام کرد.

در این نشست سرهنگ حسین زنجانی - دبیر اجرایی جشنواره - نیز گزارشی از روند اجرایی جشنواره ربع قرن کتاب دفاع مقدس ارائه داد.

وی از انعقاد تفاهم نامه بین وزارت ارشاد و بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس خبر داد و تشکیل شورای عالی سیاست‌گذاری را یکی از ارکان این تفاهم نامه دانست.

این شورا از روسای مجموعه‌های فعال در عرصه دفاع مقدس (حوزه هنری، صدا و سیما، بنیاد شهید، سپاه و ارتش) تشکیل شده و تقسیم کار در این شورا صورت گرفته است.

تاسیس کتابخانه مرکزی در همدان

مدیر کل امور کتابخانه‌های عمومی همدان، از راه‌اندازی کتابخانه مرکزی این شهر تا پایان شهریور ماه امسال خبر داد.

فاضل عبادی، با اعلام این خبر توضیح داد: این کتابخانه با احتساب همکف، در مجموع چهار طبقه دارد. طبقه همکف به فروشگاه، نمایشگاه کتاب و بوفه اختصاص یافته است. بخش رایانه، بخش آموزش و دریافت کتاب از جمله قسمت‌های اصلی طبقه اول هستند. طبقه دوم به بخش اداری و پژوهشی و دفتر ریاست و معاونت اختصاص یافته و طبقه سوم سالن اصلی برای بخش مرجع، نشریات و فهرست نویسی و ... در نظر گرفته شده است.

مدیر کل امور کتابخانه‌های عمومی استان همدان، خاطر نشان کرد: تا پایان سال جاری سرانه فضای کتابخوانی استان از ۷۲ متر مربع به ازای هر ۱۰۰ نفر به ۷۸ متر مربع افزایش می‌یابد که این سرانه تا پایان برنامه چهارم توسعه به دو متر مربع برای هر ۱۰۰ نفر جمعیت استان افزایش خواهد یافت.

وی عنوان کرد: این استان اکنون ۵۶ کتابخانه عمومی دارد. به عبارت دیگر، هر ۳۲ هزار نفر همدانی یک کتابخانه عمومی دارند، امیدواریم تا پایان برنامه چهارم توسعه به ازای هر ۲۰ هزار نفر یک کتابخانه داشته باشیم. عبادی افزود: اکنون در مجموع ۳۶۰ هزار نسخه کتاب در کتابخانه‌های استان موجود است که با برنامه ریزی صورت گرفته تا پایان سال ۱۳۸۸ به ۷۰۰ هزار نسخه افزایش می‌یابد. همچنین در این فاصله زمانی دو ساله، تعداد اعضای فعال کتابخانه‌ها از ۲۴ هزار نفر فعلی به ۵۴ هزار نفر می‌رسد. اکنون ۲/۹ کتاب‌های کتابخانه‌های کشور در همدان جای دارد.

این مدیر کل در معرفی کتابخانه‌های در دست احداث استان گفت: تا پایان سال جاری، علاوه بر کتابخانه مرکزی، کتابخانه‌های «قباوق تپه» و «داقدق آباد کبودرآهنگ» و کتابخانه روستایی «شاهنگیرین» رزن افتتاح می‌شوند. همچنین تا پایان برنامه چهارم توسعه، کتابخانه‌های «دره مرادبیک» بوستان شهید باهنر اسدآباد، شماره دو رزن و کتابخانه کرفس رزن به بهره‌برداری می‌رسند. وی با یادآوری این که کتابخانه‌های همدان از لحاظ حجم برنامه‌های فوق برنامه در جایگاه سوم کشور قرار دارند، گفت: اجرای برنامه‌های آموزشی و فرهنگی برای جلب هر چه بیشتر جوانان به کتابخانه‌ها در دستور کار این اداره کل قرار دارد.

ساخت هفت کتابخانه

در آذربایجان غربی

مدیر کل امور کتابخانه‌های عمومی آذربایجان غربی از اختصاص یک میلیارد تومان اعتبار برای ساخت هفت کتابخانه عمومی در استان تا پایان سال جاری خبر داد. علی فیروز، با اشاره به یکی از مصوبات نشست اخیر کمیته برنامه ریزی استان، گفت: در این نشست با اختصاص بیش از یک میلیارد تومان اعتبار برای ساخت هفت کتابخانه عمومی در شهرهای مختلف استان موافقت شد.

مدیر کل امور کتابخانه‌های عمومی آذربایجان غربی اضافه کرد: چهار واحد از این کتابخانه‌ها قرار است در شهر خوی، یک واحد در میاندوآب و دو واحد دیگر در دو شهر کوچک دیگر استان ساخته شوند و به زودی نیز کارهای عملیاتی آنها آغاز می‌شود.

وی همچنین از تداوم عملیات ساختمانی بزرگترین کتابخانه استان - کتابخانه مرکزی - خبر داد و افزود: کار اجرایی این پروژه نیز مراحل پایانی خود را پشت سر می‌گذارد و به احتمال بسیار زیاد تا سه ماه دیگر برای تجهیز آن به منابع تحویل اداره کل ارشاد و از آن طریق اداره کل امور کتابخانه‌های عمومی استان شود.

انتشار کتاب ماه دین

تازه‌ترین کتاب ماه دین که شماره‌های ۱۲۰، ۱۲۱ و ۱۲۲ را برپیشانی دارد از سوی خانه کتاب منتشر شد.

این نشریه که زیر نظر شورای سردبیری منتشر می‌شود در این شماره

مطالب خود را در بخش‌های موضوعی مقاله، معرفی و نقد کتاب، نکته‌ها و یادداشت‌ها، مصاحبه، معرفی کتاب‌های خارجی، گزارش و اخبار تقسیم و پیش روی مخاطبان قرار داده است.

در سرآغاز این شماره که تحت عنوان سخنی با خواننده از سوی حسین مطیعی اصل نوشته شده آمده است: «آبان ۱۳۷۶، اولین شماره کتاب ماه دین منتشر شد و امروز یکصد و بیستمین شماره آن با سابقه‌ای ده ساله، پیش روی خوانندگان گرامی است. اهداف این ماهنامه در نخستین یادداشت ماه که همان سال منتشر شد، چنین بیان شده است: «در هر شماره، برخی آثار را به مناسبت موضوع یا محتوای آنها بررسی خواهیم کرد، از مولفان موفق و تجربه آنها سخن خواهیم گفت، با ناشران که بازوی توانایی کتابند، باب سخن را خواهیم گشود تا کم و کیف نشر را در حوزه دین بیشتر بشناسانیم، منحنی روی در افزایش نشر، ترسیم و نقطه‌های اوج یا رکود آن را تبیین و تحلیل می‌کنیم و نیز گزارشی از کارهای در دست تالیف، ترجمه و چاپ فراهم می‌آوریم.» در این ده سال با همه فراز و فرودها و کاستی‌های محتوایی مجله، اهداف تعریف شده دنبال شد و شاید این امتیاز، تنها امتیازی باشد که این ماهنامه را از دیگر مجلات این حوزه متمایز می‌کند.

کتاب ماه تاریخ و جغرافیا بر پلکان صدوپانزدهم

شماره‌های ۱۱۴ و ۱۱۵ کتاب ماه تاریخ و جغرافیا در یک مجلد منتشر شد.

این نشریه که به صاحب‌امتیازی خانه کتاب و سردبیری حبیب‌الله اسماعیلی منتشر می‌شود در

این شماره در بخش‌های مختلف موضوعات گوناگونی را مطرح کرده است.

تاریخ در جایگاه ادبیات، بینش و روش در تاریخ نگاری اسلامی، گستره تاریخ نگاری اسلامی، تاملی در تاریخ نگاری عصر صفوی، دریچه‌ای به تاریخ نگاری معاصر ایران و سیر تاریخ نگاری در ایران تیتربخشی از مطالب این شماره کتاب ماه تاریخ و جغرافیاست.

کتاب ماه تاریخ و جغرافیا ماهنامه‌ای است که با هدف اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب‌های تاریخی و جغرافیایی از سوی خانه کتاب انتشار می‌یابد. در هر شماره این نشریه تعدادی از متون و منابع تاریخی و جغرافیایی و برخی نشریات ادواری در زمینه تاریخ و جغرافیا نقد، بررسی و معرفی می‌شوند.

۳۰۰۰۰ تومان
چاپ دوم (دوره ۶ جلدی)

۲۵۰۰۰ تومان
چاپ ششم

۱۵۰۰۰ تومان
چاپ سوم

۱۵۰۰۰ تومان
چاپ سوم

۱۵۰۰۰ تومان
چاپ سوم

۳۰۰۰۰ تومان
چاپ دهم

انتشارات پیام آزادی
ناشر کتاب‌های مرجع

تهران - خیابان جمهوری اسلامی
- بین میدان بهارستان و استقلال
کوچه شهید مظفری - کوچه یکم -
پلاک ۱۱ تلفن: ۳۳۹۰۵۵۱۵ -
۳۳۹۲۴۲۹۴ شماره | ۳۳۹۲۵۷۶۱
Web Site: www.PayamBooks.com

نگاهی به همکاری سازمان ها و نهادهای گوناگون در برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

شمارش معکوس برای گام بیست و یکم

غلامرضا روشنی، نماینده راهنمایی و رانندگی شهر تهران در نشست های هماهنگی نهادهای مشارکت کننده در برگزاری نمایشگاه در این خصوص می گوید: «راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ در نیمه دوم فروردین امسال با برگزاری جلساتی به بررسی چگونگی حمل و نقل مسافران و وضعیت ترافیک خیابان های اطراف مصلی پرداخته است.»

وی تصریح کرد: «افزایش وسایل حمل و نقل عمومی، طرح زوج و فرد کردن خودروها، مستقر شدن نیروها در مناطق اطراف محل برگزاری نمایشگاه و مشخص کردن پارکینگ ها، برخی از خدمات راهنمایی و رانندگی شهر تهران به بازدیدکنندگان است.»

به گفته نماینده راهنمایی و رانندگی شهر تهران در نشست های هماهنگی نهادهای مشارکت کننده در برگزاری نمایشگاه، برای بررسی نهایی برخی از برنامه های ویژه نمایشگاه کتاب، کمیته ای از سوی راهنمایی و رانندگی تهران تشکیل شده که جلسات آن تا امروز به صورت منظم برگزار شده است.

به اعتقاد کارشناسان ترافیک شهر تهران به رغم آن که سال گذشته نمایشگاه بین المللی کتاب برای نخستین بار در محل مصلای تهران برگزار شد اما نسبت به نوزده دوره قبلی آن مشکلات ترافیکی بسیار کمتری ایجاد شد.

بیمه نمایشگاه و مراجعان

حمید قبادی معاون اجرایی بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نیز در زمینه بیمه نمایشگاه و مراجعان می گوید: «در صورت بروز حادثه برای مراجعان و بازدیدکنندگان در محل برگزاری نمایشگاه و هرگونه خسارت احتمالی به کتاب های ناشران داخلی و خارجی، شرکت بیمه گذار موظف است هزینه خسارت وارد شده را تا سقف قانونی پرداخت کند.»

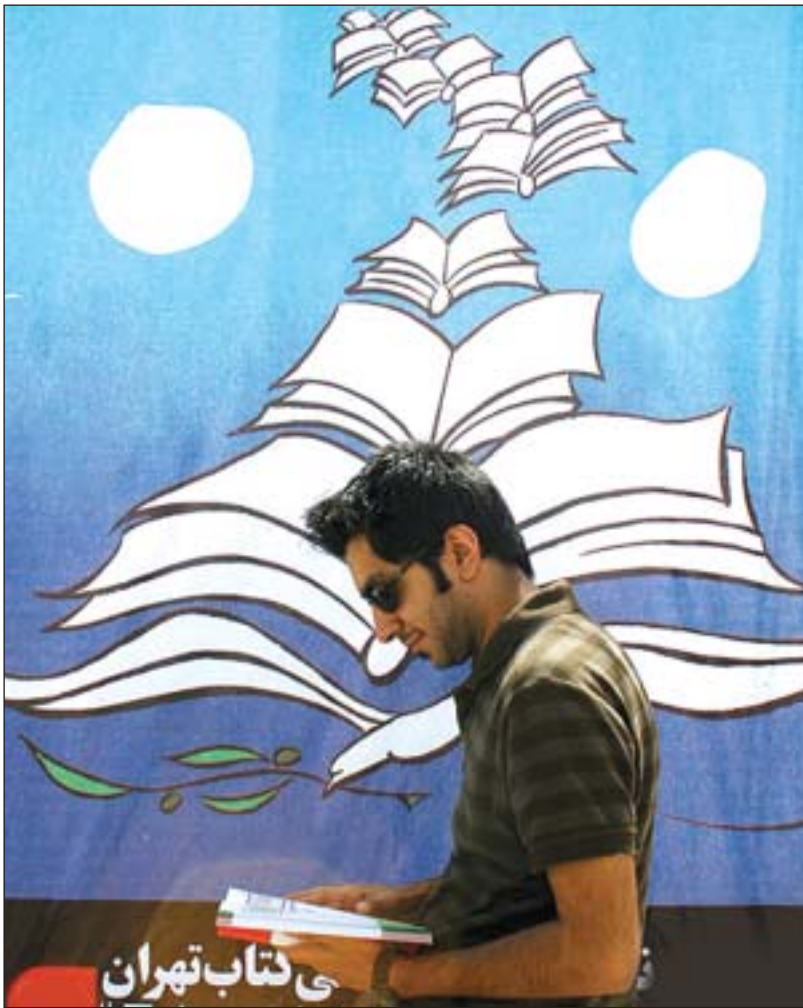
وی گفت: «شرکت بیمه دانا، همزمان با برگزاری نمایشگاه کتاب در مصلی غرفه ای دایر می کند تا با حضور کارشناسان بیمه، در انجام امور بیمه ای نمایشگاه (اعم از اقدامات کارشناسی، رویت و پرداخت خسارت وارده و سهولت دسترسی به شرکت بیمه دانا) از دقت و سرعت بالایی برخوردار شود.»

نمایشگاه در امنیت کامل

برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با توجه به جایگاه و اهمیتی که دارد و با توجه به حضور میلیون ها بازدیدکننده داخلی و خارجی از حساسیت بسیار بالایی برای مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و حتی مسئولان ارشد کشور برخوردار است.

بخشی از این حساسیت به موضوع ایجاد امنیت محیط و مراجعان بازمی گردد و به همین منظور همه ساله ستادی تحت عنوان «ستاد مدیریت بحران» در محل نمایشگاه شکل می گیرد تا چهار هدف پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی که مورد نظر این ستاد است محقق شود.

به گفته رامین رادیا مدیر روابط عمومی سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران این ستاد متشکل از نمایندگان سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، آتش نشانی، هلال احمر، اورژانس، شورای شهر، دانشگاه های علوم پزشکی تهران، نیروی انتظامی و ستاد اجرایی نمایشگاه

نمایشگاهی پررونق

شورای اسلامی شهر تهران نیز طی جلساتی با مسئولان نمایشگاه، سعی داشته نقاط ضعف سال گذشته را با توجه به دومین سال برگزاری نمایشگاه کتاب در مصلی تهران برطرف کند که از جمله این تمهیدات می توان حذف محدودیت خرید کتاب از طریق پست بدون هزینه حمل برای مخاطبان را نام برد.

معصومه آباد، عضو کمیسیون فرهنگی شورای اسلامی شهر تهران در این باره می گوید: «کمیسیون فرهنگی شورای اسلامی شهر تهران به منظور استفاده مطلوب از کتاب به عنوان یک کالای فرهنگی در صدد پررونق تر کردن فضای حاکم بر نمایشگاه است تا از این طریق بخشی از مشکلات شهری نیز برطرف شود.»

وی با بیان اینکه کمیسیون فرهنگی آمادگی هر گونه مشارکت و هماهنگی را در بهبود عملکرد نمایشگاه کتاب دارد، گفت: «امسال نیز مانند سال گذشته دعوت از مسئولان نمایشگاه و وزارت ارشاد در دستور کار کمیسیون فرهنگی قرار گرفت تا با جمع بندی نظرات و ایده های جدید بتوان فضای برگزاری نمایشگاه بیست و یکم را به نحو مطلوب آماده کرد.»

تدابیر ویژه ترافیکی

راهنمایی و رانندگی شهر تهران نیز همزمان با ایام برگزاری بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تدابیر ویژه ای در نظر گرفته است.

دیدارها و نشست های مختلف با مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، موانع مختلف بررسی شدند تا امسال شاهد نمایشگاهی موفق تر باشیم.» مدیر روابط عمومی مصلی امام خمینی (ره) در بخش دیگری از سخنانش می گوید: «در هر صورت گرچه امسال با برنامه ریزی ها و آمادگی بیشتری از نمایشگاه استقبال خواهیم کرد اما باید توجه داشته باشیم روند احداث مصلی هنوز تمام نشده است.»

وی افزود: «به هر تقدیر با توجه به امکانات فعلی مصلی مانند فضاهای مسقف، پارکینگ ها، ایستگاه های مترو، فضاهای باز نمایشگاه و همچنین برطرف کردن نیازمندی های سال گذشته به نظر می رسد محل مصلی بهترین گزینه برای برگزاری نمایشگاه کتاب باشد.»

معصومه آباد:

شورای اسلامی شهر تهران

در صدد پررونق تر کردن

فضای حاکم بر نمایشگاه

است تا از این طریق بخشی

از مشکلات شهری نیز

برطرف شود

بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در حالی فعالیت خود را از کمتر از دو هفته آینده آغاز خواهد کرد که شکل گیری آن را برای دومین سال متوالی در مصلی بزرگ امام خمینی (ره) تهران شاهد هستیم.

مقدمات برپایی نمایشگاه امسال با تغییراتی و سپردن مسئولیت های اجرایی به تشکل های تخصصی نشر از چند ماه قبل آغاز شده و به گفته مسئولان اجرایی، تمام برنامه ها بر اساس زمان بندی مشخص پیش رفته است و نمایشگاه امسال با کمترین کمبودها، نواقص و مشکلات افتتاح خواهد شد.

لازم به ذکر است برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با توجه به عظمت و همچنین وسعتی که داشته و دارد ضمن آن که به امکانات متنوع و متفاوتی در محل نمایشگاه نیازمند است در عین حال می بایست برای هر چه موفق تر برگزار شدن از همراهی مراکز، سازمان ها و موسسات مختلف بهره گیرد که این ضرورت با توجه به شکل گیری نمایشگاه در مصلی بزرگ امام خمینی (ره) بیش از گذشته قابل توجه است.

در این گزارش تلاش شده تا ضمن معرفی برخی از مراکزی که همکاری قابل توجهی با ستاد برگزاری بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران داشته اند با سرویس ها و خدماتی که ایشان برای برپایی نمایشگاه ارائه کرده اند، نیز آشنا شویم.

سازمان ها و نهادهایی از قبیل شرکت حمل و نقل شهری (مترو)، تاکسیرانی، اتوبوسرانی، آتش نشانی، اورژانس، شهرداری، راهنمایی و رانندگی، وزارت بهداشت، اداره پست، شورای شهر، بیگ بادپا، ستاد مدیریت پیشگیری از بحران و... در برگزاری نمایشگاه همکاری قابل توجهی داشته و دارند.

مصلی و ۴۶ کاربرد فرهنگی

سال هاست که مناره های بلند مصلی امام خمینی (ره) از زمانی که از بزرگراه مدرس یا خیابان شهید بهشتی گذر می کنیم می بینیم و سال هاست که منتظر افتتاح آن هستیم و صرفاً برای برپایی نماز عید فطر در آن محل حضور می یابیم.

اما برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در این محل این زمینه را فراهم کرد تا نگاه مردم و حتی مسئولان به مصلی متفاوت از قبل شود. البته این مهم برای آنها همزمان با برپایی نمایشگاه های قرآن در مصلی نیز تا حدودی تبیین و آشکار شده بود.

محمود حائری، مدیر روابط عمومی مصلی امام خمینی (ره) که معتقد است هر حرکت و برنامه ای می بایست در محل متناسب با آن برنامه برگزار شود می گوید: «به عنوان مثال همان طور که یک مسابقه فوتبال باید در استادیوم برگزار شود، بالطبع فعالیت های فرهنگی نیز باید در فضا و محل مناسب آن حرکت شکل بگیرد.» وی ادامه می دهد: «مصلی بزرگ امام خمینی (ره) به گونه ای طراحی شده و در حال احداث است که برای آن ۴۶ نوع فعالیت فرهنگی پیش بینی شده است.»

حائری که برگزاری بیستین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران را موفق می داند می افزاید: «با توجه به پتانسیل های موجود در مصلی و جلب نظر مسئولان و مخاطبان در خصوص برگزاری نمایشگاه در این محل، پس از پایان کار نمایشگاه بیست، جلسات برگزاری نمایشگاه بیست و یکم آغاز شد و طی

سالن هاست که امسال پس از هماهنگی مسئولان اجرایی نمایشگاه کتاب تهران و وزارت نیرو، برق بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به طور ویژه تامین می شود.

حسین صفری، مدیر اجرایی بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با اعلام خبر فوق می افزاید: «از مهرماه سال گذشته نشست هایی با مسئولان وزارت نیرو، شرکت نیرو و توسعه و شرکت توزیع برق تهران برگزار کردیم و مقرر شد این وزارتخانه و دو شرکت مرتبط برای برپایی نمایشگاه کتاب اقدامات جدی انجام دهند.»

وی تصریح می کند: «از آنجایی که امسال غرفه ها در شبستان، رواق شرقی و محوطه برپا می شوند با کارشناسی متخصصان وزارت نیرو، کار برق کشی، نصب ترانس ها و کابل کشی از ۲۶ اسفند آغاز شده و براساس برنامه ریزی انجام شده تا اواخر فروردین به پایان می رسد.»

به گفته صفری با تداوم پیری که اندیشیده شده مانند سال گذشته سیم برق غرفه ها در معرض دید نبوده و مشکلی در مورد برق وجود نخواهد داشت.

صفری در بخش دیگری از سخنانش به موضوع تخصیص دو هزار خط تلفن ثابت برای ناشران اشاره کرد و گفت: «پس از توزیع کارت خرید کتاب و استقبال مخاطبان از این اقدام، در نمایشگاه کتاب نیز این دستگاهها (P.O.S) فعال می شوند که برای این کار می بایست خطوط تلفن مصلی افزایش می یافت.» وی ادامه می دهد: «پس از این تصمیم و با هماهنگی شرکت مخابرات، نیروهای اجرایی دست به کار شدند تا پس از شکافتن عرض خیابان قنبرزاده از طریق فیبر نوری، خطوط اصلی را به مصلای تهران برسانند.»

صفری درباره وضعیت تلفن همراه در روزهای برگزاری نمایشگاه نیز تصریح می کند: «از روز ۲۱ فروردین کار اجرایی نصب چهار آنتن (BTS) در فضای نمایشگاه برای سهولت در ارتباطات تلفن همراه آغاز شد.»

ساعات شلوغی کار مترو نباشد.»

ربیعی ادامه داد: «سال گذشته عده ای نگران بودند که استقبال مردم از این نمایشگاه و برگزاری آن در مرکز شهر منجر به تشدید مسئله ترافیک شود ولی با همکاری شرکت مترو و اتوبوسرانی نه تنها این اتفاق نیفتاد بلکه بازدیدکنندگان راحت تر و آسان تر جابه جا شدند.»

وی در بخش دیگری از سخنانش افزود: «در روزهای معمولی در بین روز فاصله حرکت قطارهای مترو به طور متوسط بین شش تا هفت دقیقه است که در ایام برپایی نمایشگاه کتاب، قطارها به فاصله پنج دقیقه حرکت می کنند، ضمن آن که هر دو ایستگاه مجاور مصلی از مرکز بررسی می شوند و در صورت افزایش مسافر در این ایستگاه، قطار فوق العاده در مسیر حرکت خواهد کرد.»

ربیعی در بخش دیگری از سخنانش تصریح کرد: «طی نشست هایی که با ستاد برپایی نمایشگاه صورت گرفت مقرر شد بازدیدکنندگان گروهی شهرستان ها، اتوبوس هایشان را در ورودی های شهر نزدیک به اولین ایستگاه مترو متوقف کرده و با مترو به نمایشگاه بروند که این امر در خصوص مسافرانی که از جنوب وارد تهران می شوند عملی و اجرایی است، ضمن این که این اتفاق علاوه بر جلوگیری از ترافیک، مناسب حال مسافران و بازدیدکنندگان است.»

مدیرعامل شرکت بهره برداری مترو تهران به موضوع حمل بار و کتاب توسط مترو اشاره می کند و می افزاید: «لازم است هموطنان و مراجعان به نمایشگاه توجه داشته باشند که ماموران مترو از ورود بار و حجم زیاد کتاب به مترو جلوگیری می کنند، به همین دلیل باید قبل از ورود به ایستگاه و ممانعت از ورود به مترو از امکانات دیگر نمایشگاه مانند پست استفاده کنند.»

تامین برق نمایشگاه

یکی از نکته های مهم مرتبط با نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، تامین برق غرفه ها و

شایان ذکر است شرکت اتوبوسرانی علاوه بر اجرای پروژه فوق، توجه ویژه ای به انتقال مسافران به هر یک از ایستگاه های مترو دارد تا مراجعان به نمایشگاه از طریق مترو به مصلی برسند چراکه ۱۱۷ خط اتوبوسرانی تهران در ارتباط با ایستگاه های مترو هستند.

علاوه بر موارد فوق ۹ خط اتوبوسرانی تهران که مبدأ آنها چهارراه ولی عصر، بیمارستان امام خمینی (ره)، میدان امام حسین (ع)، میدان امام خمینی (ره)، میدان رسالت، اختیاریه، قیطریه، میدان قدس و شهرک شهید محلاتی است در ایام برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران تقویت می شوند. چراکه مقصد تمام این خطوط پایانه اتوبوسرانی خیابان شهید بهشتی و در مجاورت مصلای تهران است.

به اعتقاد مدیریت اجرایی بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران این امیدواری وجود دارد که با همکاری مترو و شرکت اتوبوسرانی مانند سال گذشته مشکل خاصی در خصوص ایاب و ذهاب مراجعان به نمایشگاه وجود نداشته باشد. ذکر این نکته ضروری است که اتوبوس های مسیر اختصاصی با مقصد نمایشگاه بین المللی کتاب تهران از ساعت ۱۰ صبح تا ۲۱ خدمات ارائه می کنند و دیگر آن که پارکینگ اختصاصی اتوبوس های مورد نظر در ضلع جنوب شرقی مصلی در خیابان شهید بهشتی واقع است.

آماده مقل همیشه

سازمان آتش نشانی نیز از جمله مراکزی است که هر سال همکاری قابل توجهی با عوامل اجرایی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران داشته است. وجود حجم قابل توجهی کاغذ و مقوا در نمایشگاه کتاب و قابل اشتعال بودن آنها در صورت غفلت و بی توجهی، ضرورت حضور اکیپ های متعدد آتش نشانی را در محل نمایشگاه افزایش می دهد، حال آن که رفت و آمد میلیون ها نفر طی ۱۰ روز برگزاری نمایشگاه دلیل دیگری بر حضور آتش نشانی و آمادگی ایشان در این موقعیت است. به گفته بهروز تشکری مدیر روابط عمومی سازمان آتش نشانی تهران، امسال نیز چون سال گذشته اکیپ های متعدد آتش نشانی با امکانات مختلف در مصلی مستقر می شوند.

تشکری می افزاید: «خوشبختانه سال گذشته با توجه به همکاری های صورت گرفته از طرف مردم و مسئولان با سانه و حادثه خاصی مواجه نشدیم.» وی امیدوار است امسال نیز مراجعان و غرفه داران همکاری های لازم را در خصوص رعایت نکات ایمنی با اکیپ های آتش نشانی مستقر در نمایشگاه داشته باشند.

وی می افزاید: «به پتانسیلی که در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در خصوص ایجاد حریق یا سایر مخاطرات وجود دارد، اقتضا دارد که تا مراجعان و غرفه داران نیز نکات ایمنی مورد نظر را رعایت کنند.»

وی در خصوص تعداد اکیپ های سیار و ثابت نمایشگاه می افزاید: «این تصمیم طی جلسات مختلف ستاد مدیریت بحران نمایشگاه مشخص می شود و براساس تعداد در های ورودی و خروجی و نقاط مورد نیاز و حساس اکیپ ها مستقر خواهند شد.»

مترو، ایستگاه نمایشگاه

یکی از نکات برجسته و قابل توجه نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال گذشته، دسترسی آسان و سریع مراجعان به نمایشگاه کتاب بود که بخش قابل توجهی از این امر توسط مترو صورت گرفت.

به گفته جعفر ربیعی مدیرعامل شرکت بهره برداری مترو تهران این آمادگی وجود دارد که در نمایشگاه امسال بیش از دو میلیون مسافر جابه جا شود.

وی می افزاید: «در نشست های متعدد با مسئولان برگزاری نمایشگاه کتاب به این نتیجه رسیدیم که مترو در صورتی می تواند سرویس دهی مناسب داشته باشد که ساعت شروع و پایان نمایشگاه در

است، ضمن آن که ستاد مدیریت بحران منطقه ۷ شهرداری تهران نیز در محل مستقر است.

وی می افزاید: «این ستاد به دنبال این هدف است تا با برنامه ریزی های مناسب و اقدامات مورد نیاز محل نمایشگاه را ایمن کند و در عین حال با ایجاد هماهنگی های لازم میان سازمان های متولی حادثه در زمان وقوع خسارات و تلفات رابه حداقل برساند.» رادیا در ادامه سخنانش می گوید: «امسال نیز این ستاد شکل گرفته است و خوشبختانه با توجه به این که برای دومین سال است که نمایشگاه در محل مصلی برگزار می شود و تجربه سال گذشته را داریم قطعاً نگرانی های کمتری داریم اما به هر تقدیر کارشناسی ها و بررسی های مورد نیاز صورت گرفته است و مشکلات و نیازمندی های بررسی شده به اطلاع مسئولان اجرایی رسیده است.»

وی افزود: «در ایام برگزاری نمایشگاه همه روزه جلساتی با حضور نمایندگان ستاد شکل می گیرد و ضمن ارائه گزارش ها، وضعیت و روند برپایی نمایشگاه بررسی و تحلیل شده و به اطلاع مسئولان اجرایی می رسد.»

اینجا، منطقه هفت است

شهرداری منطقه هفت تهران با توجه به قرار گرفتن مصلی در این منطقه در برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال گذشته همکاری قابل توجهی را با مسئولان اجرایی و عوامل نمایشگاه داشت.

به گفته مهندس جابر انصاری معاون شهری و فضای سبز منطقه، امسال نیز شهرداری این منطقه تمهیدات مورد نیاز و مرتبط با شهرداری را پیش بینی کرده است.

انصاری در خصوص همکاری های شهرداری منطقه ۷ با عوامل اجرایی بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران می گوید: «عوامل شهرداری منطقه ۷ تهران از هفته آخر اسفند سال گذشته در محل مصلی مشغول به کار شدند و تاکنون ۷۲ سرویس خاک و نخاله از این محل خارج شده است و همچنین شش دستگاه مخزن غلتان و ۲۵۰ مخزن ۱۱۰۰ لیتری زباله در این محل تعبیه شده است.»

وی اضافه می کند: «تاکنون ۲۱ کامیون از مصالح در مصلی جابه جا و ۶۰ تن آسفالت برای لکه گیری استفاده شده و همچنین هفت دستگاه ماشین آلات سنگین به مدت ۲۶ روز در محل مصلی فعال بوده اند.» معاون امور شهری و فضای سبز منطقه هفت در ادامه سخنانش می افزاید: «ستاد مدیریت بحران منطقه نیز در مصلی مستقر شده است تا به فعالیت های مورد نظر قبل از ایام برپایی نمایشگاه پردازد.»

وی در بخش دیگری از سخنانش می گوید: «حدود ۲۰ نفر از نیروهای منطقه و ۱۵ نفر از عوامل یگان انتظامی اجرائیات شهرداری در قالب چهار ایستگاه در ایام برگزاری نمایشگاه برای کنترل و برخورد با سد معبرکنندگان مستقر می شوند.» ساخت ایستگاه موقت تاکسی در خیابان شهید بهشتی توسط شهرداری منطقه مورد دیگری بود که انصاری به آن اشاره کرد.

وی افزود: «با توجه به جایگاهی که نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در عرصه ملی و بین المللی دارد این تلاش صورت گرفته تا به زیبایی اطراف نمایشگاه توجه شود و در همین خصوص برای رنگ آمیزی، نظافت اطراف و ایجاد فضای سبز برنامه های ویژه ای از سوی شهرداری تهران پیش بینی شده است.»

مسیر: نمایشگاه کتاب

سازمان اتوبوسرانی تهران نیز همزمان با ایام برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران خدمات ویژه ای در خصوص آمد و شد مراجعان به نمایشگاه در نظر گرفته است.

به گفته مدیر اجرایی نمایشگاه، شرکت اتوبوسرانی در پنج نقطه میدان آزادی، میدان انقلاب اسلامی، میدان صنعت، فلکه سوم تهرانپارس و پایانه خاوران حداقل ۲۵ دستگاه اتوبوس را به صورت مستقل برای رفت و آمد در مسیر مصلی در نظر گرفته است که در صورت نیاز تعداد اتوبوس های مسیرهای فوق افزایش خواهد یافت.

خانه کتاب منتشر کرد

کتاب: *کتاب و انقلاب*

کتاب: *آمادگی برای ایام*

کتاب: *تاریخ و فرهنگ*

کتاب: *آمادگی برای کتاب*

کتاب: *سفرنامه ای*

خیابان انقلاب بین فلسطین و صبا جنوبی شماره ۱۱۷۸

یادداشت

سیاوش جمادی

سرای گفت و گو

برپایی سرای اهل قلم در نمایشگاه اساسا به نظر من یکی از بهترین ابتکارات مسئولان فرهنگی بوده است. پیشنهادی که به ذهن من می رسد گسترش این بخش است که امری ناممکن به نظر نمی رسد. برای مثال جدا کردن بخش سخنرانی و میزگرد از بخش پذیرایی برای جلوگیری از تداخل صدا خیلی خوب است و به همین منوال بخش مصاحبه، برپایی سرای اهل قلم فرصت و مجالی است برای تضارب آرا با هم. سرای اهل قلم مخصوصا باید مجالی برای طرح انتقادات از سویه های مختلف فکری فراهم آورد و برنامه های آن به نحوی گسترده بر در و دیوار نمایشگاه نقش ببندد و از تلویزیون و رادیو به گوش ما برسد. سرای اهل قلم باید فضایی برای گفت و گوی نویسندگان، مترجمان، پژوهشگران و مردمی باشد که برای مواجهه رودررو با نخبگان جامعه خود در آن حاضر می شوند. چرا که هر که پا به سرایی به نام اهل قلم می گذارد فردی است که قدرت او در فکر اوست. اول اهل قلم و بعدا مردم فرهیخته باید باور کنند که سرای اهل قلم صرفا نماینده سلیقه و فکری خاص نیست. من در میان مردم زندگی می کنم، مثل ساده ترین مردم روزگار می گذرانم و نفسم به هیچ وجه از جای گرم بلند نمی شود.

پیشنهاد دیگر من دعوت از داستان نویسان، شعرا و فیلسوف های مهم چه در جهان شرق، چه در جهان غرب است اگر ممکن باشد، به ویژه از آنهایی که مترجمان کم توقع و بسیار زحمتکش ایرانی کارهای آنها را به فارسی ترجمه کرده اند. تدارک این دعوت باید از یک سال قبل آغاز شود. دست کم چند ماهی قبل از برگزاری نمایشگاه به اطلاع عموم برسد و کسی که به موضوع علاقه دارد در این مدت وقت کافی دارد که آثار ترجمه شده شخص مدعورا بخواند و با دستی پرتر در میزگرد یا سخنرانی حاضر شود. بماند که در توسعه کتابخوانی و رونق بازار نشر نیز کمیته تأثیری می گذارد. بی احترامی به نویسندگان خودمان نباشد. آنها که جای خود دارند و نیاز به گفتن نیست که حق آنها مقدم است. سرای اهل قلم می تواند بدون اعمال سلیقه و جهت گیری همین کار را در مورد نویسندگان و مترجمان ایرانی بکند که چندان هزینه ای ندارد. آنی که علاقه مند است - حالا یک تن یا هزار تن - آثار این نویسنده یا مترجم را می خواند. تجربه گذشته مواردی را نشان می دهد که سخنران مدعو برای خودش حرف زده و مستمعان برای خودشان. فقط شعار دادن درباره چنین فضایی کافی نیست. باید شرایط امکان آن فراهم آید و ان شاء الله سرای اهل قلم یک فضای گفت و گوی نمونه باشد.

تخصصی علوم سیاسی از پایسته های نمایشگاه بیست و یکم است. به اعتقاد این استاد دانشگاه تهران، یکی از اصلی ترین معضلات علوم سیاسی طی این سال ها غالب شدن رویکردهای ژورنالیستی در نشر بوده که ذائقه کتابخوانی جامعه را در این حوزه منحرف ساخته اند.

او یادآور می شود که با پرداختن به آثار علمی در نمایشگاه می توان تا حد زیادی این کم توجهی را جبران ساخت.

تشخیص معضلات

طبعاً نمی توان از حوزه های مختلف - از ادبیات گرفته تا علوم سیاسی - در این مجال سخن گفت و از کناره های نمایش گذشت و نسبت به آن بی اعتنا بود.

چیستایثرب؛ نمایش نامه نویس و مدرس هنرهای نمایشی از جمله کسانی است که سعی دارد با رویکردی منطقی انتظارات موجود در این حوزه را عنوان کند.

به باور این نمایش نامه نویس، نمی توان در فرصتی محدود انتظار معجزه از سرای اهل قلم داشت اما آنچه امروز ضرورت خود را بیش از پیش به مسئولان فرهنگی و مدیریت سرای اهل قلم گوشزد می کند پرداختن به معضلات این حوزه به شکلی کاربردی است.

به اعتقاد وی سرای اهل قلم در نمایشگاه بین المللی کتاب باید سعی خود را به یافتن راهکارهای عملی برای رفع مشکلات نویسندگان معطوف سازد تا به این وسیله مشکلات رصد و برای مرتفع شدن آنها چاره ای اندیشیده شود.

یثرب معتقد است که سرای دائمی اهل قلم بخش عمده ای از انتظارات در مورد نقد کتاب را برآورده کرده اما تاکنون برای طرح و رفع معضلات موجود در حوزه نمایش نامه نویسی جلسه خاصی برگزار نشده است.

او طرح پرسش هایی نظیر این که چرا نمایش نامه نویسی، آن گونه که باید و شاید در ذهنیت جامعه مورد پذیرش قرار نگرفته؟ چرا ناشران برای انتشار نمایشنامه های برگزیده، رغبتی ندارند و پخش کنندگان از کتاب های نمایشی و پخش آن اجتناب می کنند و ... را جزو ضرورت های سرای اهل قلم در نمایشگاه می داند و بر این باور خود پافشاری می کند که سرای اهل قلم می تواند امکانی برای تشخیص معضلات و ارائه راهکارهای کاربردی ایجاد کند.

از سوی دیگر مشکلات صنفی نویسندگان، از جمله بیمه، مسکن و ... جزو مسائلی هستند که در نظر یثرب باید در نمایشگاه مورد بررسی قرار گیرند و زمینه ای برای حل آنها پس از نمایشگاه ایجاد شود. این نمایش نامه نویس یادآور می شود که امسال طرح بحث های تخصصی امسال باید به شکل جدی تری مورد توجه قرار گیرد.

در نظر وی سرای اهل قلم، نیاز به تماشاگران انبوه برای نشست های خود ندارد و زمانی که پای مباحث تخصصی به میان می آید نمی توان انتظار داشت که مردم عادی در آن بحث ها شرکت کنند.

البته این گفته یثرب به معنای مصدوره کردن سرای اهل قلم به نفع قشر خاصی نیست و اطلاع رسانی در مورد نشست ها را جزو مهم ترین مباحث می داند اما یادآور می شود که قرار نیست همه بازدید کنندگان از نمایشگاه در نشست های سرای اهل قلم شرکت کنند.

نمایش اقتدار فکری ایرانیان

تقریباً تمامی اهل قلم در همه حوزه ها امیدوارند تا نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سومین دهه از حیات خود حکمت ایرانی - اسلامی و اقتدار فکری این جغرافیا را در عرصه جهانی به نمایش بگذارد و بخش عمده ای از راهکارهای اهالی قلم برای گرمی بخشیدن به بخش های جنبی نمایشگاه نشان از این خواسته جمعی دارد تا از این رهیافت تصویر ایران اسلامی در اذهان هممانان خارجی نمایشگاه، تصویری واقعی از فرهنگ غنی اسلامی - ایرانی باشد.

دارند.

البته این موضوع به اعتقاد دلشاد مربوط به عصر حاضر نیست و امروز رسالت ماست که سیره نگاری مورد آسیب شناسی قرار گرفته و تاریخ اسلام را از غبار خرافات و جعلیات تاریخی پاک کنیم.

او معتقد است برخی از مطالب موهنی که در سال های اخیر به ناروادین مبین اسلام را مورد حمله قرار داده اند ناشی از پالایش نشدن تاریخ اسلام است و بر این باور خود پافشاری می کند که امروز به یک تلاش جمعی در مورد پالایش تاریخ اسلام از جعلیات تاریخی در مورد زندگی پیامبر اعظم (ص) و ائمه اطهار (ع) نیازمند هستیم.

به اعتقاد این استاد دانشکده علوم حدیث، سرای اهل قلم در نمایشگاه می تواند امکانی برای آسیب شناسی این معضلات ایجاد کند و زمینه ای برای پالایش تاریخ اسلام مهیا سازد.

نکته دیگری که دلشاد تهرانی بر آن تاکید دارد دعوت از پژوهشگران و ناشران غربی حاضر در نمایشگاه برای تعامل است. چرا که وقتی اصل و بنیاد دین اسلام به ناشران و به خصوص پژوهشگران معرفی شود، امکانی برای نشر کتاب های محققانه مسلمانان در غرب و معرفی اسلام ناب محمدی به غربیان فراهم می شود.

دلشاد تهرانی در بخش دیگری از سخنانش یادآور می شود که بازخوانی رویکرد برخی از جریان های فکری در جهان اسلام - که امکان سوء تعبیر از دین مبین اسلام را به غربی هائی دهد - از جمله بایسته های فعالیت سرای اهل قلم در نمایشگاه است.

آسیب شناسی فلسفه

فلسفه به عنوان مادر علوم به مانند سال های گذشته مورد توجه مسئولان سرای اهل قلم بوده است و امسال نشست های بسیاری در این حوزه در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران برگزار خواهد شد.

دکتر غلامرضا اعوانی؛ رئیس انجمن حکمت و فلسفه ایران با اشاره به این که خوشبختانه این حوزه همیشه در نمایشگاه بین المللی مورد توجه مسئولان سرای اهل قلم قرار گرفته پیشنهاد می کند که در سال نوآوری و شکوفایی گزارشی از فلسفه معاصر ایران در سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ارائه و در سلسله نشست های، وضعیت فلسفه ورزی در ایران اسلامی مورد مطالعه قرار گیرد.

این رویکرد به اعتقاد اعوانی خواهد توانست بخش عمده ای از مشکلات تفکر بومی را به اهالی اندیشه گوشزد کرده و راه حل های کاربردی فراوانی را پیش روی مسئولان بگذارد.

به گفته رئیس انجمن حکمت و فلسفه ایران، تاکنون رسم بر این بوده که موسسات غیر دولتی از متفکران دیگر کشورها به مناسبت های مختلف دعوت به عمل آورده اند اما امروز با رویکرد جدید دولت نسبت به مقوله فرهنگ و اندیشه شایسته می نمود که امکان تبادل آرا و افکار بین متفکران ایرانی و خارجی فراهم آید.

او در پایان یادآور می شود که نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بهترین فرصت برای معرفی ایران اسلامی به عنوان کشوری متفکر پرور است و سرای اهل قلم با تمهیداتی می تواند این نوآوری ها را در شیوه کاری خود لحاظ کند.

حرکت به سمت ژرفا

علوم سیاسی از جمله شاخه های پرمخاطب علوم انسانی است که طی سال های اخیر، به مرحله جدیدی از بلوغ خود به سمت تخصصی تر شدن می رود و در این سال ها با آثار علمی بسیاری همراه بوده است.

هرچند تاکنون این حوزه از علوم انسانی به دلیل درگیری های روزمره و امکان لغزش به روزمرگی و رویکردهای ژورنالیستی، نتوانسته چنان که باید اقبال اهل تفکر را به خود برانگیزد، دکتر حمید احمدی معتقد است که امروز در این حوزه اقشار مختلف جامعه با نوعی بلوغ فکری همراه بوده اند و شاید بتوان مدعی بود که بخش عمده ای از کتاب های موسوم به ژورنالیسم سیاسی مخاطبان خود را از دست داده اند. از این حیث پرداختن به کتاب های

بخواهمیم فارغ از تلاش خانه کتاب در برپایی سرای دائمی اهل قلم به این موضوع بنگریم، نمایشگاه در سالهای گذشته این امکان را به شکلی جدی دنبال می کرد و امروز به دلیل وجود این مکان به شکلی دائمی، سرای اهل قلم در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران باید رسالت دیگری را دنبال کند.

به گفته عبدالعبار کاکایی امروز باید به امکان ملاقات شاعران و نویسندگان ایرانی و خارجی فکر کرد چرا که برپایی سرای دائمی اهل قلم تقریباً بخش عمده ای از انتظارات اهالی قلم را برآورده کرده است. هرچند این موضوع از اهمیت ملاقات نویسندگان و شاعران در نمایشگاه کم نمی کند چرا که بسیاری از اهالی قلم خارج از جغرافیای پایتخت هستند و تنها به مناسبت برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران وارد این جغرافیا می شوند.

بازخوانی تاریخ نگاری انقلاب

نقادی علمی از جمله مباحثی است که طی دوره های مختلف به شکل جدی تری در سرای اهل قلم دنبال می شود و به زعم بسیاری از اهالی قلم پرداختن به نقد طی سال های گذشته از سوی مسئولان فرهنگی جدی تر گرفته شده است و لزوم استفاده از این ظرفیت ضروری می نماید.

دکتر موسی حقانی؛ تاریخ پژوه معاصر نیز بر این باور است که یکی از رسالت های سرای اهل قلم پرداختن به این حوزه است به طوری که هر پژوهشگری سرای اهل قلم را دانشگاه پژوهش بداند.

به باور وی بخش عمده ای از معضلات جامعه ادبی ما، نداشتن تسلط و اشراف به تاریخ معاصر است و گاه می توان اشتباهات فاحش را در برخی رمان ها دید و متأسفانه هنوز آن گونه که باید و شاید به این اشتباهات فاحش تاریخی در رمان ها و آثار ادبی پرداخته نشده است.

حقانی معتقد است که یکی از نوآوری های سرای اهل قلم باید متمرکز بر نشست های مشترک جامعه ادبی با تاریخ پژوهان باشد تا از این رهیافت بخش عمده ای از مشکلات رفع و رجوع شود.

این تاریخ پژوه به مشکلات نوشتاری برخی از تاریخ پژوهان نیز اشاره دارد و معتقد است که ویرایش ادبی متون تاریخی جزو مشکلاتی است که می توان در سرای اهل قلم به آنها پرداخت.

اما نکته دیگری که حقانی انگشت تاکید بر آن می گذارد بررسی تاریخ نگاری انقلاب است. به گفته این تاریخ پژوه با وجود گذشت سی سال از پیروزی انقلاب اسلامی هنوز یک بازخوانی جدی و مبتنی بر استنادات درباره شیوه های تاریخ نگاری انقلاب اسلامی در ایران صورت نگرفته است.

از سوی دیگر حقانی بر این باور است که اساسا در سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی انتظار می رود تاریخ نگاری انقلاب اسلامی به شکل تصویری و مکتوب به مخاطبان عرضه شود.

به باور وی در این حالت حداقل دستاوردهای انقلاب اسلامی در حوزه کتاب و کتابخوانی و پژوهش به قضاوت عموم گذاشته می شود و مهم تر از آن به دلیل وجهه بین المللی این نمایشگاه، می توان این دستاوردها را در مقیاس جهانی به نمایش گذاشت.

معرفی اسلام ناب محمدی

طبعاً نمی توان در این مجال اندکی که پیش روست به همه حوزه های علوم پرداخت اما امروز به دلیل هجوم غرب علیه دین مبین اسلام، پرداختن به حوزه دین ضرورتی اجتناب ناپذیر است.

سرای اهل قلم در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران باید چه رویکردی اتخاذ کند؟ این پرسشی است که دکتر مصطفی دلشاد تهرانی، استاد دانشکده علوم حدیث برای پاسخ به آن، رویکردی دیگر گونه اتخاذ می کند.

او با نیم نگاهی به وضعیت نشر کتاب های دینی و لزوم نظارت بیشتر بر این حوزه یادآور می شود که عموماً بخش عمده ای از هجوم غربیان به دین مبین اسلام و بی حرمتی به ساحت مقدس نبی اکرم (ص) ناشی از کژفهمی و سوء تعبیر نویسندگانی است که به جای پرداختن به نص متون، سعی در تخطئه اسلام

پیشنهادهای نویسندگان برای سرای اهل قلم نمایشگاه بیست و یکم

خانه‌ای از جنس قلم

هنوز متن پژوهی به عنوان حوزه‌ای تخصصی در ذهن جامعه فرهنگی جایگاه خود را احصا و استیفا نکرده است و اغلب مخاطبان تلاش مصحح کتاب را جدی نمی‌گیرند.

البته باید گفت که این نگاه به باور بسیاری از متن پژوهان از جمله مشکلات غیرقابل انکار در حوزه متون کهن است و با وجود قدمتی به درازای چند قرن هنوز متن پژوهی در ایران جایگاه خود را نیافته است.

یکی دیگر از ویژگی‌های این کارگاه‌ها در نظر وی ایجاد زمینه‌ای برای آموزش علمی و جذب علاقه‌مندان به متون کهن و تبادل آرا و نظریات مختلف متن پژوهان است. چرا که به اعتقاد روشن در همین کارگاه‌ها می‌توان علاقه‌مندان بسیاری را یافت که می‌توانند نسل بعدی متن پژوهی در ایران باشند.

از سوی دیگر سرای اهل قلم می‌تواند زمینه‌ای را برای تضارب آرای متن پژوهان فراهم آورده شیوه‌های متن پژوهی در ایران را تا حد زیادی عمق بخشد. چرا که در همین تضارب آرا، تجربیات ارزشمندی میان متن پژوهان رد و بدل خواهد شد.

جایی برای ملاقات نویسندگان

ایران و جهان

ایجاد امکانی برای ملاقات اهالی قلم در سرای که همه‌ساله به همت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برپا می‌شود، از نگاه بسیاری از نویسندگان ارزشمند است و بخش عمده‌ای از اهالی قلم بر این باور هستند که اگر

فرانکفورت بیش از آن که جنبه فروشگاهی مدنظر باشد، وجه نمایشگاهی جدی گرفته می‌شود و به باور ضیمران سرای اهل قلم می‌تواند در این بخش به شکل جدی‌تری فعالیت کند.

کارگاه‌های متن پژوهی

همه‌ساله در سرای اهل قلم جلساتی در حوزه متن پژوهی برگزار می‌شود که از جنبه‌های مختلفی قابل بررسی است.

نقد و بررسی تلاش‌های متن پژوهان در مواجهه با یک متن کهن و میراث مکتوب، از جمله کارهایی است که در هر دوره از برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، به شکلی جدی در سرای اهل قلم مورد توجه متولیان این بخش از نمایشگاه قرار می‌گیرد. اما آنچه که به باور محمد روشن نیازمند بازخوانی است، مطالعه تطبیقی و بررسی نوع مواجهه مصححان با متون کهن است که مثلاً یک متن پژوه در مواجهه با متنی مربوط به قرن ششم چه رویکردی اتخاذ کرده و از چند نسخه سود جست و متن پژوه بعدی که به صورت موازی یا با فاصله زمانی چند ساله کتاب را تصحیح کرده، چه برخوردی با نسخه‌های موجود داشته است. این رویکرد به گفته روشن از جمله رویکردهایی است که باید به شکلی جدی مورد توجه مسئولان سرای اهل قلم قرار گیرد تا مگر از این رهیافت، تصحیح بهتری به مخاطبان ارائه شود. نکته دیگری که این متن پژوه بر آن تأکید می‌ورزد، لزوم برگزاری کارگاه‌های آشنایی با متن پژوهی در حین برگزاری نمایشگاه است چرا که به اعتقاد روشن

و یکم چه انتظاری دارند؟ این پرسشی است که در مجال فراهم آمده به اقتراح گذاشته شد و حاصل این همایش آرا در باره خانه همه اهالی قلم گزارشی است که در پی می‌آید.

دکتر محمد ضیمران؛ استادیابیی‌شناسی دانشگاه هنر ضمن اشاره به سابقه تلاش‌های پیشین مسئولان سرای اهل قلم در سال‌های گذشته یادآور می‌شود که این مکان و فرصت پدید آمده در نمایشگاه می‌تواند جایگاه سرای دائمی اهل قلم را در ذهن و زبان اهالی کتاب و مخاطبان این کالای فرهنگی تثبیت کند. از سوی دیگر ضیمران رویکردهای موضوعی به مباحث فکری را از جمله نکاتی معرفی می‌کند که امسال باید با قدرت و قوت هر چه تمام‌تر دنبال شود.

به اعتقاد این استاد دانشگاه هنر، پرداختن به مسائل و مباحثی نظیر بررسی ترجمه‌های صورت گرفته از یک کتاب با حضور منتقدان برجسته، بررسی وضعیت ویرایش کتاب‌های فلسفی یا هنری در ایران و مباحثی از این دست می‌تواند شمایی کلی از معضلات زیرساختی نشر در ایران را به مسئولان، ناشران و اهالی قلم گوشزد کند. ضمن این که امکان ایجاد فضایی برای گفت‌وگو با ناشران خارجی برای ترجمه و انتشار آثار نویسندگان و پژوهشگران ایرانی از جمله راهکارهایی است که می‌تواند این امکان را به عنوان نمایشگاه - و نه نمایشگاه بین‌المللی کتاب - در جامعه جهانی مطرح کند. کمااین که در نمایشگاه

نمایشگاه بین‌المللی کتاب به عنوان برآیند فکر و شعور جمعی جامعه فرهنگی، نقشی عمده در نهادینه‌سازی تفکر جمعی دارد و در این میان اهالی قلم و اندیشه به عنوان میزبانان معنوی نمایشگاه و پدیدآورندگان محصول آن، پیش از هر چیز میراث دار معنای تاریخی قلم و تفکر هستند بنابراین طبیعی است که برگزارکنندگان نمایشگاه سعی در تسهیل شرایط برای حضور هر چه فعال این طیف فکری جامعه دارد.

در طول برگزاری بیست و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، اهالی قلم، جایگاه و سرائی خاص خود داشته‌اند که طی چند سال اخیر متولیان این سرای سعی و تلاش خود را معطوف به مهمان‌داری شایسته از ایشان کرده‌اند تا مگر از این رهیافت بتوان پویایی فکری را به جامعه تزریق و روابط مخاطب و نویسنده را تحکیم کرد.

نمایشگاه بین‌المللی کتاب در اولین سال از سومین دهه حیات خود، به مانند چند سال گذشته با رویکردی تعامل محور، سرای اهل قلم را با تولید یکی از اهالی اندیشه، سرای تفکر و شعور جمعی معرفی کرده است و در این اثنا برگزاری بیش از یکصد و پنجاه نشست تخصصی در ده روز نشان از تلاش شبانه‌روزی برای سامان بخشی به سرای اهل قلم دارد.

اما اهالی قلم و اندیشه با چه نگاهی به سرای اهل قلم می‌نگرند و در سال نوآوری و شکوفایی از سرای اهل قلم و بخش‌های جنبی نمایشگاه بیست

نشست بزرگداشت عطار در انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

عطر عطار در مشام حافظ

در مقاله ای تحت عنوان "حافظ چه کتاب هایی می خوانده است" با قرینه نشان داده بود که حافظ به مطالعه آثار عطار، ابن سینا، کلیله و دمنه و هزار و یک شب می پرداخته است.

وی همچنین به بررسی شباهت های لفظی و معنایی و همانندی های حرف روی و قافیه در اشعار عطار و حافظ پرداخت و سخن خود را با خلاصه یک صفحه ای داستان شیخ صنعان به نثر پایان داد.

تمثیلات و حکایات عرفانی

سخنران نهایی این نشست الهه رجبی فر بود که دو سال وقت خود را صرف مطالعه و تحقیق درباره آثار عطار کرده است.

حکایت سرایی و تمثیل پردازی در آثار عطار نیشابوری عنوان سخنرانی این پژوهشگر بود و او با قرائت شعری از دیوان عطار سعی داشت تمثیلات و حکایات این عارف نامی را به زبان نثر مورد سنجش قرار دهد.

او با اشاره به آثار متعددی که به عطار منسوب است اطمینان به چهار منظومه اسرارنامه، الهی نامه، منطق الطیر و مصیبت نامه به عنوان آثار مسلم اورا امری بدیهی دانست و معتقد بود که این چهار کتاب از جنبه های گوناگون قابل بررسی است.

رجبسی سخنرانی خود را با اشاره ای به سوابق حکایت سرایی در تاریخ ادبیات و فلسفه اسلامی آغاز کرد چرا که در نظر بسیاری از شعرا و نویسندگان ایرانی حکایت و تمثیل بهترین قالب برای ذکر افکار و اندیشه های فلسفی، عرفانی، دینی و اخلاقی بود تا خواص هدف آنان را درک کنند و عوام از ظاهر داستان های آنان بهره مند شوند. از این حیث عطار نیز شیوه تعلیمی خود را بر پایه حکایت و تمثیل بنا نهاده و برای بیان یافته های درونی و تجربه های عرفانی خود از این روشیوه بهره برده است.

در نظر رجبی، عطار با استفاده از حکایت و تمثیل مسائل دشوار و معارف نامحسوس عرفانی را به صورتی محسوس و نزدیک به درک و فهم بیان کرده و با آوردن حکایات و تمثیلات پی در پی مقصود خویش را آشکار ساخته است. در مثنویات او بیش از صدها حکایت کوتاه و بلند نقل شده که هر یک حاوی پیامی عرفانی و اخلاقی است.

به گفته این عطارپژوه در میان داستان اصلی این چهار منظومه ۹۰۷ حکایت و داستان موجود است و با نگاهی اجمالی به این حکایات این سوال به ذهن هر خواننده ای متبادر می شود که چرا شیخ نیشابور عبارت "الحکایه و التمثیل" را عنوان تمامی داستانها و حکایات خود قرار داده است؟

او با بررسی دو اصطلاح حکایت و تمثیل در زبان فارسی چنین نتیجه گرفت که مراد عطار از عنوان حکایت همان حکایات تعلیمی رایج در زبان فارسی است و مراد از کلمه تمثیل روایت یا تمثیل داستانی است که پیامی در خود نهفته دارد.

به گفته رجبی عطار دو نوع تمثیل دارد:

۱- ضرب المثل ها یا امثال سایره و متداول در میان مردم؛

در آثار عطار به ویژه اسرارنامه نمونه های فراوانی از این نوع تمثیل وجود دارد. مانند تعابیر: "برو تا پنبه بر کفشت زند یار" و "خیزد هیچ کتاسی فقیهی" ...

۲- حکایات و تمثیلات کوتاه و بلند داستانی. به گفته وی حکایات و تمثیلات داستانی عطار را نیز می توان از لحاظ ساختار کلی به دو دسته تقسیم کرد:

الف) حکایات و تمثیلات اصلی آثار.

در سه مثنوی الهی نامه، مصیبت نامه و منطق الطیر یک داستان اصلی و جامع وجود دارد که در درون آن حکایات و تمثیل های متعدد گنجانده شده است. در این سه مثنوی شیوه خاص هندی به کار گرفته شده یعنی یک داستان اصلی یا مادر که به منزله قالب و

فرزانه رمضان نیا: عصر روز یکشنبه ۲۵ فروردین ماه جمعی از پژوهشگران و دانشجویان رشته ادبیات در ساختمان شماره دو انجمن آثار و مفاخر فرهنگی گردهم آمدند تا از خلال سخنرانی بهاءالدین خرمشاهی، آخرین یافته های الهه رجبی فر را درباره خالق منطق الطیر باز خوانی کنند.

این مراسم با مقدمه ای از دکتر مهدی محقق رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی درباره برگزاری نشست هایی از این دست آغاز شد. او با اشاره به برگزاری جلساتی درباره بزرگانی که نام آنها در تقویم ثبت است، به ذکر خاطراتی از نحوه آشنایی متن محور خود با عطار پرداخت.

وی در ادامه از تصمیم انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در مورد جلسات تکراری سخن گفت و از تهیه و انتشار کتاب هایی درباره بزرگان خبر داد و به تالیف کتابی درباره "جارالله زمخشری توسط خودش اشاره کرد.

محقق در ادامه این خاطره را پیرامون کار درباره عطار ذکر کرد: "در سال ۱۳۳۶ اوقتی جلال الدین همایون مرا به انجمن آثار ملی (انجمن آثار و مفاخر فرهنگی) معرفی کرد به رئیس و اعضای این انجمن گفت: من دیگر پیر شده ام و باید دنبال نیروهای جوان باشم. چون آن وقت ها تازه مقبره عطار را بازسازی کرده بودند. من نیز برای کار درباره این شخصیت "آشترنامه" را قبول کردم و وقتی وارد کار شدم فهمیدم این اثر متعلق به عطار نیست. جلد اول "آشترنامه" را منتشر کردم و بعد پروفیسور هانری کرین از من پرسید که چرا جلد دوم را منتشر نکردی؟ گفتم که متوجه شده ام "آشترنامه" از عطار نیست و او پاسخ داد مهم نیست که این اثر از چه کسی است. مهم این است که این اندیشه را در بین جامعه ترویج دهید و از این روست که جادارد عطار مورد بحث قرار گیرد. او در ادامه از بهاءالدین خرمشاهی دعوت کرد تا درباره تاثیرپذیری حافظ از عطار نیشابوری برای حاضران سخن بگوید.

کلی خوش رنگ بر منقار

بهاءالدین خرمشاهی نیز با ذکر این که نه عطار شناس است نه عطار پژوه به موضوع سخنرانی خود اشاره کرد که مقایسه ای تطبیقی بین عطار و حافظ بود. به باور خرمشاهی حافظ عارف بزرگی نیست و این به ذات خود مذموم نیست؛ چون ما عارفان بزرگی داریم که مقامشان به مراتب بالاتر از حافظ است.

او عرفان را به دو دسته عرفان خراسانی عاشقانه و عرفان اسلامی (مکتب بغداد) تقسیم کرد و معتقد بود که عرفان اسلامی در مکتب بغداد میدایی دارد که با آثار بزرگانی مثل "جنید" و "شبلبی" و در اوج ابن عربی که از غرب جهان اسلام می آید، به تکامل می رسد. البته خرمشاهی بر خلاف بسیاری از محققان مدعی است که عرفان حافظ متأثر از ابن عربی نیست؛ چرا که به اعتقاد این حافظ شناس عرفان حافظ عرفان عاشقانه خراسانی است که دنباله رو سه عارف شاعر است در حالی که خود حافظ شاعر عارف است. حافظ مثل سنایی، عطار و مولانا در درون عرفان نرفته است.

در نظر خرمشاهی شیخ صنعان در کنار سیمرغ از بزرگ ترین آفریده های عطار است.

او در ادامه به ذکر مثال هایی درباره الهام حافظ از شیخ صنعان عطار پرداخت و بر این اعتقاد بود که حافظ در غزل "دوش از مسجد سوی میخانه آمد، پیر ما" خلاصه ای از کتاب ۵۰۰ صفحه ای منطق الطیر را ارائه می دهد. غزل معروف "بلبلی برگ گلی خوش رنگ بر منقار داشت" نیز نمونه دیگری بود که خرمشاهی بر آن تاکید ورزید و در نظر او در این دو اثر به وضوح تاثیر عطار بر حافظ را می بینیم. به گفته این حافظ شناس، عطار در ادبیات عرفانی جایگاه رفیعی دارد و خرمشاهی نیز

اطلاعی پیدا نکرده ام که کجا نگهداری می شود. اما کتاب دوم که «جوامع الجامع» است شیخ طبرسی در مقدمه آن می گوید: بعد از این که من به تفسیر کشف بر خوردم و دیدم که خیلی ممتاز است، علاقه پیدا کردم که تقیح و تصحیحی از آن داشته باشم. زوائدش را حتی الامکان حذف کنم و چیزی بر مبنای مذهب شیعه تالیف کنم. «جوامع الجامع» بر حسب اطلاعی که بنده دارم در گذشته چاپ سنگی شده که چاپ اولش بود و چاپ دیگری هم از روی آن افست شده، چاپ سومش هم این است که بنده نوشته ام. در این کتاب بسیاری از این نکات ملحوظ نظر بوده، اولاً مشکول و معرب است که این خودش امتیاز دارد. ثانیاً اعلام خیلی دقیقی دارد. ثالثاً در موارد مختلفی حواشی ای دارد که بیشترش توضیح و ترجمه حال است و احیاناً در بعضی جاها نقایصی در عبارات هست که به آن نقایص اشاره شده و حتی تعلیقات آن یعنی جاهایی که مثلاً به نظر درست نمی آمده بررسی شده است. اما چیزی که بسیار اهمیت دارد رعایت رسم الخط است. در آیات قرآنی، رسم الخط قرآن رعایت شده چون با رسم الخط عادی فرق دارد. البته رعایت رسم الخط اصلی قرآن به نظر بنده در همه موارد لازم رعایه نبوده چون بعضی چیزها واقعاً خواندن قرآن را دشوار می کند. به همین دلیل بنده همه آنها را رعایت نکرده ام. مثلاً در رسم الخط های اولیه، «یا ایها الذین آمنوا» دو سه تا الف دارد، هیچ کدام از الف ها را نیاورده، در نتیجه خواندنش برای مردم عادی دشوار بوده است. به همین دلیل ما آنها را گذاشتیم اما در بسیاری از موارد که رسم الخط قرآن با غیر قرآن فرق دارد، نهایت کوشش به کار رفته تا رسم الخط قرآن رعایت بشود. اما در خود متن هم رعایت رسم الخط عمومی حفظ شده است. البته این که آیا خود مرحوم طبرسی برداشتت از کشف همیشه صحیح بوده؛ ممکن است در برخی موارد چنین نباشد اما ایشان برداشتی داشته و تلخیص کرده است و ما عین آن برداشت را از کشف آورده ایم و این امتیازات زیادی دارد. در ضمن بد نیست این نکته را عرض کنم که جلد اول این کتاب وقتی درآمد، نمی دانم چگونه نسخه ای از آن در اختیار یک استاد دانشگاه نیویورک قرار گرفته بود که ایشان برای بنده نامه ای نوشت و فوق العاده از بنده تحلیل کرد که چنین کتاب بدیعی که بی سابقه است، نوشته اید به هر صورت زحمت فراوانی درباره این کتاب کشیده شد.

بقیه مجلداتش در چه وضعی است؟

جلد سوم آن زیر چاپ است و جلد چهارم آن نیز در حال آماده سازی است. بنده اول می خواستم مجموعه را در سه مجلد چاپ کنم ولی نشد چون از حجم معمولی تجاوز می کرد. به همین دلیل مجبور شدیم که آن را در چهار جلد تدوین کنیم که در آینده منتشر خواهد شد.

کتاب «تاریخ پیامبر (ص)» تالیف مرحوم آیتی را تصحیح و منتشر کرده اید. انتشار این کتاب برای روشن سازی تاریخ اسلام بسیار ضروری بود. برای تعلیقات این اثر به چه منابع و سیره هایی مراجعه کرده اید؟

متأسفانه سیره نویس در تشیع بسیار کم است. سیره بنی هشام یک سیره در جبه اول است. در مورد این کتاب باید عرض کنم که تخصص من تاریخ نیست و استثنائاً این کار را شروع کردم و به پایان بردم و اثر آیتی را احیا کردم.

بنده در مقدمه کتاب نوشته ام که برای بعضی مسائل آن خیلی زحمت کشیده ام. از جمله برای تهیه فهرست اعلام که مسئله ساده ای نیست. حتی عرب ها که زبان خودشان هم عربی است، غلط می نویسند. دیگر این که مرحوم آیتی مطالب خودشان را مستند نوشته اند. اما بنده خیلی زیادتر کار کرده ام تا مستندات دیگری را اضافه کنم. البته ممکن است بعضی جاها هم اشتباهی رخ داده و چیزی ذکر نشده باشد ولی عموماً چیزهایی را که ایشان ذکر کرده اند، سند هایش را آورده ام. حتی در قسمت هایی از کتاب، به نظر بنده سند ایشان کتاب خاصی بوده ولی برداشت بنده از آن عبارت چیز دیگری است. حتی نوشته ام که منبع مثلاً این بخش از متن، در اینجا کدام است؟

چهار چوب مثنوی است و درون آن داستان ها و قصه های کوچک تری جای گرفته است.

در نظر رجبی حکایات و تمثیلات اصلی عطار از دیدگاه داستان پردازی این مشخصات را دارد: مایه زمینه ساز داستان، آرزوی وصول به چیزی است. به عبارت دیگر هدف شخصیت ها مشترک است و آنچه که باعث شکل گیری حادثه داستان می شود رسیدن به آرزوست.

و از سوی دیگر موضوع آرزو چیزی مادی یا معنوی است که بسیار دور از دسترس است. به گفته رجبی شخصیت ها اغلب دو نفرند: قهرمان یا طالب آرزو و راهنمای قهرمان.

در نظر او حادثه داستان مکالمه شخصیت ها، سفر قهرمانان و یا هر دو با هم است و از سوی دیگر نتیجه داستان دست کشیدن قهرمان از آرزو یا رسیدن آن به آرزوست و همواره در آن پدر، استاد، پیر و یا مراد پیروز است.

ب) حکایات و تمثیلات فرعی در میان داستان های کلی.

ویژگی های کلی حکایات و تمثیلات عطار به گفته این عطار پژوه به این صورت است:

۱- حکایات اغلب کوتاه و آموزنده اند، اما گاه بیش از حد طولانی می شود که در آنها به توصیف اشخاص صحنه های داستان پرداخته می شود.

۲- در ساخت حکایات طرحی پیچیده وجود ندارد.

۳- گاهی در حکایات تعلیق دیده می شود.

۴- حوادث در حکایات بر اساس سیر طبیعی زمان طرح نمی شود و در آنها توالی زمانی طبیعی وجود ندارد.

۵- حکایات فرعی برای توضیح یا تأکید مطالب داستان اصلی ذکر می شوند و به عنوان واحدهای یک اثر شاعرانه بزرگند و با آنکه خود حاوی نکته یا مطلبی مستقلند و استدلالی را به همراه دارند در خدمت کل اثر قرار می گیرند.

۶- گاهی حکایات فرعی خود سبب طرح موضوعی جدید می شوند که حکایت های بعدی به تناسب آن موضوع تازه در میان می آیند بی آنکه چندان بیوندی با موضوع مطرح در داستان اصلی داشته باشند و یا باب ورود به بخش بعدی داستان اصلی را مهیا کنند.

۷- داستان ها با جمله های دیگری که هر یک از جمله ماقبل خود زاینده می شوند، پیش می روند و گسترش می یابند.

۸- عنصر اصلی بسیاری از حکایات، گفتار یکی از بزرگان یا عرفاست و کردار و اوج و فرود در آن نقشی ندارد.

۹- شخصیت های حکایات از میان تمام طبقات جامعه انتخاب می شوند و تنوع اشخاص فراوان است.

۱۰- مأخذ حکایات گوناگون اند.

۱۱- در اغلب حکایات نتایج، درونمایه یا زیر ساخت حکایت از زبان عطار بیان می شود و گاهی نتایج برگرفته از حکایات پیش از آن است ولی اصل حکایت ساده و بی پیرایه ارائه می شود.

۱۲- شیوه تمثیل پردازی عطار شیوه متداول حکایت در کلیله و دمنه و مرزبان نامه است.

سایر محمدی

دکتر ابوالقاسم گرجی سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در تهران متولد شد، تحصیلات ابتدایی را در مکتبخانه به پایان برد و از سن سیزده سالگی به تحصیل علوم اسلامی مشغول شد. سال ۱۳۲۲ برای ادامه تحصیل راهی نجف اشرف شد و نزد استادانی چون آیت الله کاظمینی و آیت الله خویی اصول فقه، مکاسب، طهارت، صلوة و تفسیر را به پایان برد و از این بزرگان گواهی اجتهاد گرفت. سال ۱۳۳۰ با بازگشت به ایران وارد دانشکده الهیات و معارف اسلامی شد و در سال ۳۵ دوره دکترای معقول (فلسفه و حکمت اسلامی) را شروع و در سال ۳۸ آن را تمام کرد. در سال ۴۲ با اخذ مدرک دکترا با مرتبه استادیاری به تدریس در دانشگاه تهران مشغول شد و سالها ادبیات عرب، حقوق و علوم اسلامی تدریس کرد. در سال ۶۲ به ریاست دانشگاه تهران منصوب شد و در همین سال دو کتاب از آثار تحقیقی وی کتاب برگزیده سال شناخته شد و به دریافت لوح تقدیر نائل آمد. دکتر گرجی در سال ۶۹ به عنوان استاد ممتاز برگزیده شد و سال بعد به عضویت پیوسته فرهنگستان درآمد. سال ۷۵ بنا به پیشنهاد وزارت فرهنگ و آموزش عالی نشان درجه یک دانش را از ریاست جمهوری وقت دریافت کرد و در سال ۸۱ در دومین همایش چهره های ماندگار به عنوان چهره ماندگار عرصه فقه و حقوق اسلامی شناخته شد. وی طی سالها تدریس و تحقیق آثار باارزشی اعم از تالیف، تصحیح و ترجمه به جامعه عرضه کرد که هر یک جایگاه ویژه ای در حوزه فرهنگ و علوم اسلامی پیدا کرده اند. دکتر گرجی در ماه های اخیر به دلیل بیماری و کهنولت در بستر است و دوران نقاهت را می گذراند. ما برای این گفت و گو چند بار با تعیین وقت قبلی به منزل ایشان مراجعه کردیم اما هر بار به دلیل نامساعد بودن وضع جسمی ایشان دست خالی بازگشتیم تا سرانجام... امیدوارم دکتر گرجی را بار دیگر در صحت و سلامت کامل ببینیم که به عنوان استاد کرسی فقه و حقوق اسلامی به تحقیق و تدریس مشغول است.

پای صحبت دکتر ابوالقاسم گرجی درباره سالها تحقیق در فقه و حقوق اسلامی

پیشگامی ایران در علوم انسانی

ارزیابی می کنید؟

در این باره باید کتابی بر مبنای آمار و ارقام تالیف کرد. در عین حال باید به اختصار پاسخ داد. اگر منظور مقایسه کلی کشور ما با سایر کشورهای دور و نزدیک است، به یقین ایرانی ها از این لحاظ نسبت به دیگر کشورها کمبودی ندارند. مقاله مسسوطی که اینجانب در این بابت نوشته ام الحق موجب شگفتی خودم شد. در اعصار گذشته بزرگ ترین دانشمندان و مولفان علوم مختلف در دانش های متداوله آن اعصار همه ایرانی بودند. ولی علی الظاهر منظور مقایسه کلی نیست. منظور مقایسه در زمان حاضر است که تصور نمی کنم در علوم انسانی تقدم مردم سایر کشورها بر مردم ما مورد قبول باشد. بلکه در این علوم خصوصاً در علوم دینی به ویژه فقه، اصول، منطق، فلسفه، تفسیر، حدیث و غیره ایرانیان عقب تر از مردم دیگر سرزمین ها نیستند. اگر فرضاً در علوم مثل لغت، تاریخ و یا برخی از علوم ادبی و غیره مردم برخی از کشورها بر مردم ایران تقدم داشته باشند به یقین در فقه و اصول و تفسیر و حدیث این گونه نیست. مردم کشورهای

در سال ۴۴ به چاپ رساندم.

کتاب دیگر «تفسیر جوامع الجامع» است که تفسیر وسیط شیخ بزرگوار مرحوم طبرسی محسوب می شود که با تصحیح و تعلیق و اعراب گذاری اینجانب در سال های ۱۳۴۷ و ۵۹ در چاپخانه دانشگاه تهران به چاپ رسیده است. کتاب «صرف و نحو و قرائت» را نیز با شرکت برخی از استادان دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برای تدریس در آن دانشکده در سال ۴۹ تالیف کردم. ترجمه و تلخیص کتاب «عدة الاصول» شیخ طوسی علیه الرحمه را در سال ۴۵ به مناسبت کنگره شیخ طوسی (ره) منتشر کردم. کتاب «تاریخ پیامبر (ص)» تالیف مرحوم دکتر آیتی را با تجدید نظر و حواشی و اضافات اینجانب در سال ۵۸ در موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران به چاپ رساندم و تاکنون به کرات با مقدمه های متعدد در پاسخ به برخی انتقادات در همین چاپخانه به طبع رسیده است. این کتاب در سال ۶۲ توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان کتاب سال شناخته شد. «مقالات حقوقی» را در دو جلد انتشار دادم و مجلدات دیگری از آن آماده است که در صورت توفیق الهی چاپ خواهد شد.

«علم اصول و نقش آن در میان علوم دیگر» و «دیات» و جلد اول «جامع الشتات» که تحقیقی است زیر نظر اینجانب، مجلدات دیگری هم از این تحقیق وجود دارد که هنوز چاپ نشده است. «تفسیر آیات احکام» و «تاریخ فقه و فقهها» و چند جلد «تقریرات اصول» و چند جلد «تقریرات فقه» و جلد سوم «جوامع الجامع» در چاپخانه دانشگاه در حال چاپ است همچنین «حقوق اسلامی» در چاپخانه دانشگاه در شرف چاپ است اما کتاب هایی که هنوز اقدام به چاپ آنها نشده زیاد است مثلاً دوره مفصلی در علم اصول، فقه، مکاسب، صلوه، ارباب مکاسب، عقود ایقاعات، فروغ آل رحمانی، قاعده فراق، تاریخ فقه و... و وضعیت تولید علم و پژوهش در ایران را چگونه

آقای دکتر گرجی! شما هم در زندگی و هم در حوزه تحقیق و تالیف و تدریس موفقیت های فراوانی به دست آورده اید. این موفقیت ها را مرون چه می دانید؟

برای این موفقیت ها، همین طور برای بسیاری از مسائل مربوط به خودم، برای تحصیلم، برای تدریسم، برای آبرو و شخصیتم، برای احترامی که بین طبقات مختلف اعم از روحانی و غیره، اعم از استاد و دانشجو و سایر قشرهای مختلف جامعه دارم سبب و علت و وسیله ای نمی شناسم. جز لطف خداوند و فضل آن یگانه بی همتا.

برای من که به خود و خصوصیات خود کاملاً آشنا و واقفم این مسئله در نهایت وضوح و روشنی است، اما برای غیر خودم شاید با این چند جمله ای که به عرض خواهم رساند، مسئله به خوبی روشن شود. اول این که اینجانب نه خود، نه خانواده نه فامیل و وابستگان و دوستان نه در گذشته و نه در حال هیچ گونه ثروت و مکننت و نفوذی نداشته و نداریم. بنابراین اگر احیاناً از جهت کار، مرتبه، نشان و غیره موفقیتی به دست آورده ام به یقین معلول این گونه امور نیست، بلکه صرف نظر از لطف خفی پروردگار، ناشی از اموری است که به آن اشاره خواهد شد. دوم اگر در امر تحصیل، تدریس، تحقیق و غیره فریت نداشتم به یقین داعی به دست آوردن امور مادی هم نبودم، تحصیل نمی کردم تا به وسیله آن مال و منالی به دست آورم تا به وسیله آن ارتزاق کنم. طریقت علم را تنها می پیمودم و تدریس می کردم. و الا عملاً برای آن موضوعیت محض می پنداشتم. کأنه در دنیا هیچ چیز جز تحصیل، تدریس و تحقیق وجود ندارد. شب تا صبح می خواندم و می نوشتم؛ آخرین چراغی که خاموش می شد چراغ اینجانب بود. بدون مبالغه نزدیک بود خواب را فراموش کنم.

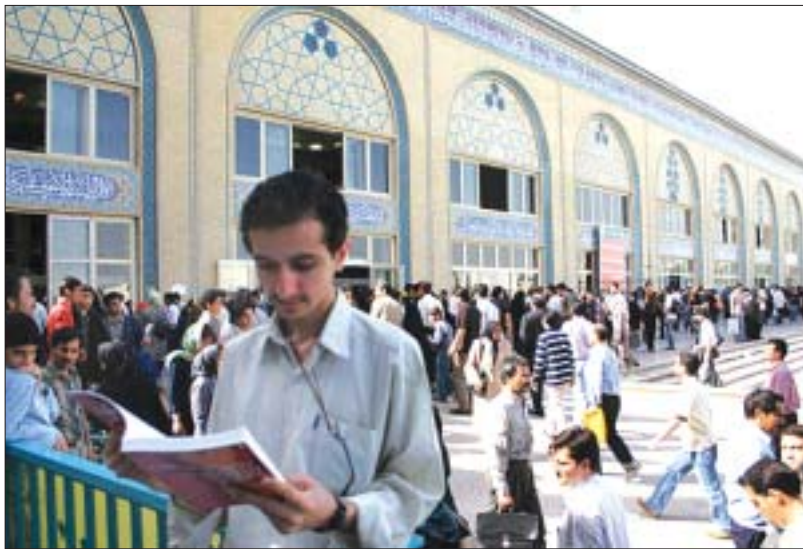
سوم این که حداکثر تلاش و کوشش خود را در راه فراگیری صحیح مطالب علمی به کار بردم در راه ارائه به دیگران هم این گونه بود. معلمان و محققان چندگونه اند. گروهی آن طور که بایسته و شایسته است در موضوع تعلیم و تحقیق خود تسلط ندارند. گروه دیگر دارای تسلط کافی و مناسب هستند ولی از این که دیگران از آنان بهره ببرند، چندان خشنود نیستند. دسته ای هم تسلط کافی دارند و از این که دیگران از آنان بهره ببرند مضایقه ای ندارند. ولی خود را زحمت نمی دهند و همین که کار خود را به قاعده انجام دادند، اکتفا می کنند و چندان به خود فشار نمی آورند که آنچه القامی کنند در مغز دانشجو جایگیر شود. بالاخره قسمی از معلمان و محققان هم هستند که همه خصوصیات لازم را دارند و به علاوه حداکثر کوشش خود را به کار می برند تا معلومات خود را وارد مغزهای یکپیک دانشجویان و پژوهشگران کنند. اینجانب از خداوند خواسته ام که از این قسم باشم اما نمی دانم تا چه اندازه این دعایم به اجابت مقرون شده است. چهارم این که از جمله اموری که پیوسته به آن مقید

ناشران از پیشنهادهای خود برای نمایشگاه بین المللی کتاب تهران می گویند

چراغانی کتاب

برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، بزرگ ترین رویداد فرهنگی کشور محسوب می شود و بدون شک مهم ترین اتفاق فرهنگی برای دست اندرکاران نشر کتاب و علاقه مندان کتاب و کتابخوانی است؛ نمایشگاهی که هر ساله توانسته فعالان کتاب ایران را زیر یک سقف گرد هم آورد. هر ساله این نمایشگاه با استفاده از تجربه های گذشته خود اقداماتی را برای کارآمدتر شدن برگزاری داشته است. ناشران به عنوان دست اندرکاران برگزاری چنین رویدادی نظرات متعددی را با توجه به تجربیات خود در برپایی نمایشگاه های گذشته برای هر چه بهتر شدن روند برگزاری نمایشگاه بیست و یکم ارائه می دهند. در نظر گرفتن امکانات رفاهی مناسب، اطلاع رسانی، تبلیغات و غرفه آرای مناسب از جمله مواردی است که ناشران به آن اشاره می کنند.

توجه به اطلاع رسانی

علی نوید گویی مدیر مسئول انتشارات نوید شیراز درباره برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب می گوید: «برگزاری نمایشگاه بالقوه دارای ارزش قابل توجهی است و برگزاری آن در دنیا دارای سابقه ای طولانی است. برای مثال کشوری همچون آلمان ۵۰۰ سال است که نمایشگاه کتاب برگزار می کند و در ایران هم مدت بیست سالی است که ما نمایشگاه کتاب برپا می کنیم.»

نوید گویی درباره کارآمدتر شدن برپایی نمایشگاه های کتاب نیز می گوید: «اولین مسئله ای که باید درباره نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به آن اشاره کرد، مشخص کردن اهداف برگزاری چنین برنامه هایی است. در حال حاضر ناشران ما تنها برای فروش کتاب هایشان می آیند و نه برای نمایش آنها.» یکی دیگر از مسائلی که مدیر مسئول انتشارات نوید شیراز به آن اشاره می کند مبحث برنامه ریزی است. نوید گویی در این زمینه می گوید: «با توجه به این که نمایشگاه کتاب تهران هر سال برگزار می شود، باید سعی کنیم که یک برنامه ریزی بلند مدت داشته باشیم تا بتوانیم طی یک روند ثابت هر سال از تجربه های برگزاری نمایشگاه های قبلی برای بهتر برگزار شدن نمایشگاه بعدی استفاده کنیم.»

داشتن امکانات رفاهی مناسب از دیگر نکاتی است که نوید گویی برای کارآمدتر شدن برپایی نمایشگاه کتاب به آن اشاره می کند. مدیر مسئول انتشارات نوید شیراز می گوید: «یکی از نکاتی که ناشران باید در نظر بگیرند این نکته است که آنها باید بدانند که وارد یک نمایشگاه معتبر شده اند و نه یک بازار کتاب و این نکته باید در غرفه آرای مشهود باشد.»

نوید گویی می افزاید: «مردم و علی الخصوص شهرستانی هایی که با عشق و علاقه به تهران می آیند توقع دارند که امکانات رفاهی مناسبی نیز داشته باشند، به همین دلیل وجود نمازخانه، رستوران مناسب، راهنما و اطلاع رسانی مناسب در برگزاری نمایشگاه باید مورد توجه قرار گیرد.»

مدیرمسئول انتشارات نوید شیراز درباره برپایی نمایشگاه سال گذشته می گوید: «سال گذشته نمایشگاه بین المللی کتاب تهران برای اولین بار در مصلی تهران برگزار شد و در مجموع قابل قبول بود.»

نوید گویی می افزاید: «با توجه به این که سال گذشته اولین تجربه مان برای برپایی نمایشگاه در مصلی تهران بود باید سعی کنیم دقت بیشتری داشته باشیم تا مردم و بازدید کنندگان خسته نشوند و سعی کنیم برخی از قسمت های بلا استفاده مصلی را به مکان هایی چون قرائتخانه، مکان استراحت و مشاوره

همراه دارد و به دلیل برنامه ریزی های صورت گرفته از غرفه بندی و امکانات مناسبی برخوردار است و باید سعی کنیم در نمایشگاه کتاب تهران هم امکانات رفاهی مناسب را فراهم کنیم و علاوه بر این به گونه ای برنامه ریزی کنیم که تنها علاقه مندان حوزه کتاب از نمایشگاه بازدید کنند تا فضای مناسب تری داشته باشیم همچنین با داشتن امکاناتی از جمله تهویه و اطفاء حریق و خدمات دیگر مکان مناسبی را برای بازدید کنندگان فراهم آوریم.»

رضایی درباره نمایشگاهی یا فروشگاهیهی برگزار شدن نمایشگاه کتاب تهران نیز معتقد است: «اگر قرار است نمایشگاه بین المللی کتاب تهران صرفا مکانی برای نمایش کتاب باشد باید امکانات ویژه خود را داشته باشد و اگر هم می خواهیم به صورت فروشگاهیهی برگزار شود باید شرایط داشتن یک فروشگاه بزرگ را داشته باشد برای مثال فروش کتاب های کمک درسی نیاز به زمان خاصی دارد که باید مورد توجه قرار گیرد علاوه بر این، فضا و خدمات ویژه ای برای نمایشگاهی یا فروشگاهیهی برگزار شدن نیاز است که باید مورد توجه دست اندرکاران برگزاری نمایشگاه قرار گیرد.»

هر روز با آهنگ کتاب

محمد کاظم شمس مدیر انتشارات بوستان کتاب قم نیز در گفت و گو با کتاب هفته درباره برگزاری نمایشگاه کتاب تهران می گوید: «می توان گفت اوج شکوفایی فعالیت ناشران، ده روز برگزاری نمایشگاه است و اگر در سال ناشران ۳۵۵ روز را فعالیت کنند، ده روز فرصت دارند تا فعالیت هایشان را ارائه کنند. علاوه بر این نمایشگاه های کتاب از اهمیت بالایی برخوردارند چرا که در این ایام تمام کشور آهنگ کتاب به خود می گیرد و زمانی است که به تمام جوانب کتاب نگاه خواهد شد.»

شمس درباره کارآمدتر شدن نمایشگاه های کتاب می گوید: «مهم ترین معضل در بحث کتاب اطلاع رسانی است و اگر رسانه های ما بتوانند دست به کار شوند و اخبار حوزه کتاب را به مخاطب انتقال دهند، یک گام بلند فرهنگی برداشته ایم و کمک زیادی به دست اندرکاران و علاقه مندان حوزه کتاب کرده ایم.»

مدیر انتشارات بوستان کتاب قم اظهار امیدواری می کند با افزایش توجه به اطلاع رسانی کتاب بتوانیم در آینده یک روزنامه کتاب داشته باشیم که بتواند اتفاقات حوزه کتاب را به مخاطبان انتقال دهد.

یکی از راه حل ها برای حل مشکل پایین بودن سرانه مطالعه در کشور این است که ما نمایشگاه های دائمی را در کشور برگزار کنیم چرا که یکی از مشکلات اساسی ما در حوزه کتاب، نداشتن ویرتین دائمی کتاب است که اگر بتوانیم این ویرتین های دائمی را داشته باشیم می توانیم در طول سال اطلاع رسانی مناسبی انجام دهیم و به نظر می رسد قدم بعدی، داشتن فروشگاه های بزرگ زنجیره ای کتاب است که می تواند بسیار موثر باشد.»

محمد کاظم شمس درباره تاثیر برپایی نمایشگاه ها در تعامل بین مخاطب و ناشر نیز می گوید: «از مسائل و اهداف اصلی برگزاری نمایشگاه، ایجاد ارتباط بین ناشر و مخاطب است و جشنواره مطبوعات تا حد زیادی در این امر موفق بوده است اما در حوزه کتاب هنوز به این جایگاه نرسیده ایم چرا که بیشتر ما به دلیل مشکلات پخش و فروش کتاب در نمایشگاه به فروش کتاب می پردازیم اما برگزاری نشست های مختلف در طول برگزاری نمایشگاه می تواند در ایجاد تعامل بین مخاطب و ناشران نقش بسزایی داشته باشد.»

مدیر مسئول انتشارات اساطیر درباره نظر خواهی از مخاطبان در نمایشگاه کتاب نیز می گوید: «نمایشگاه بین المللی کتاب تهران قابل قیاس با نمایشگاه های خاورمیانه و حتی آسیا نیست و یک رویداد مهم فرهنگی محسوب می شود که دارای اثری پایدار است. این یک واقعیت است که نمایشگاه کتاب تهران هر ساله کلیه کتاب های موجود ایران و ... را به نمایش می گذارد در حالی که به طور اختصاصی برای هیچ ناشری، هیچ زمانی این قدرت وجود ندارد که بتواند نمایی از همه کتاب ها داشته باشد ولی در نمایشگاه کتاب تهران این امکان به وجود می آید.» جریزه دار می افزاید: «انتشارات اساطیر در زمینه متون فعالیت می کند که دارای مخاطبان خاصی است و ما در مدت یک سال تمام تلاشمان را می کنیم و اگر در پایان سال خسته شده باشیم در نمایشگاه با استقبال مخاطبانمان انرژی از دست رفته را کسب می کنیم و سعی می کنیم کارهای بهتری انجام دهیم.»

وی درباره نمایش تازه های کتاب در نمایشگاه نیز می گوید: «همه از ناشران این توقع را دارند که در نمایشگاه کتاب تهران کتاب های جدید را به نمایش بگذارند و ما هم سعی می کنیم این تازه ها را تفکیک کنیم تا بتوانیم پاسخگوی مخاطبان باشیم.»

تخصصی شدن نمایشگاه

مهدی رضایی مدیر تبلیغات انتشارات گاج درباره تغییرات برگزاری نمایشگاه کتاب تهران می گوید: «امسال کار ثبت نام نمایشگاه با نظم قابل توجهی همراه بود و متولی ثابتی داشت، علاوه بر این با همکاری انجمن ها و مراکز تخصصی نشر در برگزاری نمایشگاه ها به سمت تخصصی شدن پیش رفتیم برای مثال انتشارات گاج برای ثبت نام و گرفتن غرفه ها در دو حوزه ناشران کمک درسی و کودک همکاری داشت.»

رضایی درباره فعالیت هایی که می تواند به بهبود در روند برپایی نمایشگاه بینجامد می گوید: «با توجه به این که مکان نمایشگاه مشخص شده است به نظر می رسد باید اطلاع رسانی و ثبت نام ها چندین ماه قبل از برپایی نمایشگاه و با برنامه صورت بگیرد تا ناشران بتوانند با فرصت بیشتری به غرفه آرای و ایجاد مکان مناسب برای بازدید کنندگان بپردازند.»

وی با اشاره به شیوه برپایی نمایشگاه کتاب فرانکفورت گفت: «نمایشگاه کتاب فرانکفورت یک کار تخصصی و کاملا بین المللی است و امکانات ویژه ای را برای شرکت کنندگان و بازدید کنندگان به

کتاب تبدیل کنیم.» علی نوید گویی مدیرمسئول انتشارات نوید شیراز درباره تاثیر برپایی نمایشگاه های کتاب بر روند ارتباط بین مخاطبان و ناشران می گوید: «نمایشگاه های کتاب می توانند تاثیر بسزایی در نیازسنجی مخاطبان داشته باشند و در راستای رسیدن به این امر باید این مسئله را به صورت غرفه ای حل کنیم به عنوان مثال ناشر می تواند در غرفه خود یک کتاب و یک مولف را به مخاطب معرفی کند و نظرات آنها را دریافت کند.»

نوید گویی درباره تبلیغات کتاب نیز می گوید: «ما همیشه از مردم گلایه داریم که چرا کتاب نمی خوانند اما باید به این نکته هم توجه داشته باشیم که برای کتابخوان کردن مردم باید فعالیت های فرهنگی گسترده ای انجام گیرد. بسیاری از رسانه های ما کارهای فرهنگی انجام می دهند اما هنوز این میزان فعالیت کافی نیست و رسانه های ما از جمله صدا و سیما باید فعالیت جدی در این زمینه داشته باشند، علاوه بر این با توجه به این که ما در نمایشگاه کتاب تهران سیل عظیمی از مشتاقان و علاقه مندان کتاب را داریم اگر بتوانیم در هر سالی مکانی را با عنوان مشاوره کتاب در نظر بگیریم می توانیم تا حد زیادی مردم و علی الخصوص جوانان را به مطالعه تشویق کنیم علاوه بر این بسیاری از افراد نمی دانند که چه کتابی مناسب آنهاست و با مشاوره می توانند کتاب های مورد علاقه شان را پیدا کنند.»

امکانات رفاهی نمایشگاه

عبدالکریم جریزه دار مدیرمسئول انتشارات اساطیر هم با اشاره به سهم اطلاع رسانی در کارآمدتر شدن نمایشگاه کتاب تهران می گوید: «یکی از مهم ترین مسائلی که در بحث ترویج کتاب و کتابخوانی اهمیت دارد مبحث اطلاع رسانی است. باید سعی کنیم از طریق رسانه ها اطلاعات مربوط به کتاب و برگزاری اتفاق های مرتبط با کتاب از جمله برگزاری نمایشگاه ها را به اطلاع آنها برسانیم و آگاهی عمومی ایجاد کنیم.» جریزه دار می افزاید: «یک مسئله مهم که باید در نظر گرفته شود این است که بازدید کنندگان نباید خسته شوند. در محوطه نمایشگاه باید فضای رفاهی مناسبی وجود داشته باشد. فضای سبز و امکانات رفاهی از جمله مکان های استراحت و بوفه های مناسب از جمله مواردی است که باید مورد توجه قرار گرفته و سعی شود این امکانات به سهولت در اختیار بازدید کنندگان قرار گیرد.»

دوری کتاب، فرایندی علمی و اخلاقی است که از یک سو در جهت بخشی به حوزه تولید و پیدایش فکر و فرهنگ و از دیگر سو در ارتقای ذائقه کتابخوانی مخاطبان موثر است؛ همچنان که در رونق بازار نشر و کیفیت پیشخوان کتاب تأثیری غیر قابل انکار دارد. کتاب سال جمهوری اسلامی ایران به عنوان معتبرترین نهاد دوروی کتاب در کشور طی ۲۵ دوره برگزاری، علاوه بر کارکردهای پیش گفته، همواره وزن و اعتباری ویژه به کتاب‌های برگزیده خود بخشیده و مسئولیتی سنگین برای برگزیدگانش به رهاورد آورده است تا در آثار بعدی، پاسخگوی اقبال جامعه کتابخوان به آثار خود باشند. سال گذشته تأکید برگزارکنندگان کتاب سال موجب شد تا اسامی داوران این رقابت بزرگ فرهنگی برای شفاف‌سازی هر چه بیشتر در اختیار رسانه‌ها قرار گیرد. اسامی نیز اسامی داوران بیست و پنجمین دوره کتاب سال که همگی از منتقدان، محققان و استادان حوزه و دانشگاه بوده‌اند، برای آگاهی جامعه کتابخوان در پی می‌آید.

از سوی دبیرخانه جایزه اعلام شد

اسامی داوران کتاب سال

کاغذچی، محسن کافی، محمد کافی، مهدی کاموس، حسین کچوئیان، محسن کدیور، یونس کرامتی، عبدالرضا کرباسی، عالیبه کرد زعفرانلو کامبوزیا، محمدرضا کردی، محمود کرمی، داود کریمی، مرتضی کریمی نیا، علی حسین کشاورزی، سعید کشن فلاح، حسین کلباسی اشتری، محمود کمرهای، اسماعیل کهرم، مسعود کوثری، علی اصغر کیا، مجید کیانی، مسعود گلچین، ایرج گلدوزیان، مسعود گلزاری، امیر گلزیان، ارسلان گلغام، داود گنجه‌ای، محمدحسن گنجی، غلامرضا گودرزی، حبیب‌الله لنگی، علی محمد مؤذنی، مصطفی مؤمنی، منصور مؤمنی، امیر مانیان، هایده متقی، علی اکبر متکان، محمد متوسلی، سیدحمید متین‌خواه، محمدرضا مثنوی، سیدفتح‌الله مجتبیایی، کریم مجتهدی، محمد محجل، مهدی محسنیان‌راد، حسین محسنی سجادی، جواد محقق، سیدمصطفی محقق داماد، محمدعلی محقق، رضا محمدزاده، محسن محمدزاده، حسن محمدعلیزاده، ابراهیم محمدی گل‌تپه، مقصود محمدی، مجید مختاری، احمد مدرس، مجید مدرس، سیدعلی مدرس ثانوی، یحیی مدرس، محمد مدرس یزدی، نورالله مرادی گرگانی، کتایون مزداپور، نادر مشایخی، مهنوش مشیری، علی اصغر مصلح، حامد مظاهریان، احمد معتمد، نادر معروفی، فرامرز معطر، سعید معیدفر، فرخنده مفیدی، منیژه مقصودی، یدالله مکرمی، رضا مکنون، حسین ملا نظر، مصطفی ملکوتیان، احمد منزوی، سید محمود منصور طباطبایی، بابک منصور، ناصرعلی منصوریان، داود منظور، سید محمد حسین منظورالاجداد، نظام‌الدین مهدوی امیری، نسرتین مهرا، ایرج مهرکی، سیداحمد موثقی، سیدضیاء موحدمحمدی، حسنعلی مؤذن زادگان، سیدصادق موسوی، سید محمود موسوی، سید یعقوب موسوی، سیدحسین موسویان، سیدمحمد موسوی بجنوردی، ابراهیم موسی‌پور، علی موقر رحیم آبادی، محمدرضا موقری سادات محله، محسن مومنی، منصور میراحمدی، سیداکبر میرحسینی، سید محمود میرسلیمی، سیدمرتضی میرهاشمی، ابوالقاسم نادری، سیداحمد نادمی، محمد نجارنهادندی، رضا نجفی، مهرداد نجم آبادی، کامران نادری، محسن نراقی، محمدرضا نصیری، رضا نظری، مصطفی نعمتی، رحیم نوبهار، مریم نورشاهی، علی نوری بروجردی، علیمحمد نوریان، محمد نیازی، محمدرضا نیکبخت، علیرضا نیکبخت نصرآبادی، بابک نیک طلب، مجید نیلی احمدآبادی، سیده فریده هادوئی، محمدهادیان، محمدرضا هادیان، هاشم هاشم‌نژاد، سیدمحسن هاشمی، عباس هشی، محمد مهدی هماپونپور، مهرعلی همتی نژاد، حبیب هنری، عبدالرحیم هوشمندزاده، لیلا هوشنگی، بهنوش وثاقی قراملکی، حسین وثوقی، مجید وحید، هادی وحید، محمدرضا وصفی، ابوالحسن وفائی، محسن وفامهر، عباسعلی وفایی، رضا ولی زاده، امید وهابی املش، حسین یکتا، مجتبی یمانی، یوسف ثانی، سید محمود یوسف ثانی، امیر یوسفی /

محمود شیوا آزاد، کیاوش صاحب‌نسق، مجید صادق آذر، حسین صادقی، هادی صادقی، اوتوسا صالحی، منوچهر صانعی دره‌بیدی، محمدتقی صدراقتی، علیرضا صدرا، منوچهر صدوقی سها، لیلی صفائی، مجید صفاراول، علی صفوی نائینی، جواد صفی‌نژاد، سهیلا صلاحی مقدم، عبدالله صلواتی، محمدحسین صلواتیان، تقی ضرابی، سیدحمید طالبزاده، قدرت‌الله طاهری، زین‌العابدین طهماسبی سروسستانی، احمد عابدی، محمود عابدی، سیدشهاب‌الدین عادل، عبدالرحمن عالم، هادی عالمزاده، اکبر عالمی، محمدرضا عبادی، مصطفی عباس زادگان، احسان عباسلو، حسین عباسی نژاد، محمد عبداللهی، احمد عربلو، محمود عرفانی، قاسم عزیزی، محمد مهدی عزیزی، محمود عزیزی، منوچهر عسگری، پویا علاء‌الدینی، سیدکاظم علوی پناه، مصطفی علیپور، بهلول علیجانی، حسن علیجانی مقدم، امیرعباس علیزمانی، عباس علیزمانی، مسعود علیمحمدی، مصطفی علی مدد، امین عمید، مجید عمیق، محمدرضا عنانی سراب، محمدتقی عیسایی، شهریار غریب‌زاده، علی غفاری، غلامرضا غفاری، محمدحسین غفاری سعادت، غلامحسین غلامحسین‌زاده، محمد غلامرضایی، حسین غلامی، کریم فائز، کامران فانی، محمدحسین فتاحی، محمدرضا فتح‌العلومی، مهدی فتح‌الله، ابراهیم فتح‌اللهی، علی فتحی آشتیانی، فرهاد فخریان، علی فرازمند، قاسمعلی فراست، احد فرامرز قراملکی، محمود فرحبی، امیرحسین فردی، فریبا فرزام، فرهاد فرزد، شاهین فرهت، یونس فرهمند، هدایت‌الله فلسفی، احمد فیاضبخش، داود فیرحی، محسن فیضی، ابراهیم فیوضات، اصغر قائدان، منوچهر قارونی، محمود قاضی خوانساری، فاطمه قاضی‌ها، حسینعلی قبادی، رامین قدیمی، رضا قراخانلو، منوچهر قرشی، فریبرز قریب، میترا قریب، بخشعلی قنبری، نیاکی عباس قنبری، شقایق قندهاری، محمدباقر قهرمانی، منیژه قهرودی تالی، محمدحسین کارگرنوین، سیدعلی کاشفی، محمدتقی کاظمی، محمد کاظمینی، طاهره

حیدر قاسمی، احمدعلی حیدری، احمد خاتمی، محمدجعفر خاتمی، عزت‌خادمی، ملوک خادمی، محمدرضا خاکی، بهاء‌الدین خرمشاهی، حسین خزاعی، ابراهیم خسروی، محسن خلیجی، سپیده خلیلی، علی اکبر خمیجانی فراهانی، محمدرضا خواججه‌پور، فرامرز خوش‌اخلاق، فریدخوش الحان، محمدرضا دادگر، ابراهیم دامنگیر، محمد دانشگر، حکیمه دبیران، محمود دبیرمقدم، زهرادرزیه، بهروز درویش‌زاده، مسعود دلخواه، علیرضا دهقان‌نیری، پرویز دوامی، غلامرضا ذکیانی، وحید ذوالاکتاف، حسن ذوالفقاری، بیژن رادمهر، محمدحسن راستگو، علی رجبزاده، حمیدرجبی، مصطفی رحماندوست، محمدکاظم رحمتی، فیاض رحیمزاده، مهدی رحیمیان، علیرضا رحیمی بروجردی، ابراهیم رزمیا، پروین رستمی، ولی رستمی، آرش رشیدی، عبدالکریم رشیدیان، علی رضائیان، محمد رضائیان، محمدرضا رضوان طلب، جلال‌الدین رفیع‌فر، سیدعلیمحمد رفیعی، حجت‌الله رنجبر، فاطمه رها دوست، هوشنگ رهنما، علی اصغر رواسی، علی رواقی، احمد روح‌اللهی، سیدمحمدتقی روحانی رانکوهی، محمدرضا ریخته‌گران، عبدالله زاده بارفروش، علی زاده محمدی، مهدی زارع، شاهین زارع مبارکه، محمد زاهدی اصل، اسفندیار زبردست، حمیدرضا زرندی، روزبه زرینکوب، سیدقاسم زمانی، حمیرا زمردی، سعید زیباکلام، صادق زیباکلام، باقر ساروخانی، محمدحسین ساکت، محمود سالک، عزت‌الله سام‌آرام، محمد سپهری، محمد مهدی سپهری، احمد الستی، محمدرضا سرشار، احمد سعیدنیا، محمد سعیدی مهر، مهدی سقائیان، حامد مهدی سلطانی، رضا سلیمان حشمت، مرتضی سهرابی، حسن سیدرضی، علی اکبر سیف‌کردی، محمد شاهرخی، محمدرضا شاه‌رودی، سیاوش شایان، شهناز شایانفر، مریم شریف‌نسب، محسن شریفی، رضا شعبانی، صابر شعری، حمیدرضا شکارسری، احمد شکاری، محمد شکرچی زاده، علیرضا شکیبا، محمد شهبان، مرتضی شهبازی نیا، سهیلا شهبانی، رضا شیخ

محمدحسین آدابی، عادل آذر، آذرنوش آذرتاش، محمدعلی آذرشب، رضا آذری شهرضایی، تقی آزاد، پرویز آزادفلاح، یعقوب آژند، آژند، مجید آژند، محمدرضا آقامحمدی، فرزین آقامیر، خسرو آقایی، عبدالله آقایی، ناصر آقایی، حسام‌الدین آشنا، سیدعلی آل‌داود، صادق آئینه‌وند، عبدال محمد آیتی، حسن ابراهیمی، جعفر ابراهیمی نصر، سید ابراهیم ابطی، حمید احمدی، علی اصغر احمدی، محمدرضا احمدی، سیدمحمدعلی احمدی ابهری، علی اکبر احمدی افریجانی، جمشید ارجمند، محمدرضا ارشدی، جواد آژه‌ای، سعید اسدی، مصطفی اسدی، هوشنگ اسدی هارونی، ربیعا اسکینی، غلامرضا اسلامی بیدگلی، کیومرث اشتریان، احسان اشراقی، محمود رضا اشرفی، مرتضی اصنانلو، احمد اصغر زاده، محمدرضا اصغری مقدم، محمد مهدی اعتمادی بروجنی، شهین اعوانی، غلامرضا اعوانی، ساسان افشارزاده، هوشنگ افشاری، فریبا افکاری، مجید افیونی، منوچهر اکبرلو، رضا اکبری، محمدرضا اکبری جوکار، محسن الیاسی، صابر امامی، منصور امینی، غلامرضا امینی رنجبر، مجتبی انصاری، نوش آفرین انصاری، محمدجواد انواری، مسعود اوحدی، سیدمحمدعلی ایازی، محسن ایمانی، سیمون آیوزیان، احمد بادکوبه، شعله بارونی، عزیزالله باطبی، حبیب باقری، حسین باقری، محمد باهر، محمدرضا بایرامی، شهریار بایگان، سیدحسین بحرینی، کامبیز بدیع، احمد برادری، حبیب برجیان، محسن برزگر بنروئی، پرویز البرزی، جواد بستانیان، تهمورث بشیری، مرتضی بقالها، محمدرضا بمانیان، غلامرضا بنی‌بیدهندی، اسماعیل بنی‌اردلان، محمدعلی بنی‌اسدی، مهدی بهادری نژاد، سیدرضا به آفرین، علی اصغر بیانی، کامران پارسی نژاد، شهرام پازوکی، عین‌الله پاشا، علی پاک، جهان‌شاه پاکزاد، مهین پناهی، ابراهیم پورجم، زهرا پیشگاهی فرد، اسماعیل تاجبخش، محمدرضا تاجیک، رضیه تجار، جلیل تجلیل، محمدتشنه‌لب، فخرالدین تقدسی نژاد، مهدی تقوی، محسن تقی‌زاده، عزت‌الله تقی‌زاده قمی، محسن تهرانی زاده، مصطفی توان‌پور، غلامعباس توسلی، یعقوب توکلی، سیمین تولایی، اکبر ثبوت، نغمه‌ثمینی، عبدالامیر جابری زاده، پرویز جبه‌دار مارالانی، محمدجواد جزینی، زین‌العابدین جعفرپور، حسین جعفری، محسن جعفری مذهب، سعید جعفری مقدم، محمد جعفری هرنندی، نادره جلالی، فیروز جلالی زنونزی، مهدی جلالی هروی، حمیدرضا جلالی‌پور، سیدهدایت جلیلی، عادل جلیلی، زیباجمزاده، غلامرضا جمشیدنژاد اول، مریم جمشیدی، غلامرضا جمشیدی‌ها، امیرحسین جهانگیر، محسن جوادی، محمدرضا جوادی یگانه، کیوان الچیان، هایده حائری، محمود حاجی حکیمی، سیدعلیرضا حافظی، منیرالسادات حاکمی، محمدرضا حامدی نیا، رضوان حجازی، مهدی حجت، فیروز حریرچی، ابراهیم حسن بیگی، افضل‌السادات حسینی، سیدحسین حسینی، سیدمحمد حسینی، مالک حسینی، مریم حسینی، مهدی حسینی، محمدباقر حشمت‌زاده، نادر حقانی، علیرضا حق‌شناس، محمد حقیقی، منصورعلی حمیدی، مهرزاد حمیدی، پرویز حناچی، محمد

جواد محقق متولد ۱۳۳۳ همدان است. وی نزدیک به پانزده عنوان کتاب در کارنامه اش دارد که بخش عمده این آثار، شعر در حوزه نوجوانان و بزرگسالان است. اولین کتاب محقق منظومه ای به نام «قصه مرد بزرگ پاپتی» در سال ۵۶ منتشر شد. مجموعه شعرهای «مردی چو آفتاب»، «مثل من به انتظار»، «گزیده ادبیات معاصر»، «در خانه ما» و «خواب خوب» طی سال های بعد به بازار آمد. وی که در حال حاضر معاون کتاب دفتر انتشارات کمک آموزشی است، سیزده سال سردبیر مجله رشد معلم و حدود چهار سال سردبیر مجله رشد نوجوان بوده است؛ نشریه ای که با نیم میلیون نسخه چاپ پر شمارگان ترین نشریه کشور محسوب می شود. وی در حال حاضر نیز سردبیر فصلنامه جوانه است. جواد محقق در زمینه ویرایش نیز فعال است و آثار متعددی از نویسندگان و مترجمان با ویرایش او منتشر شده که کتاب «گره های نام ارسطو» یکی از جدیدترین آنهاست. در زمینه دفاع مقدس هم اکنون یک مجموعه شعر تحت عنوان «سال های سربلند» را برای چاپ آماده کرده است که به زودی توسط بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس منتشر خواهد شد، در حالی که یک مجموعه شعر نیز در زمینه دفاع مقدس برای نوجوانان فراهم آورده که طی همین ایام تحویل ناشر خواهد داد.

جواد محقق از آثار تازه و در دست انتشار خود گفت

مشاهیر پای تخته سیاه

معتبر گرفته اند؛ چهره هایی مثل عبدالمحمد آیتی، اقبال یغمایی و دیگران. جلد اول این مجموعه چاپ و منتشر شد و جلد دوم دو سالی است که به دلیل گرفتاری و مشغله کاری من با تاخیر در چاپ رویه رو شده است اما شاید امسال بتوانم این مجموعه را به صورت دو - سه جلدی توسط ناشر دیگری چاپ و منتشر کنم. در مجموع بیش از پنجاه چهره و شخصیت بزرگ از معلمان کشور هستند که می توانند الگوهای قابل اعتنایی برای معلمان جوان و دانش آموزان باشند. از میان این معلمان خوشبختانه برخی هنوز در قید حیات هستند و برخی هم سال ها یا ماه ها پس از این گفت و گوها فوت کرده اند. بعضی از این معلمان هم جزو چهره های درخشانی بودند که در این سال ها مطرح شده اند.

مجموعه دیگری هم تحت عنوان «خاطرات شاعران و نویسندگان» فراهم کرده بودید که از این مجموعه تنها جلد اول منتشر شده است.

در همان سال ها که سردبیری مجله رشد معلم را برعهده داشتم به دلیل علاقه ای که به طرح و معرفی چهره های برجسته از میان معلمان تاثیر گذار ایران داشتم با بسیاری از شاعران نویسندگان و هنرمندان و استادان دانشگاه ها به گفت و گو نشستم نتیجه این شد که در هر شماره از مجله یکی - دو مورد از خاطرات این شاعران و نویسندگان و هنرمندان را که از معلمان خود داشتند منتشر کردیم که مجموعه ای از این خاطرات فراهم شد و در جلد اول کتاب چند خاطره از این هنرمندان عرضه و منتشر شد.

مجموعه «علم و ایمان در گفت و گو با دانشمندان» چگونه فراهم آمد و دلیل استقبال از این کتاب چه بود که به چاپ چهارم رسید؟

زمانی که مجله رشد جوان برای دانش آموزان دوره دبیرستان منتشر می شد و هنوز هم می شود از من خواسته شد که به صورت مستمر با آنها همکاری داشته باشم و متن یا نوشته ای را در هر شماره در اختیارشان قرار دهم.

با توجه به مطالعاتی که در سال های قبل از آن داشتم، مجموعه ای از گفت و گوها را برای مخاطبان نوجوانی که احیانا حال و حوصله مطالعه کتاب های سنگین و قطور را ندارند تنظیم و تدوین کردم. مخاطبان نوجوان از آثار کسانی که در حوزه علم و ایمان کار کرده اند و یا در زمینه علم و ایمان و تاثیر گذاری این دو بر یکدیگر قلم زده اند لذت می برند. بسیاری از این افراد شخصیت های درجه اول علمی بودند یا در حوزه های مختلف علوم پایه و علوم جدید کار کرده اند. من آثار این افراد را مطالعه کردم و از مجموع آثارشان، بخش هایی که به علم و ایمان اختصاص داشت را گزینش و تلخیص می کردم و آنها را به صورت گفت و گویی که سوالات حتی الامکان از متن استخراج شده باشد، تنظیم و تدوین می کردم به صورتی که شیرین ترین و خواندنی تر و به یادماندنی تر باشد و همه مطالبی که در پاسخ به سوالات آمده عینا نقل از همان متون است که خود تالیف کرده اند و من تنها تنظیم و تدوین آنها را برعهده داشتم.

درخشانی در زمینه دفاع مقدس در قالب های سپید و نیمایی و کلاسیک سروده اند و دفترهای متعددی منتشر کرده اند که هر کدام در جای خود به بهترین نحو دوران دفاع مقدس را بازتاب داده اند. این آثار در ردیف آثاری قرار گرفته اند که در حافظه تاریخی این سرزمین و این ملت محفوظ خواهد ماند. این که کدام یک از این قالب ها توانسته اند بهتر و بیشتر دفاع مقدس و روزهای خون و خاطره را بازتاب دهند به نظر من فرقی نمی کند اما آنچه که مردم ما می توانند ارتباط بیشتری با آن برقرار کنند اشعاری است که در قالب کلاسیک سروده شده اند و هنوز که هنوز است علاقه و رغبت برای مطالعه شعر کلاسیک در کشور ما به مراتب بیشتر از شعر نو است. می توانید به دوایین شاعران گذشته و شاعران امروز که در قالب کلاسیک شعر می گویند رجوع کنید تا میزان چاپ و شمارگان و ... مطلع شوید. یقین بدانید تعداد چاپ این دسته از آثار به مراتب از دفترهای شاعران نوپرداز بیشتر است. اما این به آن معنا نیست که ما نباید در قالب های جدید در زمینه دفاع مقدس به تولید اثر بپردازیم. طبیعتا هر کس مطابق با علاقه مندی و توانمندی های خودش دست به خلق اثر می زند؛ یکی در قالب کلاسیک دیگری در قالب نو و نیمایی.

مجموعه ای که تحت عنوان «یاد ماندگار» منتشر کرده اید به چند جلد خواهد رسید و چرا مدتی است چاپ جلد های بعدی با تاخیر مواجه شده است؟

من طی سال هایی که سردبیری مجله رشد معلم را برعهده داشتم غیر از وظایفی که بر دوش داشتم و می بایست انجام بدهم، شناختن و شناساندن معلمان توانمندی بود که در آموزش و پرورش از سال های خیلی دور کار می کردند و اگر چه این معلمان چهره های شاخص و ملی بودند اما به شغل معمول خود شناخته نمی شدند. من تصمیم گرفتم در مجله معلم مجموعه گفت و گوهایی را با این دسته از معلمان داشته باشم که آثار متعددی در حوزه های مختلف ادبی، آموزشی و علمی و... دارند و جوایز مختلفی را از جشنواره های

ضعیف توصیف کرد و هیچ یک را شایسته اثر برگزیده سال ندانست.

در زمینه داستان و رمان چه وضعیتی داریم؟ آیا شما وضعیت داستان و رمان را بهتر از وضعیت شعر ارزیابی می کنید؟

هر چه زمان می گذرد و از زمان وقوع حادثه فاصله می گیریم شاهد خلق آثار عمیق تر و درخشان تری خواهیم بود. چون داستان و رمان در لحظه اتفاق نمی افتد. باید یک مقداری حوادث رسوب بکند و زوایای مختلف دفاع مقدس روشن شود تا اطلاعات بیشتری منتشر شود و خاطرات رزمندگان در بخش های مختلف سپاه و ارتش و بسیج و نیروهای مردمی و عشایر چاپ شود تا زمینه های خلق ادبیات داستانی بهتر و بیشتر فراهم آید. الان با توجه به فاصله ای که بین آن حوادث و این دسته از شاعران و نویسندگان به وجود آمده، به نظر من بخشی از همین اطلاعات منتشر شده و افراد آثار بسیار خوبی آفریده اند. برای مقایسه من ارجاع می دهم به این که ما در طول تاریخ این سرزمین شاهد جنگ ها و درگیری های مختلفی بوده ایم و تقریبا از آن حوادث هیچ اثر شاخص و دندان گیری به ویژه در حوزه ادبیات داستانی و شعر به وجود نیامده و در دست نیست. در حالی که امروز میزان تولید کتاب های ادبی ما - چه در حوزه شعر و چه در حوزه داستان - به آن حد و اندازه هست که می توان از بین آنها گزیده ای فراهم آورد و در معرض داوری جهانیان قرار داد. ولی شما از جنگ های ایران و دیگر همسایگان چقدر آثار ادبی سراغ دارید؟ اگر دست به چنین مقایسه ای بزنید این شاخص را خواهیم داشت که در مقایسه با گذشته این سرزمین میزان آثاری که در حوزه دفاع مقدس تولید شده بسیار قابل توجه است چه از نظر کمی و چه از نظر کیفی.

به اعتقاد شما در عرصه دفاع مقدس، شعر کلاسیک بهتر توانست بازتاب دهنده این رویداد عظیم باشد یا شعر نو؟

غلبه شعر کلاسیک در سال های بعد از انقلاب بیش از شعر نو و نیمایی و... است. اما شاعران ما آثار

آقای محقق! شما شعر دفاع مقدس در حوزه ادبیات نوجوانان را چگونه ارزیابی می کنید؟ آیا حوزه موفق بوده؟ شاعران بزرگی در این حوزه ظهور کرده اند؟ آیا اشعار ماندگاری خلق شده است؟

طبیعتا همه این پرسش هانمی توان جواب یکسان داد. به هر حال در این سرزمین شاهد رویداد بزرگی بوده ایم که باید بخشی از آن در ادبیات جلوه و بازتاب پیدا کند. البته شاعران مختلفی در این حوزه کار کرده اند. مخصوصا در حوزه شعر نوجوانان نسبت به عظمت این رویداد و این حادثه، تعداد کارهای انجام شده در این زمینه زیاد نیست و نسبت به طول حادثه هم اندک می نماید. با وجود این در مقایسه با جنگ های دیگری که در طول تاریخ این سرزمین اتفاق افتاده، می توانیم ادعا کنیم، آثار بیشتر و بهتر و ارجمندتری در جریان جنگی که بر ملت ما تحمیل شده، خلق کرده ایم؛ آثاری که در زمینه دفاع از این سرزمین و در ستایش از ایمان و آرمان های جامعه ای منتشر شده که پرچم اسلام را پس از سال ها رخوت و رکود در جای جای این سرزمین به اهتزاز در آورده است. البته در این میان هم آثار برجسته و شاخص داشتیم، هم آثار متوسط و هم آثاری که نوعی سیاه مشق قلمداد می شوند. اما می توان امید داشت که از میان نسل های جوان، خوانندگان آثار برجسته و شاخص را پیدا کنند تا به نسل های آینده هم برسد و آینه ای باشد از اتفاقاتی که در این روزگار بر این آب و خاک و بر این مردم رفته است.

چه ویژگی هایی شعر دفاع مقدس برای نوجوانان را از شعر دفاع مقدس برای بزرگسالان متمایز می کند؟ برجستگی شعر نوجوانان در زمینه دفاع مقدس به لحاظ محتواست یا شکل و فرم آن؟

شعر دفاع مقدس برخلاف ادبیات داستانی دفاع مقدس انعکاسی از احساسات و عواطف انسانی و بیان حوادث در زمان وقوع یک رویداد تاریخی است و طبیعتا پس از پایان حادثه نمی توان خیلی انتظار داشت که آثار برجسته و فراوانی خلق شوند اما در حوزه ادبیات داستانی هر چه زمان می گذرد فرصت برای ته نشین شدن عظمت حادثه در ذهن، روشن شدن زوایای پیدا و پنهان حادثه، چاپ و نشر خاطرات دست اندرکاران و افراد دخیل در حادثه بیشتر می شود و چشم انداز نویسندگان برای خلق آثار ماندگارتر و عمیق تر بهتر فراهم خواهد شد. اما شعر معمولا انعکاسی از حادثه در لحظات وقوع آن است. به همین دلیل کتاب هایی که در این ایام برای نوجوانان یا بزرگسالان منتشر می شود عمدتاً سروده هایی از دوران دفاع مقدس است که به صورت پراکنده در مطبوعات چاپ می شد یا به هر علت فرصت چاپ پیدا نکرده بودند اما امروز که تب و تاب و شور حادثه فرونشسته و شاعران این آثار را گردآوری و منتشر می کنند بعید می دانیم این آثار از آن دست شعرهایی باشد که در این ایام سروده شده باشند.

اگر به خاطر داشته باشید در جریان برگزاری مراسم کتاب سال دفاع مقدس هیئت داوران در بیانیه خود از روند چاپ آثار در زمینه ادبیات دفاع مقدس به لحاظ کمی و کیفی رضایت نداشت و آثار منتشر شده را

نگار نجات بخش: مراسم بزرگداشت پنجاهمین سالروز درگذشت نیکوس کازانتزاکیس همراه با افتتاح بخش یونان در کتابخانه ملی و با حضور چهره های فرهنگی، هفته گذشته در کتابخانه ملی برگزار شد. علی اکبر اشعری، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی یکی از سخنران های این مراسم بود. وی از تمدن ایرانی و یونانی سخن گفت و عنوان کرد که ملت هایی با این سابقه فرهنگی و تاریخی، راحت تر می توانند همدیگر را درک کنند. وی در ادامه گفت: «تاریخ بشر به روشنی گواه آن است که ایرانیان و یونانیان در جست و جوی یافتن گوهر خرد جاودان بوده اند و شاید بتوان گفت آغوش باز ایرانیان در مواجهه با اسلام، در زمانی که شورویکی از او بر قدرت زمان خود به حساب می آمد، به همین علت بوده است.» وی سپس با اشاره به این نکته که ایران سرچشمه خود آگاهی دنیای غرب بوده است، از آشنایی فلاسفه و حکیمان ایرانی با فلسفه و حکمت غرب سخن گفت. رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی از حکمت یونانی به عنوان گنجینه و میراثی یاد کرد که حکمای ایرانی همواره به آن توجه داشته اند. اشعری از سوی دیگر امانتداری ایرانیان در نگهداری حکمت یونانی در طول زمانی سال های ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ میلادی را به نیکی یاد کرد و این نکته را که اروپاییان آثار ارسطو را از خلال آثار چهره هایی همچون ابن سینا دنبال کردند، امری بدیهی و نه چندان عجیب دانست. وی در ادامه از کازانتزاکیس به عنوان چهره ای یاد کرد که گرچه نتوانست قرارگاه فکری مشخصی پیدا کند، اما گرایش نهایی او همواره به سمت عدالت، معنویت و توحید بوده است.

علی اکبر اشعری، بررسی آرا و آثار نیکوس کازانتزاکیس را یکی از ضرورت ها عنوان کرد و گفت: «بار دیگر همچون همیشه با اعتقاد به ضرورت تعامل اندیشه ها، به ادبیات یونان و کازانتزاکیس خوشامد می گویم و معتقدم که کلید نجات بشر به دست جوامع و بزرگانی است که خردورزی را شعار خود ساختند و دغدغه انسانیت دارند.»

سفیر یونان در ایران یکی دیگر از سخنرانان مراسم بزرگداشت کازانتزاکیس در کتابخانه ملی بود. وی نیز از پیوستگی فرهنگی عمیق در تمدن کهن ایران و یونان سخن گفت. مرقوریوس کارافوتیاس، افزود: «دو ملت ایران و یونان بیش از ۴۰ قرن است که از نظر فرهنگی باهم هستند. مایکدیگر را درک کرده و به هم احترام می گذاریم و این اتفاقی نیست. ما دارای دیدگاه ها، آمال، آرزوها و آینده نگری های مشترکی هستیم که برخاسته از ارتباط فرهنگ دو کشور در گذشته و حال بوده است.» در ادامه پیام محمود فاضلی، کاردار جمهوری اسلامی ایران در یونان خوانده شد که به مناسبت درگذشت کازانتزاکیس نوشته شده بود و پس از آن سید محمدرضا دربندی، رایزن فرهنگی پیشین ایران در یونان به ایراد سخنانی پرداخت. وی به شناخت شناسی رفتار این نویسنده یونانی اشاره کرد و ویژگی بارز وی را در توجه اندک به دنیای مادی عنوان کرد.

ونجلیس و نیتینس، استاد ایران شناسی در دانشگاه لیدن هلند نیز گزارشی از زندگی این نویسنده ارائه کرد. پس از اجرای بخش هایی از کتاب «زوربای یونانی» توسط فاطمه معتمداریا و کنستانتین پاسالیس، بخش هایی از فیلم «زوربای یونانی» نمایش داده شد. از جمله مسائل دیگری که در این مراسم مطرح شد، اهدای کتاب های یونانی بیشتر به کتابخانه ملی ایران بود. سفیر یونان همچنین نسخه یونانی کتاب «زوربای یونانی» را به علی اکبر اشعری تقدیم کرد.

نگاهی به جهان داستانی نیکوس کازانتزاکیس

پرواز با قلم جادویی

نیکوس کازانتزاکیس بیش از آن که یک نویسنده باشد، یک فیلسوف بود. او با آن که داستان هایی به ظاهر ساده می نوشت اما فلسفه عمیقی را مورد توجه قرار می داد. تأثیرات این نویسنده یونانی از نیچه و برگسون و فلسفه های مذهبی آنچنان است که می توان نشانه های آن را در رمان هایش دید. او از سویی دیگر منتقد همیشگی سرمایه داری حاکم بر جهان غرب بود. کازانتزاکیس چه در رمان ها و چه در گفت و گوهایش مرتباً این انتقاد و اعتراض را مطرح کرده است: «عصر ما عمیقاً عصر فاجعه است. دیگر کمتر با یک انسان راستین روبه رو می شویم. چرا که سرنوشت غم انگیز زمان معاصر، هر انسانی را از درون متلاشی کرده است.»

این نویسنده در سال ۱۸۸۵ در جزیره کرت یونان در مکان و زمانی که مردم این جزیره علیه عثمانیان اعتراض های فراوانی داشتند به دنیا آمد. از همین رو بود که با خانواده اش کمی بعد از این منطقه کوچیدند. تحصیلات دانشگاهی کازانتزاکیس در رشته حقوق صورت گرفت. او که از کودکی علاقه شدیدی به فلسفه و ادبیات داشت در این دوره ترجمه هایی از نویسندگان فرانسوی و آلمانی را به یونانی عهده دار شد. همین تجربه ها بود که نویسنده جوان را با ادبیات معاصر دنیا آشنا ساخت. پس از این ترجمه ها بود که کازانتزاکیس دست به تجربه هایی در عرصه نوشتن زد. او نوشته های خود را در قالب نمایشنامه، سفرنامه، شعر و رمان به رشته تحریر درآورد که نشان دهنده قریحه نویسندگی اش بودند. از سویی دیگر چون او جوانی ناآرام و ماجراجو بود به سفرهای مختلف رفت که دستاورد این سفرها، شناخت مردمان مکان های مختلف بود. نکته ای که آینده کاری اش را به شدت تحت تأثیر قرار داد، مطالعه دقیق و موشکافانه فلسفه و ادبیات جهان بود. او در این دوره آثار نویسندگانی همچون برگسون، نیچه، دانت، سروانتس، هومر و بقیه اندیشمندان جهان را به دقت مطالعه کرد. مطالعات گسترده کازانتزاکیس که با سفرهایش همراه بود نگاهی گسترده پیش روی مخاطب می آورد. اینچنین بود که نویسنده دو عصر انتقاد و امید را کنار هم گردآورد. او از سویی از نظام های توتالیتر غربی به سختی انتقاد می کرد و از سویی دیگر تلاش انسان هارامی ستود که می توانست در قالب انقلاب ها و در کنار طبیعت و روح آدمی به نتایج خوبی منجر شود. او این مسائل را از همان رمان اولش مورد توجه قرار داد. زوربای یونانی سرنوشت و ماجرای زنی ساده لوح است که عمر خویش را به بیهودگی گذرانده است. او که نه دارای ثروت و مکنتی است و نه از وضعیت اجتماعی خوبی بهره می گیرد با مردی روبه رو می شود که کالای دنیا را هیچ نمی انگارد و مصداق کامل «دم غنیمت شماری» است که ریشه ای عمیق در روح مردمان یونان دارد. نهایت رمان به نوعی شناخت می رسد که در بقیه آثار نویسنده نیز می توان آن را دریافت. کازانتزاکیس این رمان را بازتابی از شرایط حاکم بر مردمان کشور و قاره اش می داند. او در یکی از گفت و گوهایش در این مورد می گوید: «ما به طور همزمان در دو جبهه در حال جنگیدن هستیم. از یک سو این باور را بر ایمان ایجاد کرده اند که جوهره آدم معاصر در قالب های گذشته جانی می گیرد و از این رو او را دچار نوعی آناشسی کرده اند و از سویی دیگر زندگی روزمره ما که ادعای نظم و ترتیب دارد تنها در جهت له کردن جوهر انسانیت

بلکه امیدهای بزرگی که قادرمان می سازد تا قد برافرازیم و آرام و مطمئن به فراسوی طوفان به سوی سرنوشت آدمی چشم بدوزیم. این امیدها از سویی خوب است و از سویی انسان را با چالش روبه رو می کند.» وی می افزاید: «به همین سبب کوشیده ام تا به این امیدها نیز نظم و ترتیبی بدهم. همچنان که به دلخواه به جهان پیرامون خویش فکر می کنم و آنچه را که به ذهنم می رسد، در قالبی دراماتیک به نگارش درآورم.» کازانتزاکیس که بخشی از این عقاید را متأثر از نویسندگان یونان باستان است، سه راه را برای نویسندگان خلاق در نظر می گیرد. او نخستین راه را «راه پرواز» عنوان می کند که با دلتنگی حوادث رمانتیک دوران گذشته و دنیاهای تخیلی خود را به یاد آوریم تا مشکلات و واقعیت های مخاطره آمیز دوران کنونی را به فراموشی بسپاریم. وی راه دیگر را تجزیه و فروریختگی عنوان می کند که در آن هرج و مرج اخلاقی معنوی و اجتماعی را که در برابر چشمان ما روی می دهد به نظم و ترتیب بکشانیم. این نویسنده مطرح یونانی که ۵۰ سال از درگذشتش می گذرد، راه آخر را یگانگی می داند: «این سومین راه راهی بس مجادله آمیز و پرمخاطره است و در چکامه قهرمانی خود کوشیده ام تا همین راه را در پیش بگیرم.»

بخشی از آثار نیکوس کازانتزاکیس به عقاید معنوی او اختصاص دارد. او نویسنده ای است که باور قلبی به خدا دارد. کازانتزاکیس معتقد است که در خداوند قدرت بیکرانی است که طبیعت را به حرکت درمی آورد و هرچه شر است اعمالی است که توسط انسان انجام می شود. او خداوند را فناپذیر می داند و در جمله ای که حالتی مناجاتی دارد، می نویسد: «خداوند! من همان کرم خاکی هستم که تو توانای حرکت به من داده ای.»

از جمله آثار کازانتزاکیس نوشته هایی همچون «زوربای یونانسی» (۱۹۴۶)، «مسیح بساز مصلوب» (۱۹۵۴)، «آزادی و مرگ» (۱۹۵۷)، «گدای خدا» (۱۹۶۲)، «آخرین وسوسه مسیح» (۱۹۶۰) و «گزارش به گرکو» (۱۹۶۵) اشاره کرد. این نویسنده در سال ۱۹۵۷ و در حالی که از سفر به چین برمی گشت زندگی را وداع گفت.

در حرکت است. این دو جنگ همزمان، انسان معاصر را از بنیان دچار مشکل کرده است. به باور کازانتزاکیس به همین علت است که عصر ما را باید عصر فاجعه بار دانست. وی در توضیح بیشتر می گوید: «منظور من از فاجعه، درگیری و ستیزه میان نیروهای مخالف و متضاد، درد و رنج، استهزاء و سرزنش، طغیان و شورش با هم است و آن که در این میان چگونه می توان به ساحل آرامش رسید. رسیدن به این آرامش و موازنه در عصر ما بسیار دشوار است در حالی که بنیان آدمی بر همین آرامش است.» کازانتزاکیس با بیان این مسائل به این استنتاج می رسد که تمامی سبک های گوناگون ادبیات باید از جنبه داستانی و نمایشی بهره بگیرند تا بتوانند تشویش های بشر را به خوبی به نمایش بگذارند. وی همچنین بر این باور است که داستان و اشکال نمایشی بیش از سایر ژانر های نوشتن از جمله مقاله و یادداشت به نویسنده فرصت می دهد تا به نیروهای بی لجام و قوای افسار گسیخته اش نظم و ترتیب بدهد و آنها را به دیگران ارائه کند: «من خود این تصویر را از آغاز جوانی در ارتباط با زندگی معاصر آزموده ام، با بصیرتی عمیق، زیرا هر انسانی که بخواهد مسئولیتی عظیم را در خود حس خواهد کرد. وی در مورد نگاه خاص خود به دو نکته اشاره می کند. نویسنده «زوربای یونانی» در عین آن که می خواسته این تضاد ملموس را در زندگی انسان به نمایش بگذارد، می خواسته که نوشته هایش از عناصر جذاب و دلنشین نیز برخوردار باشد. وی در این مورد نیز می گوید: «همواره کوشیده ام که همه آثار من با ضرباهنگی تند و نمایشی عرضه شوند. من به این نتیجه رسیده ام که درام بهترین شکل نوشتن است و آن را در کارهایم به کار گرفته ام.»

نیکوس کازانتزاکیس در نوشته هایش همواره به عنصر مشکلات اجتماعی توجه ویژه داشته است چه در کارهایی که فضای آنها فضای معاصر است و چه در نوشته هایی که او از دنیای کهن و فضای اسطوره ای بهره می جوید: «محتوای واقعی آثارم به ضرورت معاصر، زنده و از مشکلات و دردهای اجتماعی عصر خودمان بهره مند بوده اند. با این همه آنچه که مرا آزرد و اغوا کرده دلتنگی نیست

با جواد حفیظی تولیدکننده محتوای الکترونیک کتاب های ریاضی

لبخند رایانه به اعداد

خود دارد. صدا، موسیقی، تصویر، حرکت، قدرت محاسبه انیمیشن و البته امکان تلفیق همه این موارد با هم و برای آموزش درس ریاضی از همه این امکانات بهره گرفتیم.

نتیجه کار چه شد؟

ما نتیجه ای کاملاً حرفه ای گرفتیم و بعد از آن بخش آموزش و تمرین را کنار گذاشته و در ویرایش جدید محتوای درس ریاضی دوره راهنمایی را فقط با ۲۵ بازی ارائه دادیم و نام آن را گذاشتیم P-student یا دانش آموز حرفه ای.

این بازی ها و تمرین ها با مطالب کتاب کاملاً مطابقت دارد؟

بله کاملاً، ضمن این که برای هر درس مطالب درس قبل و درس بعد هم قابل مشاهده است.

آیا به این فکر کرده اید که مطالب کتاب های درسی دیگر را هم به صورت محتوای الکترونیک ارائه دهید؟ در عین حال غیر از ریاضی، این تبدیل محتوا برای دروس دیگر امکان پذیر است؟

بله حتماً، درست است که محتوای ریاضی با اصل وجودی رایانه و محاسبات آن کاملاً همخوانی دارد اما همه مطالب کتاب های درسی دیگر حتی تعلیمات دینی و زبان فارسی هم قابلیت تبدیل به محتوای الکترونیک را دارند و ما حرکت هایی را برای تبدیل کتاب علوم به e-book انجام داده ایم. البته کار سختی است و زمان بر؛ اما شدنی است. برای این کار باید تخصص در هر رشته پشتوانه ای برای تولید محتوا باشد و یک گروه نرم افزاری هم نظرات متخصص هر رشته درسی را تبدیل به محتوای الکترونیک کند.

راه برای آموزش ریاضی به بچه ها همین استفاده از محتوای الکترونیک است. رایانه خطا نمی کند و اگر بچه ها صد بار هم از آن سوال کنند خسته نمی شود، عصبانی نمی شود و می تواند دوست خوبی برای بچه ها باشد.

شما که برای تبدیل محتوای کتاب های درسی به محتوای الکترونیک اقدام کردید، آیا آشنایی کافی با برنامه نویسی و روش های سخت افزاری داشتید؟ راستش نه کدنویسی می دانستم و نه آشنایی مناسبی با رایانه داشتم، اما چون به دنبال تبدیل محتوای نوشتاری به الکترونیک بودم و در مورد چگونگی انجام این کار تحقیق می کردم با برنامه (Flash) آشنا شدم و خوشبختانه متوجه شدم این برنامه همه قابلیت هایی را که من انتظار دارم در

سعی می کنید آن نقاط ضعف را برطرف کرده و اگر در مسیری پیش می روید که سخت است یا به بین بست می رسد، مسیرتان را عوض کنید.

یعنی آموزش ما در مسیر سختی پیش می رود؟

من بعد از فراز و نشیب های فراوان متوجه شدم مادانش آموزان مستعدی داریم، بسیار خوب، توانمند و باهوش. مشکل ما بچه ها نیستند. اتفاقاً خود ما مشکل داریم. منظورم آموزگار و نوع و چگونگی ارائه محتوای ریاضی به بچه هاست.

در تمام این سال ها انواع و اقسام روش ها را برای ارائه محتوای ریاضی امتحان کرده بودم، قصه گفتن، شعر خواندن، نمایش بازی و... اما از وقتی در سال ۷۰-۷۱ با رایانه آشنا شدم و قابلیت های مولتی مدیا را دریافتم، فهمیدم بهترین، کاراترین و البته آسان ترین

از آنجا که بخش عمده ای از کتاب های منتشر شده در حوزه های مختلف به کتاب های آموزشی خاص آن حوزه اختصاص دارد و مبنای اصلی محتوای آموزشی را کتاب ها تشکیل می دهند، همین روال در حوزه نشر الکترونیک هم ادامه یافته و اغلب e-book ها آموزشی شده اند و بسیاری از ناشران الکترونیک ترجیح می دهند محتوای کتاب های خود را، آموزشی انتخاب کنند، زیرا جذابیت های خاص این گونه کتاب ها باعث جلب مخاطب به خصوص در رده سنی کودکان و نوجوانان شده و انگیزه های یادگیری را در آنان چند برابر می کند. حتی اگر ذوقی هم برای آموختن مطالب مشکل تر در آنان وجود نداشته باشد، هیجان تماشای کارتون و انیمیشن و یا ارتباط برقرار کردن با رایانه و به نمایش گذاشتن مزایای کار کردن با این وسیله موجب می شود، اغلب دانش آموزان به استفاده از کتاب های الکترونیک ترغیب شوند. فرصتی یافتیم تا در اولین روزهای سال نو با جواد حفیظی که به شیوه های نو اعتقاد دارد و از آن بهره می برد، گفت و گو کنیم که حاصل این گفت و گو در پی می آید.

نخستین سوالی که به ذهن می رسد، این است که روش نوین آموزش محتوای ریاضی به صورت الکترونیک چگونه به ذهن شما رسید و کدام نیازها شما را به این سو هدایت کرد؟

۲۴ سال معلم دانش آموزان دوره راهنمایی بودن شما را هم به همه نقاط ضعف و قوت، نوع آموزش، شرایط بچه ها و وضعیت کتاب ها آشنا می کند و

کارایی بارکدها در کتابخانه چیست؟

رمزهای کتاب

جهانی ناچارند خود را به ابزارها و فناوری اطلاعات مجهز کنند. از جمله فناوری های استفاده شده به وسیله کتابخانه ها در سال های اخیر فناوری بارکد است که در ثبت، ذخیره و بازیابی اطلاعات به خوبی استفاده شده اند.

محمدی در پاسخ به این سوال که مزایای استفاده از فناوری بارکد در کتابخانه چیست، پاسخ می دهد که سه دلیل، دقت، سرعت و ارزانی همیشه جزو اولین مزایای بارکد بوده اند. بارکدها از نظر چاپ بسیار ارزان و فناوری بارکدخوان بسیار گوناگون و قابل اعتماد است؛ در ضمن این قابلیت به استفاده بهینه از نیروی انسانی کمک می کند به این صورت که وجود بارکد باعث می شود نیاز به حضور تعداد کمتری نیروی انسانی در کتابخانه احساس شود و این نیروها در مکان های دیگری با شرایط متفاوت به کار گرفته شوند.

چگونگی به کارگیری فناوری بارکد در کتابخانه

از جمله فناوری های استفاده شده در کتابخانه ها به ویژه کتابخانه های عمومی و دانشگاهی، فناوری بارکد است که با وجود ظهور فناوری های جدیدتر مثل RFID این فناوری هنوز هم به ویژه در کشور ما استفاده می شود.

استفاده از بارکد در کتابخانه ها به سازماندهی و برنامه ریزی صحیح و طولانی مدت نیاز دارد و اجرای

ویژگی داده ها به وسیله خط های باریک و کنار هم است که به شیوه چاپی به کار می روند. بارکد را می توان نوع چاپی نشانه های مورس فرض کرد. یک بارکدخوان به وسیله اسکن یک منبع نوری حول و حوش بارکد و اندازه گیری عمق نور منعکس شده، به رمزشکنی کدهای یک میله می پردازد.

ساختار پایه بارکد شامل دو قسمت هدایتگر و لغزنده در طرفین است. هر بارکد دارای الگوی شروع یک یا تعداد بیشتری از داده، کنترل کننده و الگوی توقف است.

انواع مختلفی از نشانه های بارکد وجود دارد که هر کدام به صورت محلی توسعه پیدا کرده اند تا در زمینه خاصی به کار روند. بارکدها اغلب به همراه یک پایگاه داده استفاده می شوند که مجموعه داده های رمز شده در آن پایگاه وجود دارد. به ازای هر مورد در مجموعه شامل کالا، خدمات کتاب و نشریه ادواری، یک مجموعه نویسه منحصر به فرد بازیابی می شود. به وسیله این اطلاعات می توان ردیابی کرد که چه میزان از مواد هم اکنون در مجموعه موجود است. به طور کلی چهار نوع بارکدخوان نیز وجود دارد که شامل بارکدخوان های مدادی، اسکنرهای لیزری، CD خوان ها و بارکدخوان های بر اساس دوربین است.

بارکد در مسیر کتابخانه

کتابخانه ها هم برای همگام شدن با رشد اطلاعات

ندا رحیمی؛ تا به حال اجتماع خط های ضخیم و باریک، پشت انواع و اقسام کالاها که شماره هایی هم زیر آنها نوشته شده، توجهتان را جلب کرده؟ شاید آنقدر آنها را دیده اید که برایتان پیش پا افتاده شده و حتی دیگر به نظرتان هم نمی آید.

اما چه ویژگی ای باعث شده این خطوط عمودی ضخیم و باریک پشت کتاب ها هم جا داشته باشند؟ آنچه مایه عنوان بارکد می شناسیم، نوعی فناوری محصول زندگی نوین امروزی است که با هدف جدا کردن مجموعه ای از اشیا و ارقام به وسیله برچسب زدن یک آیتم با بارکد، شامل یک شماره و شناسه منحصر به فرد و قابل تشخیص از یکدیگر است.

نقش بارکدهای نصب شده پشت کتاب های داخل قفسه کتابفروشی ها معلوم است. این بارکدها برای انتقال اطلاعات مربوط به قیمت و نهایتاً برای آسان تر شدن امر فروش به کار می آیند.

اما وجود این بارکدها پشت کتاب های قفسه کتابخانه ها هدف دیگری را دنبال می کند. این هفته به جست و جوی چربی و چگونگی به کارگیری این فناوری در کتابخانه ها پرداختیم و در این بین به نتیجه تحقیقی برخوردیم که توسط فخرالسادات محمدی کارشناس ارشد اطلاعات و مدارک علمی ایران تدوین شده است.

آنچه می خوانید حاصل گفت و گو با این پژوهشگر و یافته های ایشان است.

بارکدها چه می کنند؟

یک بارکد شامل مجموعه ای از میله ها و فضاهای همجوار است. الگوهای میله ها و فضاهای از پیش تعیین شده به عبارتی نشانه رمزی برای نشان دادن

این طرح طی مراحل به کارگیری هر فناوری ضروری است. بارکد نسبت به فناوری هایی مثل نوار مغناطیسی با RFID فناوری بسیار ارزان قیمت تری است و برای کتابخانه هایی با مجموعه بسته مفید به نظر می رسد. با توجه به انواع نشانه شناسی های بارکد و ظرفیت های متفاوت آنها در ذخیره اطلاعات، کتابخانه می تواند با توجه به نیاز خود به انتخاب نوع خاصی از نشانه شناسی بارکد اقدام کند و از مزایای آن بهره مند شود.

این پژوهشگر عنوان می کند که برای استفاده از هر نوع فناوری در کتابخانه ما به انتخاب یک سیستم مستقل محلی خودکار برای کتابخانه نیاز داریم که شامل این مراحل است: سازماندهی مجموعه، تعیین نیازها، انجام تحقیقات پایه و ایجاد پیش زمینه های لازم، ترجمه نیازها به شکل نرم افزاری، تجزیه و تحلیل محصولات، صحبت با استفاده کنندگان و... واضح است که مجهز کردن یک کتابخانه به فناوری برای نخستین بار فعالیتی بزرگ، پرهزینه و وقت گیر است و استفاده از افراد مناسب هم مهم ترین عاملی است که احتمال موفقیت را بالا می برد. به این ترتیب لازم است افرادی که در کتابخانه کار می کنند با فناوری جدید آشنا باشند. پس از آن تهیه یک بانک اطلاعاتی وسیع و جامع و کامل از منابع کتابخانه باید صورت گیرد.

به این ترتیب پس از جمع آوری مجموع اطلاعات و تبدیل آنها به شکل بارکد، می توان از این فناوری بهره گرفت. مرکز بارکد ایران مرجعی است که در کشور ما اطلاعات کتابخانه ای را با توافق دو طرفه تبدیل به بارکد کرده و در اختیار مصرف کنندگان قرار می دهد.

از مبتدی تا پیشرفته

از میان انبوه کتاب‌هایی که در حوزه رایانه منتشر می‌شود بخش زیادی به کتاب‌های آموزشی اختصاص دارد. از آنجایی که رایانه وسیله‌ای است که امروزه اغلب افراد به آن دسترسی دارند بنابراین کتاب‌های عمومی که در این حوزه منتشر می‌شوند مخاطبان متعددی را از لحاظ سنی، تحصیلات، موقعیت کاری و... پوشش می‌دهند. کافی است یک بار به یک آموزشگاه رایانه و کلاس‌های آموزش اینترنت سر بزنید تا با گروه‌های مختلفی از متقاضیان روبه‌رو می‌شوید از بچه‌ها و دانش‌آموزان تا کهنسالانی که به اشتیاق ارسال email برای فرزندان خود که در کشورهای دیگر زندگی می‌کنند به این کلاس‌ها می‌آیند.

اینها همه به نوعی می‌توانند مخاطبان کتاب‌های آموزشی هم‌باشند. بخشی از کتاب‌های آموزشی این حوزه به موضوع اینترنت اختصاص دارند که تعداد آنها در بازار کتاب کم نیست و تقریباً اکثر ناشران این حوزه چند نمونه کتاب در این زمینه دارند. در بسیاری از این کتاب‌ها به مواردی برمی‌خوریم که رفع آنها در افزایش کیفیت آنها موثر است. یکی از مهم‌ترین مسائلی که در تولید یک کتاب مهم است، توجه به مخاطبان آن است. موفق‌ترین کتاب‌ها همواره کسانی هستند که مخاطب خود را شناخته‌اند و براساس نیاز او، مسائل را شرح داده‌اند. مسلماً در این شرایط میزان یادگیری به‌طور چشمگیری افزایش می‌یابد.

اما اکثر این کتاب‌ها بدون توجه به مخاطب نوشته می‌شوند. بخشی از این کتاب‌ها آثاری هستند که ناشر یا نویسنده برای این گروه بیشتر یا مخاطب قرارداده‌رویی جلد و زیرعنوان کتاب می‌نویسد: «از مبتدی تا پیشرفته». در اصل چنین کتابی حداقل ۳۰۰ صفحه خواهد بود ولی بسیاری از نویسندگان یا ناشران به منظور جلب مشتری این جمله را روی جلد کتاب درج می‌کنند اما مخاطب حرفه‌ای با نگاهی اجمالی به کتاب متوجه خلاصه و مبتدی بودن سطح کتاب می‌شود زیرا در اغلب کتاب‌هایی که بسیار مفصل هستند و سطوح مختلف را در نظر دارند علائمی را برای مطالعه سریع‌تر و راحت‌تر خوانندگان خود در نظر می‌گیرند. به عنوان مثال در این کتاب‌ها به کمک رنگ یا صفحه‌آرایی یا حتی در فرمت کتاب، خواننده می‌تواند مطالب تخصصی را از مطالب ساده و اولیه تمیز دهد.

در مجموع توجه به گروه مخاطب در تولید این گونه کتاب‌های کاربردی و آموزشی می‌تواند در کارایی بیشتر آنها موثر باشد زیرا نویسنده از نیازها و خصوصیات مخاطبان مختلفی از جمله دانش‌آموز، دانشجوی یا حتی کاربری خانگی استفاده می‌کند تا مطالب را به گونه‌ای که برای او قابل استفاده باشد ارائه دهد.

از دیگر نکاتی که در مورد این کتاب‌ها به چشم می‌خورد این است که عمده این کتاب‌ها ترجمه یا خلاصه‌ای از ترجمه‌های حجیمی هستند که نویسنده قسمتی‌هایی را انتخاب کرده و در واقع کتاب جدیدی را گردآوری کرده است. گاهی مترجم یا گردآورنده از آموزش فاصله می‌گیرند و فقط به توضیح موارد رایج می‌پردازد. مثلاً در بعضی از این کتاب‌ها دیده می‌شود که نویسنده پست الکترونیک را با yahoo آموزش می‌دهد یا نحوه اتصال رایانه به اینترنت را فقط از طریق تلفن توضیح می‌دهد در حالی که برای هر کدام از موارد ذکر شده حالت‌های مختلفی وجود دارد که لازم است به خواننده آموزش داده شود.

داوری آثار دانشجویان در گفت‌وگو با دبیر جشنواره حرکت

ماراتن کتاب‌های دانشجویی

محتوای مطالب انتخاب شدند، رویکرد بررسی نشریات در این جشنواره به گونه‌ای داوری ژورنالیستی در نظر گرفته شده که علاوه بر معیارهای علمی و توجه به محتوای آثار، ویژگی‌های دیگری از جمله اصول کار حرفه‌ای و ظاهر و گرافیک نشریات هم در نظر گرفته می‌شود.»

متقی در مورد شاخصه‌های گزینش کتاب‌های برتر می‌گوید: «در کل انتخاب‌ها تأکید بر آن است که یک کار توسط جمع انجام شده باشد چون انجمن‌ها پیش از آن که شروع به انجام کارهای علمی کنند به عنوان یک تشکل مطرح‌اند. بنابراین جمع‌گرایی در فعالیت‌ها نه تنها در حوزه کتاب بلکه در تمامی حوزه‌ها مورد نظر داوران است زیرا یکی از اهداف ایجاد انجمن‌ها و حتی برپایی چنین جشنواره‌هایی تقویت فعالیت‌های علمی و دانشجویی است. مسلماً کیفیت کتاب‌ها، میزان انتشار موضوع محور بودن و تناسب با حوزه تخصصی دانشجویان، میزان استقبال از این کتاب‌ها و همچنین داشتن شابک از دیگر مواردی است که مورد توجه داوران برای انتخاب آثار برتر قرار می‌گیرد.»

وی در ادامه می‌گوید: «داوری کتاب‌ها به صورت تخصصی در رشته‌ها و گرایش‌های مختلف و در دو مرحله در دست انجام است.»

مسئول امور انجمن‌های علمی دانشجویی وزارت علوم در بررسی رشد چشمگیر فعالیت‌های پژوهشی و تولید آثار مکتوب در انجمن‌های علمی دانشجویی تصریح می‌کند: «افزایش تمایل دانشجویان به انجام و مشارکت در کارهای علمی از جهات مختلف قابل بررسی است از جمله این که امور فرهنگی وزارت علوم بر اساس تغییری که از سند چشم‌انداز ۲۰ ساله برای خودش منظور کرده بود اصل علم محوری را به عنوان یک بنیان در حوزه فرهنگی مورد نظر قرار دارد و از میان تشکل‌های جمع‌مندی دانشجویی، انجمن‌های علمی هستند که کارکرد علمی دارند. برپایه این دیدگاه علم محور طبیعی است که با توجه به اهداف سند چشم‌انداز انجمن‌های علمی بیشتر مورد حمایت قرار گیرند. علاوه بر این انجمن‌های علمی مکانی برای فعالیت نوآموزان و به منزله کارگاه‌هایی هستند که معلمان، اساتدان، فرهیختگان و پژوهشگران آینده جامعه علمی مسیر رشد خود را از این دریچه تسهیل می‌کنند و با زمینه‌های جدید آموزش و پرورش به معنای نیمه حرفه‌ای و حرفه‌ای از دوران دانشجویی آشنا می‌شوند.»

متقی با اشاره به این که این جشنواره در سال‌های آینده نیز با همین رسم برگزار می‌شود می‌افزاید: «به اقتضای شرایط هر سال جشنواره حرکت در یک حوزه خاص برگزار می‌شود به طوری که امسال با توجه به نام‌گذاری سال نوآوری و شکوفایی در اعلام حوزه‌های مورد بررسی جشنواره بر نوآوری تأکید خاصی صورت گرفته است. در سال آینده نیز دومین جشنواره ملی حرکت ویژه پژوهش‌های درسی دانشجویان انجمن‌های علمی دانشجویی برگزار می‌شود.»

دبیر اولین جشنواره حرکت با اعلام زمان برگزاری جشنواره از ۱۶ تا ۱۸ اردیبهشت ماه می‌گوید: «این جشنواره به مدت سه روز در باشگاه دانشجویان دانشگاه تهران برگزار می‌شود و زمان آن به گونه‌ای در نظر گرفته شده تا فعالان انجمن‌های علمی دانشجویی که از سراسر کشور برای حضور در این جشنواره به تهران می‌آیند بتوانند از نمایشگاه کتاب هم بازدید داشته باشند.»

برگزیدگان از کتاب‌ها، نشریات و همچنین پژوهشگران، کارآفرینان حوزه صنعت و دانشگاه، استادان مشاور، کارشناسان و مدیران برتر، مخترعان و مبتکران نوآور و انجمن‌های علمی دانشجویی انتخاب می‌شوند. در ضمن از انجمن‌هایی که در حوزه فعالیت‌های آموزشی، کمک آموزشی و ترویجی و فناوری‌های نوین فعالیت داشته‌اند نیز تقدیر می‌شود.

ویژگی‌های انتخاب نشریات و کتاب‌های برتر

براساس بانک جامع اطلاعاتی در خانه نشریات امور فرهنگی وزارت علوم از مجموع دو هزار و ۷۰۰ عنوان نشریه دانشجویی کشور حدود ۳۰ درصد (۷۰۰ عنوان) توسط فعالان انجمن‌های دانشجویی منتشر می‌شود. متقی با اشاره به این که نسبت شرکت نشریات دانشجویی در جشنواره به نسبت دیگر آثار قلمی و فعالیت‌های پژوهشی بیشتر بوده است می‌گوید: «از مجموع نشریات دانشجویی متعلق به انجمن‌ها نزدیک به یک سوم به دبیرخانه جشنواره ارسال شده است.»

با توجه به این که سال گذشته جشنواره موضوعی نشریات علمی دانشجویی برگزار شد، این سوال مطرح می‌شود که معیارهای گزینش آثار برتر در این جشنواره چه تفاوتی با جشنواره نشریات دانشجویی دارد؟

دبیر جشنواره در پاسخ به این سوال می‌گوید: «به دلیل این که سال گذشته برترین‌های نشریات دانشجویی از لحاظ علمی و با تمرکز ویژه‌ای روی

همزمان با برپایی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در اولین جشنواره ملی حرکت، کتب و نشریات برتر انجمن‌های علمی دانشجویی معرفی می‌شود. اولین جشنواره ملی حرکت به ابتکار معاونت فرهنگی - اجتماعی وزارت علوم و با حمایت اداره کل امور فرهنگی این وزارتخانه در دفتر انجمن‌های علمی دانشجویی برگزار می‌شود.

افشین متقی دبیر این جشنواره که مسئولیت امور انجمن‌های علمی دانشجویی وزارت علوم را نیز برعهده دارد درخصوص برنامه‌ریزی برای اجرای این جشنواره می‌گوید: «از آبان ماه سال گذشته مذاکرات اولیه برای اجرای چنین جشنواره‌ای شروع شد که پس از بررسی و تأیید از دی ماه اطلاع‌رسانی به دانشگاه‌ها آغاز شد.»

وی با اشاره به سند چشم‌انداز ۲۰ ساله در مورد عدالت‌برگزاری این جشنواره می‌گوید: «جشنواره ملی حرکت در راستای اصل علم محوری در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و منطبق با برنامه‌های سند دانشگاه تمدن‌ساز و تمدن‌نویین اسلامی و ایرانی و همچنین براساس شرایط خاصی که در انجمن‌های علمی دانشجویی در حال حاضر حاکم است شکل گرفته است.»

وی در ادامه می‌گوید: «در واقع آنچه ما را در این مسیر ترغیب کرد خیل مشتاقان و فعالان انجمن‌های علمی دانشجویی به انجام فعالیت‌های موضوعی در انجمن‌ها بود و شاهد این مدعا رشد ۲۱۲ درصدی انجمن‌های علمی دانشجویی در دو سال گذشته است.»

دبیر جشنواره حرکت در این باره می‌گوید: «وزارت علوم در راستای رسالت فرهنگی خود اهتمام ویژه‌ای را به حمایت از شکل‌گیری و فعالیت انجمن‌های علمی دانشجویی در سطح دانشگاه‌های کشور مصرف داشته و از این رو براساس خواسته جمعی خانواده انجمن‌های علمی دانشجویی کشور اقداماتی به منظور تجلیل از برترین‌های این انجمن‌ها به ویژه در حوزه فرهنگ مکتوب به عمل آورده است.»

در نخستین جشنواره ملی حرکت ۹ بخش مختلف در نظر گرفته شده که برترین‌های هر بخش معرفی و مورد تقدیر قرار خواهند گرفت.

شب های منور

عظمت رزمندگان کفرستیز در هشت سال دفاع مقدس، تاریخ و شرح دلآوری های پرمخاطره نیروهای مخلص و جان بر کف اسلام و حالات معنوی آنان را هیچ صاحب قلمی نمی تواند آن طور که باید و شاید بیان کند. اما شاید بتوان گوشه ای از آن را ترسیم کرد.

کتاب «حماسه مجید» گزیده ای از خاطرات دست نوشته شهید مجید عرب زاده است که دربرگیرنده حماسه های میدان نبرد رزمندگان اسلام و شهدای و الا مقام است. شهید عرب زاده (عربی قمی) در سال ۱۳۴۰ در قم متولد شد و پس از تحصیلات ابتدایی وارد هنرستان و در رشته معماری مشغول به تحصیل شد. او در اواخر خدمت سربازی به درخواست سپاه از لشکر ۷۷ پیروز (ارتش) به سپاه مامور شد. پس از آن در تیب المهدی (عج) به دیده بانی مشغول بود که پس از ۲۱ ماه فداکاری در عملیات رمضان (در تاریخ ۱۳۶۷/۴/۱۴) مفقود الجسد شد و پس از سیزده سال انتظار، پیکر پاک او را برای میهنش به ارمغان آوردند.

شهید عرب زاده در هر حال و هر جا که حضور داشته، مشاهدات و وقایع روز شمار دفاع مقدس را به رشته تحریر درآورده است. برخی دفاتر او مربوط به زندگی خصوصی و خانوادگی، شرح تحصیل و امثال آن است. بخشی نیز در مورد خاطرات راهپیمایی ها، تظاهرات و زده و خورده های سال ۱۳۵۷ تا پیروزی انقلاب را شامل می شود. دفتر اول او درباره جبهه و جنگ است که از زمان اعزام - سال ۱۳۵۹ - تا پنج ماه پس از آن را دربر می گیرد، ولی متأسفانه تاکنون پیدا نشده است. دفتر دوم از سال ۱۳۶۰ آغاز و تا چند روز مانده به عملیات رمضان (تیر ۱۳۶۱) ادامه دارد که این دو دفتر در قالب کتاب «حماسه مجید» منتشر شده است. شهید عرب زاده پس از آن که چگونگی

اعزام و حضور خود و همزمانش را در روستای فلاکه و جبهه آبادان به تصویر می کشد، به سراغ روز پیش از عملیات ثامن الائمه می رود. او به زیبایی و همچون یک خاطره نویس با ذکر جزئیات وقایع، آنها را خواندنی و دلنشین کرده است: «نیم ساعتی نگذشت که سیل مهمات به خط سرازیر شد، ولی نیرو نبود که آنها را به بچه ها برساند. مهمات را به دوش نیروهای ذخیره گذاشتند و روانه میدان کردند ولی آنها هم دسته را گم کردند. همه در حال دعا کردن بودند. ناگهان یک عده از بچه های سپاه و بسیج کرمان وارد دسته شدند. بچه ها از این که همه آنها به سلاح آرپی جی ۷ و تیربار مسلح بودند، خوشحال شدند. امیدی بود که از طرف خدا به ما داده شد. بدون معطلی با صدای الله اکبر که رمز پیروزی در تمام حمله ها علیه کافران بعثی بود، جلو رفتند. در تمام شب درگیری به شدت ادامه داشت. صحرای کربلا در نظر هر بیننده ای مجسم می شد. صدای ناله رزمنده ای که در خون می غلتید و شهادتین را می گفت، از فاصله دور به گوش می رسید. هوا که روشن شد گروهان ها با بی سیم تماس گرفتند و خبر دادند که بعثی ها در حال فرار کردن هستند ولی فقط دو دستگاه تانک و سه قبضه تیربار مقاومت می کنند که می توان آنها را با دو قبضه آرپی جی ۷ سر جایشان نشانده.»

خسرو باباخانی از «زندگینامه شهیدان ریزه وندی و شهبازی» می گوید

تصویر دو شهید در یک قاب

«زمستان سال ۱۳۷۹ برای کسب اطلاعات درباره زندگی و نحوه شهادت دکتر محمدرضا فتاحی به استان کرمانشاه سفر کردم تا طبق تعهدم به دفتر تحقیق و پژوهش بنیاد شهید، زندگینامه داستانی این شهید را بنویسم. هنگام مصاحبه و گفت و گو با اعضای خانواده، دوستان و آشنایان شهید، در زادگاهش اسلام آباد متوجه شدم که طرف های گفت و گو، علاوه بر روایت خاطراتشان از شهید فتاحی، به کرات از دو شهید بزرگوار شهرشان، شهید «داریوش ریزه وندی» و «شهید محمود شهبازی» نام می برند و با نوعی قداست و احترام از این دو قهرمان یاد می کنند و به سادگی نام این دو شهید را به زبان می آورند؛ «آقادریش» و «آقا محمود».

اگر کتاب «ناگاه در فلق» را ورق بزنیم، متوجه خواهیم شد که این جملات حس و حال و دلایلی است که خسرو باباخانی نویسنده کتاب را مجاب به نوشتن زندگینامه داستانی شهیدان ریزه وندی و شهبازی کرده است. او می گوید: «پس از بازگشت از سفر اسلام آباد این موضوع را با دفتر تحقیق و پژوهش مرکز در میان گذاشتم که در نهایت به رغم گرفتاری، نگارش زندگینامه داستانی این دو شهید به عهده من نهاده شد.»

باباخانی که متولد سال ۱۳۳۸ است از سال ۶۵ نوشتن داستان را به صورت حرفه ای آغاز کرده و کتاب هایی چون «مثل دست های مادرم»، «پرواز»، «نان و زنجیر»، «خاک»، «پلنگان هم می میرند»، «شبی چون آیین» و «عاشقان شوزه» را به چاپ رسانده است. آخرین کتاب او «ناگاه در فلق» است که نشر شاهد آن را چاپ و منتشر کرده است.

از باباخانی پرسیدم که آیا بهتر نبود زندگینامه این دو شهید، جدا از هم نگاشته شود. او در پاسخ، شهید ریزه وندی و شهید شهبازی را دو روح در یک جسم توصیف می کند: «این دو شهید در بسیاری از اوقات و وقایع در کنار هم بوده اند و اگر می خواستم دو زندگینامه بنویسم، نتیجه دو کتاب کپی هم می شد. مردم هم که از آنان یاد می کنند امکان ندارد نام یکی از آنان را جدای از دیگری ببرند. درواقع زندگی شهید ریزه وندی و شهبازی در هم تنیده شده بود.»

نوآوری در قالب و روایت

متن کتاب در دو قالب زندگینامه داستانی و مصاحبه جای داده شده است. نویسنده در بخش هایی

عین اطلاعات مستند و گردآوری شده را عنوان می کند و در دیگر بخش ها اطلاعات را در قالب داستان ریخته و آنها را با تخیل در هم آمیخته است. باباخانی پیدا کردن قالبی مناسب برای نگارش زندگینامه شهدا را یکی از اصلی ترین دغدغه ها عنوان می کند و می گوید: «بسیاری از زندگینامه ها از لحاظ نوع روایت و قالب بسیار به هم شبیه هستند که معمولاً زاویه دید دانای

کل را انتخاب کرده اند و از تولد شهید شروع کرده و آن را به شهادت او ختم کرده اند و کارهای اندکی وجود دارد که از روایت و قالبی متفاوت و نو بهره گرفته باشد.»

او در بخشی از مقدمه کتاب عنوان می کند که حجم اثر در قیاس با حجم اعلام شده در قرارداد تا حدود دو برابر افزایش یافته است. با مروری بر کتاب به نظر می رسد که صحنه سازی ها و توصیف های

ارائه شده در آن، عمده ترین دلیل افزایش حجم کتاب - به ۳۲۰ صفحه - است. هرچند نباید از زیبایی و خواندنی بودن این صحنه سازی ها و توصیف ها غافل شد اما چنین حجمی از نوشته در قالب سخت و بدون مرز زندگینامه داستانی، آن هم در وقت محدودی که ناشر در اختیار نویسنده قرار داده است، جز فشار سنگین روحی و روانی بر نویسنده و کاسته شدن از تعداد مخاطبان - به واسطه حجم زیاد کتاب - چیزی در پی ندارد. باباخانی، نبود فرصت کافی را مانع اصلاح کتاب بیان می کند: «اگر فرصت کافی داشتم قطعاً آن را اصلاح می کردم، صحنه های طولانی را کوتاه تر می کردم و بعضی بخش ها را با عبارات و نوشته های کوتاه تر جایگزین می کردم. اما راجع به نوع نوشتن خودم باید بگویم که پر نویسی یکی از مشکلات من است و در تمام قراردادهایی که با ناشران مختلف داشتم معمولاً حجم کتاب دو تا سه برابر بیشتر از تقاضای آنها و چیزی که در قرارداد ذکر شده، افزایش پیدا کرده است که شاید این کار در پاسخ به ادای دین خودم به شهدا بوده است.»

باباخانی ضمن تایید کمبود اطلاعات در مورد این دو شهید، معتقد است: «زمانی که می بایست از خانواده شهدا، ایثارگران، جانبازان و همه رزمندگان اطلاعات و خاطرات شهدا جمع آوری می شد، این کار صورت نگرفت و الان نیز که حدود ۲۰ سال از پایان جنگ می گذرد، حتی نزدیکان شهدا آنچنان اطلاعاتی را به دلایل مختلف - از جمله زمان زیاد

سپری شده - در اختیار محققان، قرار نمی دهند به علاوه بسیاری از شهدا در اوایل سنین جوانی به شهادت رسیده اند و سال های زیادی - با حذف زمان کودکی - زندگی نکرده اند و به همین دلیل در بهترین حالت اطلاعات بسیار اندک هستند، چه رسد به این که این همه سال بگذرد. اما در مورد این دو شهید یادداشت همسر شهید ریزه وندی در جریان نگارش کتاب بسیار به کمک من آمد و از منابع مهم و خوب من در تالیف کتاب بود.»

باباخانی از تعداد غلط های بالای کتاب که عمدتاً نگارشی هستند، بسیار ناراحت است. او که بر جریان چاپ و ویراستاری نظارتی نداشته است پس از چاپ و زمانی که کتاب را خوانده غافلگیر شده است: «نه این که این کار تعمداً باشد، بلکه فکر می کنم ناشی از سهل انگاری است. من چندین بار پی گیر روند پیشبرد کار شدم و کار هنوز آماده نبود و جواب درستی هم به من داده نشد، حتی من طرح روی جلد کتاب را پس از چاپ و هنگام انتشار آن دیدم.» او از زمان بسیار کمی که ناشران برای نگارش اثر در اختیار نویسنده گان می گذارند، از دیگر محدودیت های خود یاد می کند و بر این باور است که مقوله تحقیقات وقت بسیاری را از نویسنده می گیرد و اجازه نگارش هرچه بهتر را به او نمی دهد: «به نظر من می توان برای تهیه اطلاعات و کمک به مرحله تحقیق، از کمک دانشجویان مستعد به عنوان محقق بهره گرفت و با طراحی سوالات مناسب و خوب، این امکان را به دانشجویان داد که بیشترین بهترین اطلاعات را از نزدیکان شهدا و ایثارگران کسب کنند.»

قصه های خاکریز

داستان و رمان متعهد بر بستری از خلاقیت و خمیرمایه ای از زیبایی، تفسیرگر حقیقت زندگی است و چون از حقیقت زندگی می گوید، به حد عمقی که یافته، پیچیدگی های روح و جان آدمی و لاجرم زندگی و حیات او را می گشاید و در فراسوی برانگیختگی احساس، همنشین رازهای سر به مهر آفرینش می شود. برخی از داستان ها و رمان های دفاع مقدس تصویرگر حوادثی هستند که در متن جنگ رخ داده اند و برخی دیگر نیز به بازخوردهای اجتماعی، فردی، احساسی، عاطفی و اعتقادی آن - چه در دوران جنگ و چه پس از آن - پرداخته اند. چه بسا نوع اخیر این داستان ها بتواند فضایی ملموس تر و احساس برانگیزتر از داستان های نوع نخست در باب هویت تاریخی یک جنگ و تاثیرگذاری آن بر لایه ها و زوایای پنهان روح و احساس آحاد یک جامعه، ارائه دهند.

به هر حال این حقیقت قابل کتمان نیست که آدمی در هر حال، هر زمان و در هر مکان نیازمند قصه و داستان و قصه گویی است و هر دوره ای از زندگی ما آدمیان قصه و داستان خود را دارد و انسان امروز، نیازمند داستان و رمان امروزی است.

«خیابان پیر» عنوان کتابی است که اکبر صحرایی آن را تالیف کرده و نشر شاهد به چاپ رسانده است. این کتاب شامل ۲۰ داستان کوتاه و ماجراهایی پس از جنگ تحمیلی است (جز داستان نارنج). صحرایی پیش از این نیز کتاب های «هزار و نه»، «خمپاره خواب آلود»، «پرونده ۳۱۲»، «کاش کمی بزرگ تر بودم» و «آنا هنوز هم می خندد» را به چاپ رسانده است. البته او داستان «آنا هنوز هم می خندد» را در کتاب «خیابان پیر» آورده است. شب لعنتی، صدای در، عطر فروش، پسران را تنها نمی گذارم، گریه، تلفن، نامه های صلیب سرخ، چشمان عسلی، آدم هم پوست می اندازد، انگشت روی عکس تو، خرچشون هدر رفت و خیابان پیر از جمله داستان های این مجموعه ۱۲۰ صفحه ای است.

نویسنده در نحوه روایت داستان ها کوشیده است با بهره گیری از جملات کوتاه، توصیف ها و صحنه سازی روان، فضا و داستان را به گونه ای پیش ببرد که خواننده را با خود همراه و به ادامه خواندن داستان تشویق کند. دختر جوانی با مانوتی سرمه ای از خانه بیرون آمد. برف فشرده و چرک جلو خانه را با پا پس زد. رفت کنار خیابان و ایستاد. خیابان را رد کرد. با دختر که چشم در چشم شد، لیخن زد. دختر روی برگرداند و تاکسی را صدا کرد. سوار ماشین شد. «خیلی شبیه مادرش، درست شبیه زمانی که با مادرش ازدواج کردم».

تاکسی که دور شد، نزدیک خانه رفت. نفسش تند می زد. دست هایش را به هم مالید و برد طرف زنگ، قدرت فشار دادن زنگ را نداشت.

در تعدادی از داستان ها خواننده - حتی تا پاراگراف آخر - ارتباطی میان داستان و شهید، شهادت، جبهه و... نمی یابد اما ناگهان در جملات پایانی داستان این ارتباط به صورت ضربه ای نمود پیدا می کند. به عنوان مثال در داستان «عطر فروش» جمله پایانی داستان، زمان بروز این ارتباط است.

گذری بر «حقوق بشر دوستانه در جنگ ایران و عراق: مرور رفتار عراق»

شلیک به حقوق بشر

جمع آوری و تدوین تاریخچه همه جنایات حکومت صدام حسین در عراق امکان پذیر نیست و موانع متعددی در این مسیر وجود دارد که گستردگی این جنایات، مخفی ماندن بسیاری از آنها، تعدد و پیچیدگی سازمان های عامل جنایت در رژیم عراق و... از آن جمله اند.

هر چند با سقوط رژیم صدام پرده از بسیاری از جنایات این رژیم برداشته شد اما امکان آگاهی از همه اقدامات جنایتکارانه این رژیم و ابعاد مختلف آن - چه در جریان هجوم و تجاوز عراق به خاک ایران و چه جنایاتی که در کشور عراق بر مردم و اقوام مختلف آن روا داشته شده - نیست.

کتاب «حقوق بشر دوستانه در جنگ ایران و عراق: مرور رفتار عراق» سعی کرده است با بیان مصادیقی از جنایات و تجاوزات حکومت صدام، گوشه ای از این رفتارها را در مجموعه ای مدون کند و با روش علمی تعارض آنها را با مقررات حقوق بشر دوستانه بین المللی نشان دهد. نعمت الله پورمحمدی که خود از رزمندگان دوران دفاع مقدس است و سال ها نیز در اسارت نیروهای عراقی بوده، پس از آزادی و ادامه تحصیل در رشته حقوق بین الملل، به تالیف این کتاب پرداخته و آن را به وسیله مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران چاپ و منتشر کرده است.

این کتاب نه در صدد بررسی ابعاد حقوقی این تجاوز، بلکه در پی آن است که میزان بی توجهی دولت صدام به حقوق بشر بین المللی (قواعد و مقررات حاکم بر جنگ)، به ویژه قراردادهای ۱۲ اوت ۱۹۴۹ ژنو و پروتکل های الحاقی ۱۹۷۷ - که خود نیز آنها را پذیرفته و نسبت به اجرای آنها متعهد شده است - را روشن کند.

پورمحمدی بر این باور است که پدید آوردن حقوق بشر دوستانه، همگی از اهداف و انگیزه های واحد برای تحقق صلح واقعی و همزیستی مسالمت آمیز برخوردار نبوده اند. به ویژه این که امروز، قدرت های بزرگ با استفاده ابزاری از عامل حقوق بشر، علیه ملل مستضعف جهان، ظلم و توطئه های بی دریغی روا می دارند. در نتیجه اهداف و انگیزه های آنان در تلاش برای حفاظت از حقوق بشر دوستانه مورد تردید است.

او در پایان مقدمه با اشاره به تاکید های مکرری که بر قوانین حقوق بشر - در کتاب - کرده است، می نویسد: «این خود دستاویز محکمی است که نشان می دهد جمهوری اسلامی ایران و رزمندگان آن حتی بر اساس گفتن حقوقی مورد پذیرش مجامع بین المللی، از جمله استکبار جهانی و اردوگاه خصم، مظلوم واقع شده اند.»

نویسنده پیش از آن که به سراغ تشریح رفتار و اقدامات جنایتکارانه و ضدبشری حکومت بعثی در زمان جنگ تحمیلی برود، فصل اول را به سیر تکوین و تکامل حقوق جنگ برای آشنایی بیشتر خواننده با حقوق بشر دوستانه اختصاص داده است. ضمن این که به رویه قضایی بین المللی و عملکرد سازمان ملل متحد در قبال حقوق بشر دوستانه به طور مختصر اشاره شده است.

رعایت نکردن اصل تفکیک در حقوق بشر دوستانه (تفاوت قائل شدن بین نظامیان و غیرنظامیان مصوب سال ۱۹۷۷ و ۱۹۷۰)، انتقال اجباری غیرنظامیان به داخل خاک عراق (برخلاف کنوانسیون های چهارگانه سال ۱۹۴۹ ژنو)، اعدام انفرادی و دسته جمعی غیرنظامیان در مناطق اشغال شده (نقض

ماده ۳ و ۲۷ کنوانسیون چهارم ژنو)، اسیر کردن غیرنظامیان و نگهداری آنان در اردوگاه های اسیران جنگی (بر خلاف قرارداد چهارم ژنو)، برخورد با اهداف غیرنظامی، مکان ها و اموال عمومی و خصوصی (ناقض قرارداد چهارم کنوانسیون ژنو)، حملات گسترده هوایی، موشکی و توپخانه ای به مناطق مسکونی و مردم غیرنظامی و حمله به آثار و اموال فرهنگی (بر خلاف ماده ۲۷ مقررات ۱۹۰۷ و کنوانسیون لاهه سال ۱۹۵۴) از جمله رفتار عراق با افراد و اهداف غیرنظامی است که نویسنده از آنها نام می برد و با بهره گیری از بیش از ۹۰ سند و ۸۰ منبع و استفاده از اخبار، گزارش ها و مصاحبه های مستند به تشریح و توضیح این اقدامات خلاف قانون - آن هم قانونی که عراق و حامیان آن داعیه طرفداری از آن را دارند - پرداخته است.

پورمحمدی می نویسد که چگونه صدام دو روز پس از پاسخ مثبت به نامه دبیر کل سازمان ملل متحد مبنی بر قطع حمله علیه اهداف غیرنظامی (۲۲ خرداد ۱۳۶۳) در مراسم اعطای نشان شجاعت به خلبانان عراقی، می گوید: «شما موافقت ایرانیان را به پیشنهاد دبیر کل سازمان ملل متحد در مورد متوقف کردن حمله های متقابل به شهرها شنیدید. مبادا سست شوید. اینها مسائل اداری است که شما نباید گوش دهید یا به آن کاری داشته باشید.»

قوانین حاکم بر رفتار با اسیران جنگی یکی از جنبه های بارز حقوق بین الملل بشر دوستانه در مخاصمات مسلحانه بین المللی است که نسبت به دیگر مقررات مربوط به مخاصمات قدرت اجرایی بیشتری دارد و در مقررات کنوانسیون های چهارگانه ژنو به آن پرداخته شده است اما با نگاهی گذرا به

جنایات حکومت عراق و رفتار آنان با نظامیان و اسیران جنگی، در دوران جنگ تحمیلی چیزی جز نمایشی بودن این قوانین برای حاکمان عراقی و حامیان آنان در نظر متصور نمی شود. اعدام نظامیان هنگام دستگیری، قتل عام مجروحان، شکنجه رزمندگان هنگام دستگیری، رفتارهای غیرانسانی و غیرقانونی با اسیران، ناپدید کردن اسیران، نگهداری اسیران در اردوگاه های مخفی عراق دور از نظر نهادها و مراکز بین المللی و... تنها نمونه هایی بسیار زجرآور از رفتار بعثی ها با نیروهای نظامی و اسیران جنگی ایران و دلیلی محکم بر این مدعاست که در فصل دوم با استنادات فراوان مورد اشاره و تشریح نویسنده قرار گرفته است.

فصل چهارم به استفاده گسترده دولت عراق از سلاح های مرگبار شیمیایی پرداخته است؛ جایی که به نوشته پورمحمدی مقامات عراقی که از پشتیبانی ابر قدرت های شرق و غرب، اغلب کشورهای اروپایی و عرب، به ویژه کشورهای ژرمن حاشیه خلیج فارس برخوردار بودند، از تهدید برای به کارگیری سلاح های شیمیایی یا حتی اقرار به کاربرد آن هیچ واهمه ای نداشتند. چنانچه سند فوق سری نیروی هوایی عراق که از سال ۱۳۷۷ تاکنون به جنجالی میان بغداد و سازمان ملل تبدیل شده از به کارگیری شش هزار بمب شیمیایی علیه نیروی ایرانی پرده برداشت که به گفته هانس بلیکس رئیس بازرسان خلع سلاح عراق ضمن تایید این میزان بمب استفاده شده، وزن هر یک از آنها را ۲۵۰ تا ۵۰۰ کیلوگرم ذکر کرد.

نویسنده در فصل پایانی به دیگر روش های منع شده در جنگ که مورد استفاده حکومت صدام قرار گرفته است اشاره می کند. نقض مقررات پروتکل نخست ۱۹۱۷، آلوده کردن محیط زیست، حمله به خطوط کشتیرانی و هوایماهای مسافربری و... از جمله این موارد است.

پورمحمدی در پایان کتاب و طی یک نتیجه گیری به علل و چرایی انجام این همه جنایت و اقدام غیرانسانی و خلاف قانون عرفی و کیفری می پردازد. او در بخشی از نتیجه گیری می نویسد: «در جنگ ایران و عراق عمیق ترین دوگانگی و تعارض در لفظ «مواضع رسمی» و عمل کشورهای ثالث به نفع رژیم عراق را شاهد بودیم که افزون بر کشورهای سازمان های بین المللی و در راس آنها سازمان ملل متحد نیز بی طرف نبودند.»

سعی کرده ام با بیان مصادیقی از جنایات حکومت صدام، گوشه ای از این رفتارها را در مجموعه ای مدون کنم و تعارض آنها را با مقررات حقوق بشر نشان دهم

شیدا رنجبر از ماجراهای فاوول می گوید

جدال مترجم با متن

آرتمیس فاوول نوجوان نابغه ایرلندی اگر چه در ایران به اندازه نوجوان همسایه اش در کشور انگلستان، یعنی هری پاتر مشهور نشده است، اما ماجراهای رسوخ این ضدقهرمان به دنیای زیرزمینی افسانه ها و دوستی اش با قوم خاص، چیزی نیست که نوجوان های دنیا دوست داشته باشند خواندن آن را از دست بدهند. آیین کالفر نویسنده ایرلندی متولد ۱۹۶۵، نخستین جلد از این مجموعه را در سال ۲۰۰۱ نوشته است و بنا بر زندگی نامه ای که در سایت شخصی اش به ثبت رسیده، پس از این تاریخ معلمی را رها کرده و به طور تمام وقت می نویسد. پنجمین جلد از ماجراهای آرتمیس فاوول با عنوان آرتمیس فاوول و مهاجران گمشده در روزهای پایانی سال ۸۶ با ترجمه شیدا رنجبر توسط نشر افق روانه بازار نشر شد. رنجبر که پیش از این کتاب هایی مثل قوی سفید، "جاده نوآمی" و "دیو" را برای نوجوانان ترجمه کرده است، مجموعه آرتمیس فاوول را به دلیل حضور پررنگ علم، خلق یک دنیای فانتزی مطابق با معیارهای امروز و ضدقهرمان بودن آرتمیس، مجموعه ای خواندنی برای نوجوانان می داند. او نخستین جلد از این مجموعه را در سال ۸۲ برای نشر افق ترجمه کرده است.

چگونه با مجموعه آرتمیس فاوول آشنا شدید؟
کتاب را نشر افق برای ترجمه پیشنهاد کرد. آن را از میان مجموعه ای از کتاب ها انتخاب کردم که اتفاقاً سخت ترین آنها بود. چون انگلیسی سختی داشت و حجم آن هم بیشتر بود. اگر چه ترجمه آن وقت زیادی را می طلبید اما من از آن خوشم آمد. البته آن موقع نمی دانستم که این کتاب جلد های دیگری هم دارد. آن را انتخاب کردم، چون مرا به مبارزه می طلبید!

انگلیسی دشوار کتاب به خاطر اصطلاحات ایرلندی آن است؟

ایرلندی ها اصولاً سخت نویس هستند. مثلاً انگلیسی استرالیایی خیلی ساده است اما زبان ایرلندی خیلی سخت است که شاید به خاطر ادبیات غنی آنها باشد. کسانی که تا حدودی با انگلیسی آشنا هستند و متن اصلی را می فهمند، متوجه می شوند که زبان مبدا این کتاب، زبان سختی است اما من تلاش کردم ترجمه به آنچه در زبان مبدا مورد استفاده قرار گرفته بود، نزدیک باشد.

گفت و گوها در خود مجموعه هم عامیانه بود؟
بله. اول کار به خاطر فضایی که در ادبیات نوجوان وجود دارد، کمی شک داشتم که گفت و گوها را به صورت عامیانه ترجمه کنم. اما طعنه هایی که شخصیت های این داستان به هم می زنند، همین لحن عامیانه را دارد و زمانی که در کار پیش رفتیم، دیدم شوخی ها با زبان رسمی خوب از کار در نمی آید و داستان خراب می شود بنابراین ترجمه گفت و گوها را مطابق اصل کتاب انجام دادم.

این مجموعه به جز آنچه درباره زبان به آن اشاره کردید، چه ویژگی های دیگری دارد؟
طرح داستان های این مجموعه، وارد کردن مسئله جن و پری ها، احاطه نویسنده بر پیشرفت علم و تسلط او بر روان شناسی، هر کدام بحث کاملی را می طلبد. همین قدر اشاره می کنم که خلق شخصیت ضد قهرمانی که آرتمیس فاوول دارد و ما در ادبیات

نوجوان کمتر شخصیتی نظیر او داریم، جسارتی می طلبد که کالفر از آن بهره مند است.

جنبه دیگر این مجموعه، مسائل علمی است که در آن مطرح می شود. این مجموعه با زمان حال پیش می رود و نویسنده توانسته داستان خود را با فضای ذهنی و روان شناسی نوجوانان امروزی تطبیق دهد. او شناخت خوبی از نوجوانان امروز دارد.

بعد دیگر، وارد کردن مسئله جن و پری ها به داستانی امروزی است. اگر بخوایم روان شناسی افسانه ها را کندوکاو کنیم، شخصیت های افسانه ای، در واقع شخصیت هایی هستند که از ناخودآگاه بشر بیرون آمده اند و خیلی جاها یاریگر انسان هستند و به او تذکر می دهند، یا در جاهایی اشتباهاتش را گوشزد می کنند تا بتواند درس بگیرد. در آرتمیس فاوول هم نقشی که کالفر به آنها داده همین است. کالفر هویت آنها را حفظ کرده اما آنها را در یک جایگاه مدرن امروزی قرار داده است. این شخصیت ها در واقع، ضمیر ناخودآگاه آرتمیس هستند.

در واقع آرتمیس در این کتاب ها رشد می کند و شخصیتش شکل می گیرد...

دقیقاً در حال تحول است. او در ابتدای مجموعه، صرفاً یک انسان منفی بوده اما به مرور در هر کتاب تغییر می کند. وقتی می گویم نویسنده روان شناسی را خوب می داند، به این دلیل است که این تحول شخصیت به هیچ عنوان ناگهانی رخ نمی دهد. هر تحولی احتیاج به زمان دارد و به صورت آهسته صورت می گیرد. نمی شود به کسی گفت که این کار بد است و طرف هم بگوید آره راست می گویی و تغییر کند! چنین تحولی اساساً غیر ممکن است. باید یک شخصیت را از ریشه درست کرد و کالفر دارد آرتمیس را به طور ریشه ای درست می کند. به خصوص در جلد پنجم که آرتمیس در سن بلوغ است و در حال رسیدن به بلوغ شخصیتی قرار دارد. تمام این ها برای نوجوان یک ذهن آماده می سازد تا وقتی به درجات بالاتر علمی رسید برای پذیرش واقعیت های علمی آماده شود و این برای یک نویسنده رسالت خیلی بزرگی است.

در باورهای عامیانه ایرلندی افسانه فراوان است. کالفر هم ایرلندی است. درباره پیشینه ذهنی او نسبت به افسانه ها چیزی شنیده اید؟

کالفر در مصاحبه هایش به این مسئله اشاره ای نکرده است اما پیدا است که تاثیر پذیر بوده. وی یک

ایرلندی به تمام معناست، در ایرلند به دنیا آمده و تحصیل کرده، به کشورهای دیگر هم رفته و فرهنگ خودش را با فرهنگ آنها مقایسه می کند.

من هیچ وقت ایرلند نرفته ام اما طبق آنچه که درباره آنها خوانده ام می دانم که به باورهایی که به آنها خرافات می گویند، بسیار پایبند هستند.

جلد پنجم - یعنی آرتمیس فاوول و مهاجران گمشده - به نسبت دیگر جلدها چه ویژگی هایی داشت؟

به نظر من خیلی بهتر از باقی جلدها بود. وقتی متن اصلی اش را برای اولین بار می خواندم، واقعا برای لذت بخش بود. به خاطر تخیل قوی و وارد کردن مسائل روز در داستان این حرف را می زنم. او در این جلد مدام در حال انتقال اطلاعات به بیچه هاست.

لزوم استفاده از عناصر امروزی در فانتزی های نوجوانان در چیست؟

این زندگی امروزی بیچه هاست و با راحت تر با آن همذات پنداری می کنند. فانتزی امروزی هم برای آنها جذاب است. البته بیچه ها به طور کلی چون تخیل خیلی قوی دارند، با فانتزی ارتباط برقرار می کنند. به هر حال افسانه ها در گوشه ای از ذهن بشر هستند و نمی تواند آنها را کنار بگذارد. در گذشته نویسندگانی مانند تالکین و سی. اس. لوییس فانتزی هایی نوشته اند و افرادی مثل رولینگ و کالفر هم راه آنها را ادامه می دهند.

چرا آرتمیس به اندازه هری پاتر مشهور نشده است؟

آرتمیس فاوول در خارج از ایران خیلی معروف است. زمانی که هری پاتر در انگلیس نوشته شد، خیلی شناخته شده نبود. بعد از اینکه جلد دوم آن منتخب بیچه های انگلستان شد، کتاب به یک حراجی در آمریکا رفت و ناشری آن را خرید و تبلیغات بسیار وسیعی رویش انجام داد و همین کار باعث دیده شدن آن شد و از روی آن فیلم ساختند. اما به فیلم تبدیل شدن آرتمیس فاوول به دلیل ادغام دو کمپانی فیلم سازی به تعویق افتاد. اگر فیلم آرتمیس فاوول هم ساخته می شد، بیشتر شناخته می شد. اما در حال حاضر هم در دنیا خیلی خوب دارد فروش می کند.

ارزیابی شما از وضعیت ترجمه کتاب های نوجوان چیست؟

مترجمان دارند تلاش می کنند و می خواهند بهترین ترجمه ها از بهترین آثار نوجوانان را ارائه دهند و سعی می کنند کتاب هایی را ترجمه کنند که نیاز بیچه هاست.

معرفی کتاب

مینا کریمیان

تاریخ ترسوها

"تاریخ می تواند ترسناک باشد، اما... بعضی جاهای بیشتر از بقیه در تولید تاریخ ترسناک استعداد دارند. مثلاً همین ایالات متحده آمریکا را در نظر بگیرید..."

کتاب آمریکا، به قلم تری دیری با ترجمه مهرداد تویسرکانی، روایت سرراستی است از وقایع تاریخی، که بدون شاخ و برگ و بی آن که نویسنده بخواهد با استفاده از زبانی پرطمطراق، مخاطب نوجوان را دچار سردرگمی کند، نوشته شده است. تری دیری، می گوید تا در عین وفادار بودن به تاریخ از ادبیات خشک کتاب های تاریخی دوری کند و این یکی از نکاتی است که موجب می شود خواننده به راحتی بتواند کتاب را بخواند و از آن لذت ببرد زیرا یکی از بهترین روش ها برای جذب مخاطب نوجوان، نزدیک شدن به دنیای او و استفاده از زبانی است که به آن تکلم می کند:

هدف کلمب از سفر دریایی به غرب این بود که خودشو به سواحل شرقی هندوستان برسونه. اما ملوان های بی سواد و خرافاتی اعتقاد داشتند که زمین مسطحه و اگر خیلی جلو برن از لبه ی دنیا به پایین پرت می شن و اون قدر ترسیده بودن که حتی تهدید کردند که کلمب رد از کشتی بیرون می اندازند."

یکی دیگر از ویژگی های این کتاب، برطرف کردن نکات تاریک تاریخ است. با توجه به این که تاریخ را قوم غالب می سازد، این کتاب تلاش می کند تا پاره ای از کج اندیشی ها را تصحیح کند و با ارائه تصاویری ساده و قابل لمس به بیان مفاهیم تاریخی پرداخته و تاریخ را آن گونه که هست به تصویر کشیده است. هر برده ای که برضد اربابان سفیدپوست خود توطئه کند، به مرگ محکوم خواهد شد. هر برده ای که در دادگاه شهادت دروغ بدهد:

۱- گوشش به درخت میخ خواهد شد.

۲- شلاق خواهد خورد.

۳- گوشش بریده خواهد شد.

اجتماع چهاربرده یا بیشتر، حتی در مراسم تدفین ممنوع است. هر برده ای که برای دومین مرتبه روی یک سفیدپوست دست بلند کند، به قطع بینی و سوزاندن صورت محکوم خواهد شد."

نویسنده حتی برای معرفی اسامی شهرهای آمریکا از شیوه ای خاص بهره می گیرد. او اسامی عجیب و غریب را در بین اسامی واقعی قرار می دهد و مخاطب برای یافتن اسامی صحیح، گاه چند بار آنها را مرور می کند و در پایان به این نتیجه می رسد که نام "داکتر برت" یا همان سگ نفس چیزی نیست جز تخیل نویسنده و واقعیت عینی ندارد. از نکات دیگر این مجموعه می توان به روش معرفی آن اشاره کرد. نویسنده برای آن که واقعه ای را در ذهن مخاطب ثبت کند به معرفی زشتی های آن پرداخته است. خلاصه این که این بار آمریکا به سراغتان آمده تا با روایت بعضی از خفن ترین و کنیف ترین لحظات تاریخ ایالت متحده، حال تان را به هم بزندان لحظه ی ورود کریستف کلمب تا همین روزها.

پس اگر می خواهید بدانید کدام رئیس جمهور آن قدر از برق می رسید که هیچ وقت اتاق خوابش را خاموش نمی کرد؟ چرا کابوی ها به گوسنندها اعلان جنگ دادند؟ و... باید کتاب آمریکا را بخوانید که انتشارات افق آن را در ۲۰۰۰ نسخه و به قیمت ۲۲۰۰ تومان منتشر کرده است.

بر پیکر درختان / چون برگ تازه رستن / در جوئیار جوشان / گیسو چو بید شستن / همچون بنفشه یک جا / با دوستان نشستن / چون رود در دل خاک / پوینده راه جشن / در این چنین بهاری / پیمان به مهر بستن / پیوند مهربانی / کی می توان گسستن .
بامداد سه شنبه ۲۷ فروردین ماه ادبیات کودکان ایران یکی دیگر از پیشگامان خود را از دست داد. پروین دولت آبادی به دلیل ایست قلبی در سن ۸۴ سالگی در بیمارستان ایرانمهر تهران درگذشت. دولت آبادی شاعر کودکان، همچون دیگر پیشگام این حوزه، یعنی جبار باغچه بان، اولین حرکت های خود را در سرودن شعر کودک، با سرایش لایلی برای کودکان پرورشگاهی آغاز کرد.

او خود درباره این لایلی ها گفته بود: لایلی به طور کلی شعری است که در کنار گهواره ها خوانده می شده و مادران بیشتر به صورت غم آوایی ... برای بچه هایشان می خواندند و معمولاً هم آهنگ لایلی ها، آهنگ های شادی نبودند... من سعی داشتم ... شعر لایلی من، شعری برای بیداری باشد نه برای خفتن. این آن چیزی بود که بچه های پرورشگاه، شیرخورگاه یا نوجوانان پرورشگاهی به آن احتیاج داشتند.
شعر کودک پروین دولت آبادی، از پند و اندرز و درونمایه های دستوری فاصله می گیرد. احترام به هویت کودکان و سرودن شعرهایی همساز با سرشت او، از ویژگی های شعر دولت آبادی است. پروین دولت آبادی در سال ۱۳۰۳ در محله احمدآباد اصفهان به دنیا آمد. او که دارای مدرک دکترای آموزش پیش از دبستان بود، از بنیان گذاران شورای کتاب کودک بود که با همکاری لیلی ایمن آهی، به گردآوری گنجینه ادبیات کودکان پرداخت.

وی که در سال های پیش از انقلاب، ویراستار بخش کودکان انتشارات علمی - فرهنگی (فرانکلین) بود، علاوه بر ویراستاری بیش از ۲۰ کتاب کودکان، آثار همچون گذری در ادبیات کودکان، گنجشک و وزغ، جمجمک برگ خزان، گل بادام و شهر سنگی، شعر نو را در کارنامه ادبی خود دارد.

پروین دولت آبادی به گفته محمود کیانوش در پیشبرد روند تاریخی شعر کودک سهمی بسزا داشته است. در دوره ای که نشانه های شعر اندرزی مشروطه هنوز به چشم می خورد، با انتشار مجله پیک در دهه ۴۰ شعرهایی از او چاپ شدند که دارای پختگی بایسته بودند. شعرهای او دارای ویژگی هایی است که آنها را از شعرهای شاعران پیش از خود متمایز می کند. ویژگی دیگر شعرهای دولت آبادی، برداشتن فاصله میان دوره کودکی و نوجوانی است. حوزه شعرهای دولت آبادی، جامعه کودکان و نوجوانان را در برمی گیرد. تا پیش از این دوره دامنه شعرها به دوره کودکی و بزرگسالی محدود می شد.

پیکر پروین دولت آبادی صبح روز چهارشنبه ۲۸ فروردین ماه با حضور جمعی از دست اندرکاران و دستداران ادبیات کودکان، از مقابل بیمارستان ایرانمهر تشییع شد و در قطعه هنرمندان بهشت زهراي تهران به خاک سپرده شد.

کارشناسان از ضرورت آشنایی کودکان با میراث معنوی سخن می گویند

لبخند اسطوره ها به کودکان

شاخص آشنا کند.

رضا دبیری نژاد، کارشناس موزه و نویسنده کتاب «موزه: دیروز، امروز، فردا»، کتاب رایکی از مکمل های موزه برای کودکان می داند و می گوید: «انتشار کتاب به زبان بچه ها درباره موزه، می تواند این اتفاق را در ذهن آنها ماندگار کند، همچنین می تواند ارتباطی دوسویه میان موزه و مخاطبان برقرار کرده و بازدیدکنندگان را از طریق تصویرسازی های خلاقانه به دنیای تخیلی پرتاب کند؛ به عبارتی کتاب، امکان فانتزی کردن اشیاء و جذب بیشتر مخاطبان کودک را فراهم می آورد.»

وی موزه داری در ایران را بحثی تازه می داند و معتقد است: «هنوز پژوهشگران و کارشناسان موزه آن گونه که باید و شاید به بحث های نظری درباره موزه داری نپرداخته و مخاطبان خود را نشناخته اند، چه رسد به کتابی برای مخاطبان گوناگون با گروه های سنی متفاوت بنویسند. اما راهنمایان موزه، تا حدی توانسته اند این شکاف را پر کرده و یک حلقه ارتباطی میان مخاطبان هر موزه پیدا آورند.»

دبیری نژاد بر این باور است: «همان گونه که پژوهشگران رشته های مختلف به طبقه بندی کردن حوزه خود می پردازند، کارشناسان موزه نیز باید قسمت های مختلف کار خود را شناخته و به معرفی اجمالی آن بپردازند. برای نمونه موزه لوور برای بازدیدکنندگان کودک خود به ساخت چند پویانمایی مختلف پرداخته و در یکی از محصولات خود به معرفی کلی موزه و در انیمیشن های دیگر، به معرفی تک تک تالارها چون بخش مربوط به مصر یا ایران پرداخته بود.»

وی در ادامه بیان می کند: «بسیاری از موزه های ما که نشان ملی دارند و سرمایه های این ملت به شمار می روند پس نباید انتظار داشت که تنها نهادهای دولتی به سرمایه گذاری در زمینه شناساندن این موزه ها به مخاطبان بپردازند. به عبارتی، دولت، تنها می تواند به جریان سازی در این زمینه پرداخته و از عموم مردم برای فعال و زنده کردن موزه ها کمک بگیرد.»

دبیری نژاد ۲۵ و ۲۹ اردیبهشت را فرصتی ارزشمند برای آشنا کردن کودکان با موزه می داند و می گوید: «۲۵ اردیبهشت، روز بزرگداشت فردوسی و بیست و نهم، روز جهانی موزه و میراث فرهنگی است و ما می توانیم این دو روز را بهانه ای برای پرداختن بیشتر به حکیم توس و قصه های شاهنامه قراردهیم و کودکان را با اهمیت تاریخ و گذشته خود - که بخشی از آن در موزه و اشیای موزه ای نمود پیدا کرده - آشنا کنیم.»

میراث فرهنگی را به دو بخش مادی و معنوی تقسیم می کنند. آثار و بناهای تاریخی در شمار میراث مادی و افسانه ها، مثل ها، قصه ها و ترانه ها در دسته میراث معنوی جای می گیرند.

محمد فرهنگیان، کارشناس طرح و برنامه وزارت آموزش و پرورش و یکی از مولفان کتاب های درسی، انتشار کتاب هایی در زمینه میراث فرهنگی را شادنی اما دشوار می داند و می گوید: «کسانی می توانند به انتشار این گونه کتاب بپردازند که هم با جاذبه های مختلف تاریخی آشنا باشند و جغرافیا و پیشینه این سرزمین را به خوبی بشناسند و هم ذهن و زبان بچه ها را، به همین خاطر پیش از انتشار این گونه کتاب باید به آموزش نویسندگان و معلمان توجه کرد.»

وی با اشاره به نقش موثر خانواده ها و آموزش و پرورش در آشنا کردن کودکان با میراث فرهنگی می افزاید: «ریشه های فرهنگی و عناصر هویتی بچه ها در خانواده شکل می گیرد. پدر و مادری که برای فرزند خود قصه می گوید یا در گفتار خود از ضرب المثل ها و مثل های ایرانی استفاده می کند آگاهانه یا ناآگاهانه، فرهنگ ریشه دار خود را به نسل بعد انتقال می دهد. آموزش و پرورش هم نقش موثری در این زمینه داشته و با روش های گوناگون می تواند کودکان را با فرهنگ و میراث فرهنگی خود آشنا کند.»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

فرهنگیان کتاب های درسی را یکی از بهترین و مهم ترین ابزارها برای انتقال دانش و فرهنگ برمی شمرد و معتقد است: «نویسندگان کتاب های درسی می توانند با زبان غیرمستقیم و در قالب های گوناگونی چون شعر، قصه و داستان، کودکان را با مولفه های فرهنگی خود آشنا کنند. اگرچه برای آشنا کردن این گروه سنی با جاذبه های گوناگون تاریخی و فرهنگی، نیازمند یک عزم ملی و یک فرهنگ سازی جدی هستیم و گر نه چرا کودکان نباید شهر و دیار خود را بشناسند و با زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و مفاهیم و مشاهیر زادگاه خود آشنا باشند؟!»

هزاران سال زندگی نیاکان ما، هزاران میراث مادی و معنوی برپیمان به یادگار گذاشته است. هر سال روزی و هفته ای را به گرامیداشت این میراث کهن می گذرانیم و هر سال بسیاری از ما ماه ها و روزها را به دور شدن بیشتر از ریشه های خود به غفلت وامی گذاریم؛ بدون آن که قدر و ارزش فرهنگ و میراث فرهنگی خویش را بشناسیم و آن را به کودکان خود بشناسانیم.

انتشار مجموعه «سفرهای دارا و سارا» به همت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ما را برآن داشت تا به گفت و گو با چند تن از صاحب نظران و چگونگی آشنا کردن بچه ها با جاذبه های مختلف فرهنگی - تاریخی این سرزمین بپردازیم؛ مجموعه ای که اگر چه می خواهد این گروه سنی را با مناطق تاریخی و دیدنی ایران آشنا کند اما آن گونه که باید و شاید از زبان کودکان برای این منظور بهره نبرده و به لحنی گزارش گونه بسنده کرده است.

حسین جعفری، معاون فرهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری توجه به کتاب های درسی را بهترین و موثرترین راه برای آشنا کردن کودکان و نوجوانان با میراث فرهنگی و جاذبه های گردشگری می داند و می گوید: «بسیاری از دانش آموزان، کتابی به جز کتاب درسی خود نمی شناسند، از این رو بهتر است نویسندگان و کارشناسان آشنا با جاذبه های تاریخی و فرهنگی ایران زمین، به تالیف کتاب هایی بپردازند که کودکان را با گذشته تاریخی خود آشنا کرده و از اهمیت این میراث برای آنان بگویند.»

وی به ضرورت برقراری ارتباط میان سازمان های مختلف اشاره می کند و می افزاید: «خوب است که سازمان میراث فرهنگی با وزارت آموزش و پرورش ارتباط برقرار کند و در قالب شعر، داستان و ... کودکان را با میراث مادی و معنوی شان آشنا کند. همچنین می توان از نویسندگان با تجربه و حرفه ای که دنیای کودکان را می شناسند و با ذهن و زبان آنها آشنا هستند، دعوت به همکاری کرد.»

جعفری آموزش میراث ملموس و غیرملموس به کودکان را، تقویت کننده هویت ملی می داند و معتقد است: «امروز انسان ها به آداب و رسوم و پیشینه تاریخی و فرهنگی خود، توجه چندانی ندارند و این در حالی است که باید به گونه ای رفتار کنیم و شیوه ای را در پیش بگیریم که نه از فناوری و مسائل روز دور شویم و نه گذشته خود را از خاطر ببریم.»

معاون فرهنگی سازمان میراث فرهنگی همچنین به تاثیر آموزش از طریق رسانه ها، اشاره می کند و می افزاید: «کودکان را علاوه بر کتاب، از طریق رسانه ها، به ویژه تلویزیون، می توان با میراث فرهنگی و گذشته شان آشنا کرد و یکی از وظایف معاونت فرهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، همین است. اما همه این موارد به تامین بودجه وابسته است.» جعفری، از انتشار نیافتن کتاب در ارتباط با میراث فرهنگی و برای کودکان خبر می دهد در حالی که مصطفی رحماندوست نویسنده کودک و نوجوان و رضا دبیری نژاد، کارشناس موزه، خلاف نظر او را مطرح می کنند و از چاپ شدن کتاب هایی برای این گروه سنی و در قالب قصه سخن می گویند؛ کتاب هایی که حدود سال ۱۳۸۰ به همت انجمن دستداران یادگارهای فرهنگی منتشر شد تا کودکان را در قالب قصه با موزه های شاخص ایران، چون موزه ملی، کاخ موزه نیاوران و ... آشنا کند.

آموزش میراث فرهنگی به بزرگ ترها
هویت از عناصر و مولفه های گوناگونی تشکیل شده و فرهنگ، بخش عمده ای از آن را دربرمی گیرد.

نگاهی به روند تألیف دایرة المعارف تاریخ فلسفه

گام‌های تازه در فلسفه پژوهی

فیلسوفان اسلامی از فلسفه تصویری دارند که ریشه در تاریخ آنها دارد و این تصور از فلسفه زاینده تاریخ و شرایط دیگر است. ترجمه فرهنگ نامه تاریخی فلسفه بهانه‌ای است برای دعوت به تأمل درباره این تفاوت و پرسش‌هایی. «فلسفه نوعی فضیلت و کمال است. فلسفه اندیشیدنی عمیق در عالم و آدم و مبدأ هستی است. فلسفه در خلوت صورت می‌گیرد.»

نمونه فیلسوفان در عالم ایرانی فارابی، ابن سینا، ملاصدرا و سهروردی هستند. با این تصور فیلسوفان ممکن است از یکدیگر بیاموزند و با یکدیگر گفت و گو کنند ولی همکاری و همراهی معنایی ندارد!

اگر پرسیده شود که فیلسوف در جامعه چه کاره است چه بسا مزاح و یا جسارت تلقی شود. وقتی عظمت فلسفه به شرافت موضوع و محتوایش و بزرگی فیلسوف به بزرگی روح و اندیشه‌هایش باشد، ظاهراً پرسش از چه کاره بودن او در اجتماع منتفی است. شرافت و شکوه فلسفه و فیلسوف به چیزی خارج از خودش نیست. فلسفه معرفت است و از آن حیث که ارزش ذاتی دارد باید مطلوب و مورد احترام باشد.

وقتی تحولات اجتماعی، ساختارها و مناسبات را زیر و رو کرد و فیلسوف شأن دیگری مثل اهل سیاست بودن یا عالم دینی بودن نداشت، پرسش از فیلسوفی و نقش فلسفه معنایی دیگر پیدا می‌کند. مردم البته از اندیشیدن و از جمله پرسش‌های فلسفی فارغ نمی‌شوند و همان طور که به موسیقی و هنر و شعر علاقه دارند و بخشی از اوقات خود را صرف آن می‌کنند چه بسا به نوشته و آثار فلسفی نیز علاقه داشته باشند و به آن بپردازند. ولی شأن فیلسوف در جامعه‌ای که هر کس باید نقش و حرفه و کارکردی داشته باشد چیست؟

فلسفه وقتی در جامعه در کنار سایر علوم قرار گرفت که هر کدام جا و کارکردی دارند، از آن چه انتظاری می‌توان داشت؟ آیامی تواند به همان شرافت علم آزاد بودن خود بیبالد و همچنان آزاد از بند عمل و کارکرد باقی بماند؟ آیا فلسفه می‌تواند همچنان تفکری زاینده حیرت و در خلوت تلقی شود؟

اگر فلسفه باید مانند همه علوم دیگر کارکردی داشته باشد و از حالت اندیشه در خلوت خارج شود، پس باید به صورت پروژه‌ای در کنار پروژه‌های دیگر قابل تعریف باشد. آیا فلسفه می‌تواند پروژه شود؟ آیا فلاسفه در یک اجتماع و کشور می‌توانند با هم همکاری کنند و جایگاه و نقش خود را تعریف کنند و با هم مشارکت کنند؟

ظاهراً در عالمی زندگی می‌کنیم که همه کارها و فعالیت‌ها باید در برنامه وارد شوند. امروز ما در مورد این حکم که فیلسوفان و فارغ‌التحصیلان فلسفه در جامعه باید شأن و جایگاه و حرفه خود و کارکرد خود را تعیین کنند چه می‌توانیم بگوییم؟ اگر هدف از تدریس و تحقیق در فلسفه ظهور فیلسوفانی چون صدرالمتألهین و ملاهادی و دکارت و کانت است، آیا همه استادان و دانشجویان و فارغ‌التحصیلان فلسفه می‌خواهند فیلسوفانی از این دست شوند؟

ادامه این درآمد را به وقتی دیگر می‌سپارم. پس از جنگ جهانی دوم در آلمان هر کس به نحوی برای بازسازی این کشور پیش از هشتاد درصد خراب شده شروع به کار می‌کند. در دانشگاه‌ها پس از چند سال کار شروع می‌شود و نظام آموزشی جدیدی طراحی می‌شود. یکی از بحث‌هایی که از اواخر دهه پنجاه میلادی شروع می‌شود و در دهه شصت اوج

می‌گیرد تعریفی جدید از شأن و کارکرد علوم انسانی از جمله فلسفه است. یکی از کسانی که در این بحث‌ها نقش اساسی دارد و در شکل دادن به دپارتمان‌های فلسفه نقش ایفا می‌کند یواخیم ریتز است. ریتز کوشش وسیعی را برای دمیدن جان دوباره به فلسفه آلمانی ایفا می‌کند. از جمله وی در مقالاتی که الان به نام متافیزیک و سیاست چاپ شده با تقریری جدید از ارسطو و هگل، راهی جدید برای ایجاد ارتباط تفکر فلسفی با مناسبات اجتماعی و علوم انسانی و تحولات اجتماعی می‌گشاید. سنت امروز برای آموزش فلسفه در آلمان نتیجه طراحی استادانی از جمله ریتز است. طراحی ریتز برای نوشته شدن دایرة المعارف تاریخی فلسفه در طول سه دهه (از سال ۱۹۷۱ تا ۲۰۰۴) و با مشارکت حدود هزار و پانصد نفر بالاخره به انجام رسید. در بروشوری نوشته شده بود که این کتاب بزرگ‌ترین دایرة المعارف فلسفی قرن بیستم معرفی شده است.

امروزه دایرة المعارف ریتز مهم‌ترین منبع همه اهل فلسفه در جهان آلمانی زبان است. کمتر سخنران یا مقاله آلمانی هست که در صورت نیاز به آرای فیلسوفان به این کتاب مراجعه نداشته باشد. کار ریتز که به صورت یک شگفتی امروز پیش روی ماست، بر مبنایی نظری قرار دارد. اودو مارکوارد یکی از شاگردان ریتز در پایان کتاب مشهور ریتز که در سال ۲۰۰۳ به چاپ مجدد رسیده، اصول اندیشه و فلسفه ریتز را شرح داده است. به نظر وی ویژگی اساسی اندیشه ریتز آن است که بین متافیزیک انتزاعی از حقایق جاودان و فلسفه برآمده از شرایط تاریخی

اکنون جهان مدرن مرزی نمی‌کشد. ریتز با هرگونه نگاه دوگانه انگارانه به دو ساحت اندیشه‌های نظری فارغ از زمان و اندیشه‌های انضمامی پیوسته به شرایط مخالف بود. وی با بازاندیشی در سنت‌های فلسفی بزرگ آلمان به خصوص با تفسیر ارسطو و هگل می‌کوشد تصویری جدید از مسائل جهان عرضه کند. سه سال تدریس و تحقیق در دانشگاه استانبول و مقالاتی که با توجه به همین تجربه نوشته شده نشان‌دهنده کوشش یک فیلسوف وابسته به سنتی مستحکم و پیوسته است که به انضمامی‌ترین مسائل اجتماعی و سیاسی می‌اندیشد. به نظر برخی ریتز از اولین فیلسوفانی است که طرح اروپای واحد را به اندیشه درآورده است. یکی از مباحثی که کتاب متافیزیک و سیاست مطرح شده است، نقش و وضع فلسفه در دنیایی است که ماکس شلر قبلاً آن را تناقضی بنیادی در دانشگاه‌های آلمان خوانده بود.

بازفهمی واژگان فلسفی در بستر تاریخ

متون فلسفی در زمره آثاری هستند که ترجمه آنها در طول تاریخ و قرون با دشواری‌های فراوانی همراه بوده است. این متون دربردارنده ژرف‌ترین اندیشه‌های

پدید آمده در فرهنگ‌ها هستند و برگردان آنها به دلیل پیوستگی عمیق با فرهنگ ملت‌ها به منزله مواجهه این فرهنگ‌ها با یکدیگر است. تاریخ نهضت‌های ترجمه نه تنها تاریخ انتقال ساده دانش فلسفه و مفاهیم آن از فرهنگی به فرهنگ دیگر است، بلکه با وساطت مترجم صورت می‌گیرد و تاریخ تطور این مفاهیم نیز به شمار می‌آید.

مترجم در این عمل وساطت، کاری بس دشوار را برعهده می‌گیرد؛ چرا که از یک سو باید با درک همه جانبه خود از فرهنگ و زبان مبدأ در یک عمل تفسیری تلاش کند تا مقصود مولف را دریابد و از سوی دیگر باید بکوشد تا در یک عمل تفسیری بعدی در بستر فرهنگ و زبان مقصد، این مقصود را به گونه‌ای ادا کند که خوانندگان بتوانند آن را به درستی درک کنند. طبعاً این داد و ستدها در زمره پربارترین فعالیت‌های فکری بشری به شمار می‌آیند و از لحظات خطیر تحول تاریخ اندیشه بشری نیز محسوب می‌شوند.

زمانی که قرار می‌شود درباره مجموعه مهم و ارزشمند *Historisches worterbuch der philosophie* سخن بگوییم، طبعاً باید جانب احتیاط را نگه داشت چرا که پیوستاری در تلاش ۳۳ ساله (از ۱۹۷۱ تا ۲۰۰۴) با ۳۷۱۲ مدخل در زمینه‌های مختلف مفاهیم فلسفه و همچنین مفاهیم مشترک میان فلسفه و سایر علوم، که در ۱۳ جلد قطور رحلی به فرجام رسیده، نشان از یک همت جدی دارد.

البته باید عنوان کنم که کار ریتز از جهات مختلف قابل بررسی است چرا که اثر حاضر جزو بی سابقه‌ترین تلاش‌ها در این حوزه از فلسفه در اروپا و آلمان به شمار می‌آید. طبعاً باید پذیرفت که گردهم آوردن بیش از ۱۵۰۰ متخصص و صاحب نظر در حوزه‌ها و شاخه‌های مختلف فلسفه، کاری است سترگ و مهم‌تر از آن گستردگی و دقت نظر حاکم بر مدیریت این پروژه، همه گواهی بر اهمیت اثر حاضر دارند.

طبعاً نگارش هر اثری، زمینه و زمانه خاص خودش را می‌طلبد و باید زمینه‌های ظهور هر اثری را مورد توجه قرار داد از این حیث نیز باید گفت که فرهنگنامه تاریخی مفاهیم فلسفه در بستر تلاش‌هایی به فرجام رسیده است که در آلمان سده نوزدهم پیرامون فقه اللغه و زبان‌شناسی صورت گرفته است. باید پذیرفت که این زمینه امکان را برای بررسی تحولات هر یک از مفاهیم -به شکل عرضی و طولی- تسهیل می‌بخشد.

به کوتاه سخن باید گفت که تمام مقصود گروه مترجمان، از برگردان مدخل‌هایی از فرهنگنامه تاریخی مفاهیم فلسفی، ارائه یک الگو و نمونه پژوهشی با استاندارد علمی به لحاظ روش‌شناسی و تداوم زمانی برای پژوهشگران ایرانی است.

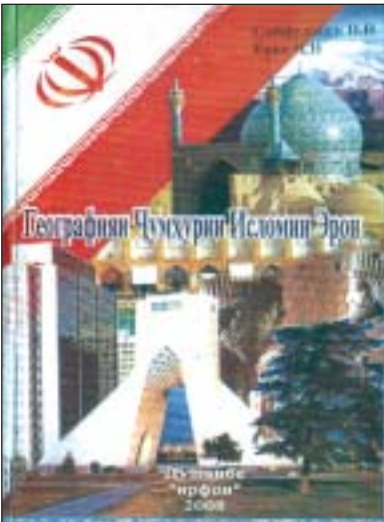

سارا سادات مسعودیان

کافی است مقابل در ورودی دانشگاه ملی تاجیکستان حرفی از ایران و ایرانی بودن به زبان بیاوری تا یکی از معلمان دانشگاه تو را مهمان لبخندها، حسرت ها و آموخته هایش بکند. کافی است حرفی از ایران بزنی تا دکتر نظام الدین سیف الله یف از حذف پسوند «یف» و تغییر آن به «زاده» برایت حرف بزند و کوچه پس کوچه های تهران و کرج و شمیرانات را برایت بشمارد و بعد کتابی را مقابل چشمت بگذارد که به خط سیریلیک، جغرافیای جمهوری اسلامی ایران را برای تاجیکان تشریح می کند و وقتی می پرسی در تهران چند وقت مهمان بودی، بگوید که تاکنون از جغرافیای تاجیکستان، پافراتر نگذاشته است! طبعاً وقتی قرار است با کسی حرف بزنی که تاکنون جغرافیای تو را از نزدیک ندیده، اما بهتر از تو می شناسدش دست و پایت را بیشتر گم می کنی. او لبخند می زند و تو دلهره داری... وقتی به تعارف دعوتش می کنی به ایران و مهمان نوازی ات را به رخش می کشی از اشک ها و لبخند هایش، شرمسار می مانی که چگونه از جان و دل نام ایران بزرگ رابه یادت می اندازد و تکه پاره شدنش را در طول تاریخ به یادت می آورد که در طی تاریخ، تنها در یک دوره جغرافیای ایران از گزند دشمنان به دور ماند و آن در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران بود. دکتر نظام الدین سیف الله زاده را در حالی ملاقات کردم که الباقی پس اندازش را صرف انتشار کتاب «جغرافیای جمهوری اسلامی ایران» کرده بود و حاصل پانصد نسخه کتابی بود که قرار شده راهنمای وطن شناسی تاجیکان باشد...

با نظام الدین سیف الله زاده: محقق تاجیک و مؤلف «جغرافیای جمهوری اسلامی ایران»

ایران وطن من است

شما گفتید که از منابع قدیمی استفاده کرده اید. بهتر است کمی به این منابع بپردازیم. مفصل ترین منبع فارسی شما کدام بود؟
به جز برخی سرچشمه ها و منابع امروزی که بیش از هر چیز به شکل جزئی جغرافیای بخش هایی از ایران را - اغلب به لحاظ گردشگری - مد نظر داشت، مفصل ترین منبع من برگردان اثری است مربوط به ۱۹۳۴ (برابر با ۱۳۱۳ هجری شمسی) به قلم کیهان مسعود تحت عنوان جغرافیای مفصل ایران. طبعاً با این ۲۸ منبعی که در نگارش کتاب حاضر یاری رسان بنده بوده اند، نگارش این کتاب با مشکلات محتوایی همراه بوده و تنها با پژوهش و مطالعات میدانی می توان اثری قابل تامل درباره جغرافیای ایران نوشت.

شما در لابه لای صحبت هایتان گفتید که در نگارش این کتاب برخی منابع فارسی را هم مطالعه کرده اید. حال سوال من این است که برای آموختن الفبای فارسی چه تریبی اتخاذ کرده اید؟
وقتی صحبت از آموختن زبان و الفبای فارسی می شود کمی با دلهره مواجه می شوم چون من طی این سال ها بر اساس چند کتابی که به همت رایزنی فرهنگی ایران در تاجیکستان و برخی استادان تاجیک منتشر شده، خودآموزی کرده ام و هم اکنون

بنا به دلایلی هنوز کتاب دلخواه من نشده است. پیش از این گفت و گو تاکید داشتید که تاکنون به ایران سفر نکرده اید با این وجود بنا به گفته برخی خوانندگان، کتاب جز در مواردی با اشرف مؤلف همراه بوده است.

این رساله بر اساس یافته های مکتوب و از لابه لای آثار موجود درباره جغرافیای ایران نوشته شده و به تعبیری جزو پژوهش های کتابخانه ای است که بر اساس کتاب های دم دست و با مرارت های فراوان توسط دوستانی که به ایران سفر کرده بودند نوشته شده است. بر همین اساس هم بود که عنوان کردم هنوز کتاب دلخواه من نشده و باید در یک فرصت مطالعاتی - که هنوز نصیب من نشده - طی یک سفر به ایران تکمیل شود. البته باید گفت که بخش عمده ای از کتاب های موجود در کتابخانه ملی تاجیکستان و دیگر کتابخانه های کشورم، باقیمانده آثاری است که در زمان شوروی سابق نوشته و یا ترجمه شده بود و تنها طی ۱۶ سال اخیر آثار جدیدی به این کتابخانه ها افزوده شده است. از این حیث هم باید گفت که در برخی موارد، از جمله مصادیق تاریخی جغرافیای سیاسی دچار اشتباهاتی شده ام که آن هم باید در چاپ های بعدی جبران شود.

جناب دکتر سیف الله زاده! هر کتابی حاصل دغدغه هایی است که ذهن مؤلف رابه خود مشغول کرده است. لطفاً درباره دغدغه هایی که موجب نگارش این کتاب شد بر ایمان بگویید! چرا تا به این حد دلبسته جغرافیای ایران هستید؟
تصور می کنم جایگاه جغرافیای ایران در ذهن و زبان تاجیکان نیازمند بازمفهمی مجدد است چراکه اساساً وقتی قرار است درباره ایران حرفی زده شود باید این جغرافیا در بستر تاریخ، مورد بازخوانی قرار گیرد. من تاجیکستان را به مثابه جزئی از ایران تاریخی می دانم، با این توضیح که تکه ای از این جغرافیای پاک طی تاریخ، به واسطه همجه های دشمنان ایران از مادر جدا شده از این حیث باید بگویم که تاجیکستان شاید امروز به عنوان یک کشور مستقل و دوست با ایران اسلامی مد نظر سیاست مداران باشد اما بنده به عنوان یک معلم ساده دانشگاه به ایران تاریخی نظر دارم و خراسان بزرگ و ورارود و پسارود. بنابراین برای من تاجیکستان به ماندیکی از استان های ایران تاریخی مد نظر است. البته این سخن به معنای انکار یا زیر سوال بردن تاجیکستان نیست بلکه مقصود نزدیکی های فرهنگی این ملت متحد است. زبان مشترک، سنت های مشترک، علایق فرهنگی مشترک و... تصویری از یک اتحاد باشد. با این توضیح که گاه در مطالعه برخی کتاب ها متوجه می شوم که حتی تاجیکان در پاسداری از موارث فرهنگی و مذهبی طی تاریخ بسیار جسورانه عمل کرده اند. بادم می آید که در دوره شوروی سابق که رویکرد کمونیستی آن، هرگونه پیوستگی فرهنگی به ایران را تهدید می کرد، پدران ما به سختی و مرارت فراوان از سویی به دنبال حفظ قرآن کریم - در مقام کتاب مشترک متدینان به اسلام - و از سوی دیگر خوانش مولانا، حافظ، سعدی، فردوسی، رودکی و... - به عنوان علایق مشترک فرهنگی و ادبی - بودند و اگر امروز ایران و ایرانی در چشم و دل تاجیکان زنده مانده و پایدار به خاطر همین علایق فرهنگی و دینی است.

ابتکاری ستودنی

دکتر اسرافیل شفیع زاده: در آغاز این مطلب باید یادآوری کنم که بازخوانی و تشخیص رویکرد دکتر سیف الله زاده در کتاب «جغرافیای جمهوری اسلامی ایران» مجال و بحثی جدی می طلبد که از حوصله این ستون خارج است. اما آنچه در این فرصت می توان گفت، اهمیت ارج گذاری به این دست پژوهش هاست.

طبعاً آنچه که ما را به آسیای مرکزی و به خصوص کشور تاجیکستان پیوند می دهد زبان، فرهنگ و باورهای مشترکی است که در بستر تاریخ به وجود آمده و در این میان علایق مشترک دینی، فرهنگی و میان ساکنان ایران بزرگ موجب پدید آمدن آثار و پژوهش هایی بوده که هر کدام سعی در ارائه شمایی کلی از تاریخ چند هزار ساله ایران و نحوه تکه تکه شدن این جغرافیا دارند تا از این رهیافت اتحادی ضمنی - به لحاظ فرهنگی و زبانی - میان دو ملت پدید آید.

این که یک پژوهشگر تاجیک درباره وطن تاریخی خود قلم به دست گیرد، جای تعجب ندارد اما آنچه این اثر و نویسنده آن را از دیگر پژوهشگران متمایز می سازد، جسارت ستودنی دکتر سیف الله زاده است که با وجود فاصله ای چند هزار کیلومتری با ایران به فرهنگ مشترک و علایقی دل بسته که از دل یک تاریخ برخاسته اند.

طبعاً این نکته باید به مثابه اتفاقی میمون و مبارک، قابل ارج گذاری باشد تا زمینه تحقیق و بسط تر او در ایران فراهم آید. البته باید گفت که این موضوع خاص مؤلف کتاب حاضر نیست و با درایت مسئولان باید منظر تلاش های مضاعفی در حمایت از ایران شناسی باشیم.

اما آنچه در این مجال کوتاه باید گفت این است که اساساً برداشت های موجود درباره هم پیوندی عمیق این دو ملت، متأسفانه به دلایل مختلف ناشناخته مانده و خسران حاصل از آن نیازمند جبرانی مضاعف است.

چراکه تاجیکستان اساساً سرزمین مفاهیم عمیق انسانی در گستره انضمام است و از این حیث با گنجینه بزرگی مواجه هستیم که باید از آن بهره معنوی بسیاری جست.

به کوتاه سخن باید بگویم که معرفی اثر حاضر و نویسنده آن فتح بابی است برای شناسایی علاقه مندان ایران اسلامی و این فرهنگ چند هزار ساله.

یکی از اصلی ترین دغدغه هایم آموزش الفبای فارسی به فرزندانم است.

شما در انشای این گفت و گو به ایران تاریخی اشاره کردید. اما کتاب حاضر به شکل مشخص جغرافیای کنونی ایران را مد نظر قرار داده است. باید پذیرفت که سی ساله انقلاب جزو دوران طلایی تاریخ ایران به شمار می آید و با وجود جنگ هشت ساله عراق علیه ایران، حتی یک وجب از خاک ایران به بیگانگان واگذار نشده است در حالی که در هر دوره ای - به ویژه دویست سال گذشته - پادشاهان ایرانی بابتی کفایتی هر چه تمام تر تکه هایی از خاک ایران را به ملت های متخاصم سپردند. دلیل بعدی تمرکز بر ایران امروز شاید همزمانی باشد. من امروز را بهتر از دیروز می توانم درک کنم چرا که در زمان زندگی می کنم.

قصد ندارید این کتاب را کامل و معایب آن را بر طرف کنید؟

شاید اگر بگویم که بزرگ ترین آرزوی من تکمیل این پژوهش و مهم تر از آن تمرکز بر جزئیات جغرافیای ایران است کمی به نظر غیر متعارف بیاید اما این واقعیت زندگی من است. هر چند این آرزو جز با سفر به وطن تاریخ مان ایران غیر ممکن به نظر می رسد اما با این وجود همچنان چشم انتظار یک فرصت مطالعاتی هستم تا به واسطه آن بتوان به شکلی عینی جغرافیای ایران را درک کرد.

قصد سفر به ایران ندارید؟

تمام آرزوی من سفر به ایران است. اما تاکنون بنا به مشکلاتی این مهم محقق نشده است چرا که عموماً این سفرها به واسطه حمایت های دولتی امکان پذیر است. البته درخواست هایی به سفارت ایران در تاجیکستان و رایزنی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان برای حضور در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ارائه داده ام و منتظر جواب هستم.

گذری به «آیوانهو» نوشته سروالتر اسکات

ماجرای جوی رمانتیک

رمان تاریخی از دو ویژگی و جذابیت برخوردار است. مخاطب این کتاب از سوی ماجرای تاریخی روبه رو خواهد شد که در اکثر موارد سایه‌ای از واقعیت را پیش رویش قرار خواهد داد و از سوی دیگر جذابیت داستانی‌ای را خواهد خواند که به دلیل استناد بیرونی از انسجام خوبی برخوردار است. این دو نکته به طور همزمان سبب شده تا این ژانر از ادبیات داستانی، خوانندگان خوبی در میان عامه مردم داشته باشد.

رمان «آیوانهو» نیز توانایی بالقوه‌ای از این امکان دارد. این رمان در سال ۱۸۱۹ انتشار یافت و این جذابیت احتمالی را نیز خواهد داشت تا علاقه‌مندان سبک نوشته‌ای قرن نوزدهمی را نیز آزمایش کنند؛ شیوه‌ای که با همه اضافه‌گویی‌ها و نبود ایجاز، همواره با مخاطب عام ارتباطی خوب برقرار کرده است، چرا که کمتر او را با ابهام روبه‌رو می‌کند. رمان «آیوانهو» را از سوی دیگر می‌توان از نخستین آثار ادبیات انگلستان دانست که توسط مولفی انگلیسی و با موضوعی انگلیسی نوشته شده است. چنان که از مستندات برمی‌آید، رمان از نظر تاریخی آنچنان مستند نیست؛ چرا که اسکات در این کتاب به جذابیت داستانی بیش از واقعیت تاریخی بها داده است. گوته درباره اسکات می‌گوید: «در آثار والتر اسکات پیوسته اعتبار و عمق عظیمی در ادراک وجود دارد. آثار او از معرفت وسیعی از عالم واقعی برخوردار است؛ معرفتی که نویسنده در سراسر زندگی بر اثر مشاهده دقیق و توجه بسیار به مسائل دشوار زندگی به آن دست یافته است.»

رمان «آیوانهو» با این همه تأثیرات زیادی در هنر انگلستان و جهان داشته است، به طوری که می‌گویند نگارش نخستین رمان‌های تاریخی الکساندر دوما تحت تأثیر این اثر و دیگر آثار سروالتر اسکات نوشته شده‌اند. آثار بسیار دیگری را نیز متأثر از رمان «آیوانهو» می‌دانند که از جمله آنها می‌توان به «تاراس بولبا» نوشته نیکلاس گوگول اشاره کرد.

سروالتر اسکات، شاعر و رمان‌نویس انگلیسی (۱۷۷۱-۱۸۳۲) در ادینبورگ و در خانواده‌ای اصیل زاده شد. در کودکی بر اثر ابتلا به بیماری فلج اطفال معلول شد. تحصیلات خود را در ادینبورگ انجام داد و مانند

پدر به وکالت دعوی پرداخت و از نوجوانی به شعر و تاریخ و قصه‌های خیال‌انگیز شوق فراوان یافت. او پس از ازدواج به آموختن زبان آلمانی پرداخت و آثاری از بورگر شاعر آلمانی و گوته به انگلیسی ترجمه کرد. از سال ۱۷۹۲ ضمن سیاحت دورترین منطقه مرزی انگلستان و اسکاتلند، به فراهم آوردن ترانه‌ها و غزل‌های عامیانه که به وسیله دهقانان از بر خوانده می‌شد، پرداخت و در ۱۸۰۳ در سه جلد منتشر کرد و بدین طریق پیشوای شاعرانی شد که بعدها به جمع آوری اشعار عامیانه پرداختند. تأثیرات این مطالعات را می‌توان در «آیوانهو» و دیگر آثار این نویسنده جست و جو کرد. او همچون بقیه نویسندگان کلاسیک جهان جملات قصاری دارد که از جمله آنها می‌توان به این دو جمله اشاره کرد: «یک ساعت زندگی با افتخار و شکوه به یک قرن گمنام زیستن می‌ارزد.» و «کسی که شجاعت ندارد، در او حقیقت وجود ندارد و کسی هم که حقیقت ندارد، صاحب فضیلتی نیست.»

رمان «آیوانهو» در اروپا با موفقیتی عظیم مواجه شد. «آیوانهو» همراه با کوئنتین دوروار منشأ موج رمان تاریخی به شمار می‌رود که نتایج تتبع تاریخی را به زنده‌ترین منابع تخیل پیوند می‌زند. تردیدهایی

که در مورد تتبع تاریخی بتوان ابراز داشت ابداً به موفقیت اثر لطمه وارد نمی‌آورد، زیرا تازگی سبک همه جا آشکار است. والتر اسکات، چنانکه خود در مقدمه نام اثر اعلام می‌دارد فقط قصد داشته است که رنگ تاریخی رمان را حفظ کند. او ضمن اکتفا به این که چیزی مخالف واقعیت تاریخی در آن راه نهد در انتخاب جزئیات مقداری آزادی برای خود قائل شده است.

این رمان الهام بخش تعدادی آثار موسیقی از جمله «آیوانهو» اثر جیووانی پاچینی، «ریکا» اثر بارتولومئو پیزانی، از روی کبیرتوی پیاه و پرسش گاه اثر اوتو نیکولای بوده است. فیلمی هم با همین نام در سال ۱۹۵۲ با حضور چهره‌هایی همچون الیزابت تیلور و جان فانتین ساخته شده که آن را از جمله فیلم‌های تاریخی جذاب سینمای جهان برمی‌شمرند. زادگاه سروالتر اسکات در اسکاتلند هر ساله جهانگردان فراوانی را به این منطقه می‌کشاند؛ جهانگردانی که بسیاری از آنها اسکات را بهتر از اسکاتلند می‌شناسند. کتاب «آیوانهو» با ترجمه خانم تهمنه مظفری با شمارگان ۱۸۰۰ نسخه و قیمت ۴۸۰۰ تومان توسط نشر مرکز روانه بازار کتاب شده است.

معرفی کتاب

طنز، طنز لذت بخش

سعید شعبانی؛ یکی از اتفاقات فرخنده طی چند ساله اخیر در مورد اشعاری که به شیوه کلاسیک سروده شده‌اند توجه آنها به مفاهیم امروزی است. شاعران این اشعار به دستاوردهای شعری معاصر

به دقت توجه داشته‌اند، از شعر مبتنی بر گفتار گرفته تا نگاه به فرهنگ عامه. گاه نیز چاشنی طنز به مدد این شاعران می‌آید که اغلب آنها جوانانی هستند که می‌خواهند با نگاهی نو، جامه‌ای متفاوت بر تن ادبیات کلاسیک فارسی بپوشانند. مجموعه رباعی «... پس دوست دارم» سروده مشترک آرش واقع طلب و رضا نیکوکار را باید از جمله آثاری بر شمرد که می‌خواهند با چنین رویکردی پنجه در پنجه ادبیات شاعرانه درآیند. تنوع موضوعات، تنوع نگاه و فرم‌های شعری در قالب رباعی که به هر حال از نظر وزنی دارای محدودیت‌هایی است از شاخصه‌های این دو شاعر نوگراست.

یکی از خصوصیات رباعی‌های «... پس دوست دارم» در ردیف‌های بلند آن است؛ ردیف‌هایی که گاه تا چهار پنج کلمه هستند؛ «جمعیت بی قرار راضی شد و رفت/ارکستر به سیم تار راضی شد و رفت/در اول اعلامیه‌ام بنویسید؛ مردی که به سی بهار راضی شد و رفت.» یا «هر روز از ابتدایش لبخند بز/احموت از این نباش لبخند بز/حالا به بهانه قشنگ یک عکس/

با چشمک این فلاش لبخند بز.»

این ردیف‌های طولانی که نمونه‌های آن در اشعار کلاسیک نو کم نیستند، چند قابلیت و امکان را در اختیار شاعر می‌گذارند. اول آن که موسیقی کلام را به شکلی روشن بیان می‌کنند و از سوی دیگر به معنایی خاص تاکید دارند. هر دوی این نکات سبب می‌شود که خواننده کم وقت معاصر، ارتباط بیشتری با این دست از اشعار پیدا کند.

موضوعات بکر و تازه و از سوی دیگر طنزی که در «... پس دوست دارم» وجود دارد، از جمله عواملی است که می‌تواند خواننده را معطوف به خود کند. در اغلب این شعرها، شاعر با آن که به بیان مسائل شخصی و اجتماعی می‌پردازد، طنزی را همراه این نکته‌ها می‌کند. این طنز نیز همواره با نوعی آشنایی زدایی همراه است. این حس طنز دو نکته را پیش روی مخاطب قرار می‌دهد. او از سوی با نوعی آشنایی زدایی و کشف تازه روبه‌رو می‌شود و از سوی دیگر با خواندن یک درد شخصی یا اجتماعی که احتمالاً چندان هم تازه نیست، دچار تکرار نمی‌شود. این طنز از سوی به شاعر کمک می‌کند که دچار احساسات گرایشی نشود و از سوی نیز به بیان مکنونات قلبی خود بپردازد.

نگاه دو شاعر مجموعه «... پس دوست دارم» به مسائل اجتماعی و مذهبی نیز بسیار قابل توجه است. شعری که آرش واقع طلب درباره پیامبر اکرم (ص) دارد نشان‌دهنده نگاه ظریف و شاعرانه اوست؛ «در شهر نوای احمدی بگذارد/بر طاق نگاهش گنبدی بگذارد/امروز به رسم هدیه بر صندلیم/یک شاخه گل محمدی بگذارد.»

یادداشت

یوسف نگاریان

انتشار تازه‌ترین شماره «رسانه»

هفتادویکمین شماره فصلنامه رسانه برای دومین بار به بحث با اهمیت مدیریت رسانه‌ها پرداخته است. مدیریت رسانه در این نشریه از دو بعد «مدیریت در رسانه» و «مدیریت بر رسانه» مورد بررسی قرار گرفته است. در شماره قبل ویژه مدیریت رسانه به راهبردها، لوازم و اقتضائات این مسئله پرداخته شده بود. در مقدمه‌ای که بر این شماره آمده، مدیریت بر رسانه دارای شیوه‌ها و هنجارهایی در مالکیت و اداره رسانه‌ها دانسته شده که در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان آنها را به شیوه متمرکز و دولت‌محور، شیوه تجاری و بازار محور و شیوه مشارکتی و مردم‌محور نام‌گذاری کرد. در معرفی این شماره می‌توان به مقالات و یادداشت‌هایی از دکتر کاظم معتمدنژاد، دکتر علی گرانمایه پور، دکتر علیرضا حسینی پاکدهی، دکتر حسن خجسته، اکبر نصراللهی، دکتر علی اصغر کیا، دکتر سیدمحمد مهدی زاده و استفان یسی، آردیس بی. شون، جان لبلانس ویکس با ترجمه دکتر پیروز ایزدی اشاره کرد. دکتر کاظم معتمدنژاد در مقاله‌ای که آنرا «استقلال

تحریریه‌ای» نامیده به مسئله روزنامه‌نگاران و مشارکت آنان در مالکیت و مدیریت رسانه‌ها پرداخته است. او در این مقاله به نقش روزنامه‌نگاران در تأمین مصالح و منافع عمومی جامعه و ضرورت استقلال آنها از قدرت سیاسی و منافع اقتصادی صاحبان سرمایه پرداخته است. دکتر علی گرانمایه پور که دارای دکترای علوم ارتباطات و روزنامه‌نگاری است در مقاله خود به چالش اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مدیریت مطبوعات در ایران پرداخته است. این مقاله پایان‌نامه دکترای گرانمایه پور به شمار می‌رود، پژوهشی است درباره وضعیت فرهنگی سازمان حاکم بر روزنامه‌های صبح و عصر تهران و تأثیر آن بر شیوه مدیریت مطبوعات که در سال ۱۳۸۳ تهیه شده است. در بخشی از این پژوهش محقق با نظرسنجی از ۵۰ خبرنگار و روزنامه‌نگار ۳۶ روزنامه تهران و پس از تجزیه و تحلیل اطلاعات سعی کرده با تکیه بر عوامل مختلف درون سازمانی و بیرون سازمانی به این واقعیت اشاره کند.

دکتر حسن خجسته که خود از مدیران موفق عرصه رسانه است نیز عناصر اصلی ساخت دهی سازمان‌های رسانه‌ای و مقایسه ساختار سازمانی صدا با سیما را محور اصلی مقاله‌اش قرار داده است. این پژوهشگر با استفاده از رویکردی میان رشته‌ای و با نظری اجمالی به جامعه‌شناسی و علم مدیریت و با نگاهی فلسفی به حوزه ارتباطات، ضمن توضیح ساختار سازمان‌های رسانه‌ای، تفاوت میان ساختار رادیو با سیمای جمهوری اسلامی را بیان کرده است. دکتر علیرضا حسینی پاکدهی، مبحث رادیو - تلویزیون در خدمات عمومی را مورد بررسی قرار داده است. او در این مقاله مفهوم، ویژگی‌ها، پیشینه تاریخی و علل بحران آن در دو دهه پایانی قرن بیستم را محور اصلی این مقاله قرار داده است. در این شماره همچنین مقالات و یادداشت‌هایی از احمدرضا دالوند، دکتر محمود رضامینی، حامد موحسنسب، نظام بهرامی کمیل و مهناز درمی‌منش نیز به چاپ رسیده است.

مطبوعات دینی در سیر تاریخی

پدیده مطبوعات دینی ابتدا در میان محافل روشنفکری دینی پدید آمد که البته شمار زیادی از آنها روحانی بودند. بعد از مشروطه - به خصوص از حدود سال ۱۳۰۰ شمسی به بعد - به تدریج مجلاتی در زمینه مطبوعات دینی (مطبوعاتی که ویژه مسائل دینی مانند تفسیر قرآن و مباحث عقیدتی و... بودند) در جهان اسلام پدید آمد. در این زمینه، عراق مقدم بر ایران است؛ دلیلش هم این است که در آنجا حوزه علمیه بود و شماری از علما و فضلا در این اندیشه افتادند که نشریه دینی چاپ کنند. در آن دوره نشریه «العلم» از سید هبه الدین شهرستانی از مهم ترین نشریات دینی بود که متناسب با فضای ترکیب علم و دین پدید آمده بود و به ایران هم می رسید.

اما اولین نشریه دینی که در ایران منتشر شد «الاسلام» با مدیریت محسن فقیه شیرازی بود. وی چندی حدود سال های ۱۳۰۲ شمسی آن را چاپ می کرد اما بعدها با آمدن رضاشاه، این نشریه مدتی تعطیل و بعد از رفتن رضاشاه بار دیگر برای مدتی چاپ شد.

بر مبنای شواهد و مدارک موجود، «الاسلام» جزو محبوب ترین نشریات دینی آن زمان به شمار می آید به طوری که آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی برای نخستین بار اجازه داد از سهم امام به انتشار نشریه الاسلام کمک شود. این تحول بزرگی است که البته به نظر من دنباله آن گرفته نشد.

با توجه به تاریخچه کوتاهی که در باب مطبوعات دینی آمد، به نظر دهه ۲۰ را می توان دوره تحول مطبوعات دینی دانست. در این دوره، آزادی سیاسی فراهم شده سبب پدید آمدن بازار بزرگی از نشریات در هر زمینه شد. دینداران هم وقتی احساس کردند برخی مخالفان دین کارهای مطبوعاتی می کنند، شروع به انتشار نشریه کردند و تعدادی نشریه خوب در این عرصه انتشار دادند.

به باور من نشریه آیین اسلام را باید بهترین نشریه دینی سال های پس از ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۷ دانست. این نشریه با شمارگان بالایی چاپ می شد و مقالات ارزشمندی در آن به چاپ می رسید. همچنین مهم ترین ویژگی آن، درج اخبار مراسم مذهبی، اخبار مراجع تقلید و حتی چاپ جلسات تفسیری آیت الله طالقانی برای دانشجویان بود. نصرت الله نورانی - که آن موقع خیلی جوان بود - این نشریه را با کمک حاج سراج چاپ می کرد و افرادی مانند میرزا خلیل کمره ای، محمد باقر کمره ای، سید محمود طالقانی و خود حاج سراج در آن مقاله می نوشتند. جالب است بدانیم که در این نشریه مطالب زیادی درباره حکومت اسلامی هم نوشته شد.

اما باید گفت که یکی از پدیده های این دوره از انتشار نشریات دینی، نشریه «مکتب اسلام» است. نشریه «مکتب اسلام» تجربه بعد از نشریه حکمت بود و در سال ۱۳۳۷ چاپ شد که داستان های زیادی درباره چگونگی انتشار آن گفته شده است. این نشریه چند دوره دارد. دوره اولش زمانی بود که معمولاً آقایان مکارم شیرازی، امام موسی صدر، جعفر سبحانی، لطف الله صافی، سید مهدی روحانی و نویسندگانی از این قبیل در آن قلم می زدند اما بعدها از سال ۴۴ به بعد دایره کار محدودتر شد.

نشریه مکتب اسلام با دوام ترین نشریه دینی است که تاکنون در ایران انتشار یافته و هنوز هم منتشر می شود. قبل از انقلاب این نشریه منحصر به فرد بود و شمارگان آن در برخی شماره ها - طبق آنچه گفته شده - از ۱۰۰ هزار نسخه هم می گذشت.

محمود حکیمی از «مکتب اسلام» و مطبوعات دینی می گوید

حرکت در متن مکتب اسلام

علاقه مندان بسیار داشت. از دیدگاه خودم داستان «سوگند مقدس» بهترین داستان دینی بود که قبل از انقلاب اسلامی در آن نشریه به چاپ رسید. ممکن است نام چند داستان دیگر را که ابتدا در مجله مکتب اسلام به چاپ رسید و سپس به صورت کتاب چاپ شدند نام ببرید؟

طاغوت، سرودهای رهایی، پیکار سرنوشت و آخرین پیام از جمله داستان هایی بودند که به تدریج در مجله مکتب اسلام به چاپ رسیدند و بعداً به صورت کتاب چاپ شدند.

صاحب امتیاز و مدیر مسئول و سردبیر کنونی مجله درس هایی از مکتب اسلام چه کسانی هستند؟

صاحب امتیاز کنونی این مجله آیت الله جعفر سبحانی و مدیر مسئول و سردبیر آن حجت الاسلام فرج الله فرج الهی است که هر دو از اندیشمندان برجسته حوزه علمیه قم هستند.

تا آنجا که اطلاع یافته ام انتشارات مکتب اسلام وابسته به مجله مکتب اسلام، کتاب هایی را نیز منتشر کرده است. ممکن است خوانندگان با چند عنوان آن آشنا شوند؟

فهرست کامل انتشارات مکتب اسلام را باید از دفتر مرکزی آن (قم - خیابان آیت الله نجفی) بخواهید ولی به طور خلاصه می توانم بگویم که چند اثر ارزشمند از آیت الله جعفر سبحانی تحت عنوان «رسالت جهانی پیامبران و برهان رسالت» و «منطق شیعه در مجامع علمی» در این انتشارات به چاپ رسیده است. از مرحوم داوود الهامی نیز آثار ارزشمندی چون «مهدی (عج) خاتم اولیاء و اوصیاء»، «امامان اهل بیت (ع) در گفتار اهل سنت» و «دنیای نهج البلاغه» و از استاد غلامرضا گلوی زواره کتاب «جرعه های جانبخش» به چاپ رسیده است. بیشتر این آثار، متن ویرایش شده مقالاتی است که قبلاً در مکتب اسلام به چاپ رسیده بود. مقالات بهداشتی دکتر منصور اشرفی نیز به صورت کتاب و تحت عنوان بهداشت مادر و کودک منتشر شده است.

به نظر شما انتشار مجله درس هایی از مکتب اسلام در مدت قریب به پنجاه سال آن هم به صورت منظم و بدون وقفه تا چه اندازه در بالندگی تفکر دینی در ایران موثر بوده است؟

پاسخ دادن به این پرسش برای من که هنوز از نویسندگان این نشریه هستم اندکی دشوار است. من فقط به شمارگان کم نظیر این مجله قبل از انقلاب اشاره می کنم. در آن زمان مجله درس هایی از مکتب اسلام با شمارگانی بیش از یک صد هزار به چاپ می رسید. فراموش نکنید که جمعیت ایران در آن زمان ۳۰ میلیون نفر بود. مقالات دینی و علمی مکتب اسلام بدون تردید در تحول فرهنگی جامعه ایران موثر بود و موجب بالندگی تفکر دینی شد. البته داوری نهایی با خوانندگان این نشریه است.

مقالاتی که اکنون به صورت دنباله دار در مجله مکتب اسلام می نویسید چه نام دارند؟

از سال گذشته مقالاتی تحت عنوان «ستایشگران دین فروش» از من به چاپ می رسد. این مقالات پژوهشی است درباره نقش شاعران، خطیبان، نویسندگان و مورخان در ایجاد و ادامه حکومت های استبدادی نظیر حاکمیت امویان، عباسیان و دیگر حکومت های خودکامه و امیدوارم پس از پایان بخش دوازدهم مقدمات چاپ آن را به صورت کتاب فراهم سازم.

آن نشریه مقالات ارزشمندی از استادانی چون مرحوم علامه دوانی، آیت الله سبحانی، محمد اسفندیاری، طارمی، سمیعی، صفی، احمدیان و جعفریان چاپ شد که من از آن مقالات برای تکمیل کتاب خود استفاده فراوانی کرده ام.

بخشی از آن نشریه به خاطرات فعالان مطبوعات اسلامی پرسابقه اختصاص یافته بود. آیا شما هم خاطراتی نوشته بودید؟

بله. دو صفحه از بخش خاطرات آن نشریه به خاطرات من تحت عنوان «چهل سال کار در مطبوعات دینی» اختصاص یافته بود.

ظاهر شما در آن خاطرات بیشتر از مجله «درس هایی از مکتب اسلام» و علمایی همچون شهید مطهری، سید غلامرضا سعیدی، آیت الله مکارم شیرازی و مرحوم جعفری که شمارا پیوسته تشویق می کرده اند خاطراتی را نقل کرده اید. می دانیم که این نشریه اکنون به پنجاهمین سال تاسیس خود نزدیک می شود. از آنجایی که خود شما سال ها با این نشریه همکاری داشته اید و هم اکنون نیز مقالاتی در آن می نویسید مایلیم درباره این نشریه بیشتر بگویید.

مرحوم آیت الله علی دوانی در همان نشریه مطبوعات اسلامی که وزارت ارشاد در سال ۱۳۸۳ منتشر کرد به تفصیل از چگونگی تاسیس این مجله سخن گفته اند. آیت الله جعفر سبحانی نیز که از بنیان گزاران درس هایی از مکتب اسلام هستند در آن نشریه از اهمیت و نقش قلم در تحولات اجتماعی مقاله ای نوشتند که البته به قول ایشان به شرط آن که قلم انسانی و الهی باشد. حجت الاسلام پیشوایی عضو شورای سردبیری مکتب اسلام از راز ماندگاری این مجله سخن گفته اند. ایشان از کوشش آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی، آیت الله جعفر سبحانی، مرحوم علی دوانی، مرحوم علی حجتی کرمانی، شهید مطهری، شهید بهشتی و استادان دیگر که در ادامه این مجله و تاثیر گذاری آن موثر بوده اند سخن گفته اند که من بخش هایی از آن را در کتاب خود آورده ام.

از دیدگاه شما بهترین مقاله تان که در مجله مکتب اسلام نوشتید کدام مقاله بود؟

از سال ۱۳۴۷ مقالات بسیاری از من در مجله مکتب اسلامی به چاپ رسید نظیر «اسلام و مسئله گرسنگی» و «غرب بیمار است» اما داستان های من در دهه ۵۰ در مجله درس هایی از مکتب اسلام

«تاریخ مطبوعات دینی برای نوجوانان» از کتاب هایی است که محمود حکیمی در دست تالیف دارد. فصلی از این کتاب به تاریخ و تحلیل مطالب مجله «درس هایی از مکتب اسلام» اختصاص یافته است. از آنجایی که این نشریه یکی از ماندگارترین نشریات دینی حوزه علمیه در یکصد سال اخیر است و به تدریج به پنجاهمین سال تاسیس خود نزدیک می شود و حکیمی خود یکی از نویسندگان این نشریه دیرپا و تاثیرگذار است فرصتی به دست آوردیم تا با وی به اختصار راجع به تاریخ مطبوعات دینی و نشریه مکتب اسلام به گفت و گو بنشینیم.

آقای حکیمی قبل از هر چیزی می خواستیم پرسیم چه عاملی سبب شد که شما یک جلد از مجموعه تاریخ مطبوعات ایران را به «تاریخ مطبوعات دینی» اختصاص دهید؟

سرچشمه اصلی و آشخور بسیاری از کتاب های دینی که از دوران قاجاریه تاکنون منتشر شده اند، نشریات و مجلات دینی بوده اند. بیشتر اندیشمندان اسلامی ما ابتدا آثار خود را به صورت مقالات دنباله دار در نشریات دینی به چاپ می رساندند و سپس آن را به صورت کتاب منتشر می کردند. به علاوه بسیاری از نوجوانان و جوانان ما امروزه از تلاش پیگیر بزرگانی چون حاج مهدی سراج انصاری بنیان گذار نشریه «مسلمین» که در شرایط دشوار و با زحمت بسیار به نشر مجلات دینی می پرداختند آگاهی چندانی ندارند، در صورتی که به عقیده من نسل جدید ایران زمین باید با زندگانی و کوشش آن بزرگان فرهیخته آگاه شوند. چند سال پیش که در یکی از فرهنگسراها برای گروهی از کتابداران دبیرستان های تهران درباره تاریخ مطبوعات دینی سخن می گفتم متوجه شدم که حتی بسیاری از کتابداران مادر مدارس از کوشش های کسانی که در دوران پهلوی نشریه وزین «مکتب تشیع» را تاسیس کردند اطلاع چندانی ندارند. در حالی که نشریات دینی عامل اصلی تحولات فرهنگی دینی در تاریخ معاصر ما بوده اند. این بود که در نگارش تاریخ مطبوعات، بخشی را به مطبوعات دینی اختصاص دادم.

قبل از شما چه کسانی به تاریخ مطبوعات دینی پرداخته اند؟

افراد اندیشمند بسیاری در این زمینه فعالیت کرده اند که من در مقدمه کتاب به تفصیل از کوشش آنها سخن گفته ام. سید فرید قاسمی در این زمینه آثار ارزشمندی منتشر کرده است. آقای محمد نوری در مقاله ارزشمندی در فصلنامه «فرهنگ اندیشه» (زمستان ۱۳۸۲) به طور خلاصه و فشرده از مدیران مسئول و سردبیران نشریات دینی در یکصد سال اخیر سخن گفته اند و مقاله ارزشمند ایشان که نشان دهنده پشتکار و علاقه وی است «کارنامه مطبوعاتی روحانیت ایران از آغاز تا پیروزی انقلاب اسلامی» نام داشت. کتاب ماه کلیات نیز در سال ۱۳۸۵ شماره ویژه ای را به مطبوعات دینی اختصاص داد. گذشته از آن می دانید که در سال ۱۳۸۲ به همت وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی وقت، نخستین جشنواره مطبوعات اسلامی در شهر قم تشکیل شد و در سال ۱۳۸۳ نخستین نشریه جشنواره و نمایشگاه مطبوعات اسلامی که دستاورد آن جشنواره بود منتشر شد. در

با دشمنان مشترک در خارج از مرزهای آن دو کشور محدود نبود. در سال های اول ۱۹۷۰ که مخالفت با برنامه های نوسازی شاه شدت گرفت، سازمان موساد اطلاعات ارزنده ای از فعالیت پارتیزان ها - از جمله مجاهدین خلق که با سازمان آزادی بخش فلسطین ارتباط داشتند - در دسترس ساواک گذاشت و همکاری خود را با آن سازمان برای سرکوب کردن آنها اعلام داشت. این گونه همکاری ها به طور محرمانه به عمل می آمد تا مخالفان که اصرار داشتند ایران سیاست خود را به نفع اعراب تغییر دهد تحریک نشوند. «توافق مصلحت آمیز روابط ایران و اسرائیل، نوشته سهراب سبحانی، ترجمه م.ع. شاپوریان، نشر کتاب لس آنجلس، ۱۹۸۹م، صص ۸-۱۸۷»

در فراز دیگری از این کتاب، آقای سهراب سبحانی در واقع تلاش می کند خدمات اسرائیل را برای حفظ محمدرضا پهلوی برشمارد و بدین منظور تا حدودی ماهیت هیئت سیاسی و دیپلماتیک و همچنین هیئت بازرگانی اسرائیل را مشخص می سازد. بر اساس آنچه در این کتاب به آن اذعان شده است، در خدمات دهی با هدف حفظ پهلوی دوم، محور همه فعالیت های صهیونیست ها در ایران کمک به پلیس مخفی برای دستگیری مخالفان، بازجویی های غیرانسانی و شکنجه های منجر به قتل یا نقص عضو «تروویست های ایرانی که می توان آنها را با اتحاد جماهیر شوروی و لیبی یا سازمان آزادی بخش فلسطین مرتبط دانست، در میان مقامات دولتی ایران و اعضای سازمان اطلاعات و امنیت کشور نگرانی های شدیدی را تولید کرده بودند. از این رو به منظور مراقبت دقیق گروه های تروریستی مانند فدائیان خلق و مجاهدین خلق همکاری ساواک با موساد از اهمیت خاصی برخوردار بود. بعضی از اعضای جدید سفارت اسرائیل که به اتفاق اوری لوبرانی به تهران اعزام شده بودند، از افسران لایق و مجرب سازمان امنیت اسرائیل بودند و این موضوع مایه مسرت و خرسندی دستگاه های امنیتی ایران شده بود. یادداشت سری زیر از سفارت ایالات متحده درباره اطلاعات مربوط به هیئت بازرگانی اسرائیل در تهران شامل نکات جالبی است. آریه لوین که قبلاً به لولا لوین (Lova Lewin) معروف بود و در سال ۱۹۲۷ در ایران متولد شد، مأمور اطلاعاتی است... آبراهام لونی (Abraham Lunz) متولد فوریه ۱۹۳۱ در لیبری از سال ۱۹۷۱ رئیس اداره اطلاعات نیروی دریایی بوده و در امور ارتباطات و الکترونیک تخصص دارد. سوابق او و معاونش موشه موسی لوی در دفتر وابسته دفاعی در تل آویو حاکی است که هر دو، افسران اطلاعاتی لایقی هستند... سرهنگ دوم موشه موسی لوی قبل از ۱۹۷۴ که مأمور تهران شد، در ستاد اطلاعاتی نیروی دریایی اسرائیل افسر روابط خارجی بوده است. در اوت ۱۹۶۶ افسری به نام سرگرد لوی با مربی ایرانی مدرسه جدیدالتأسیس اطلاعاتی همکاری داشته و مسئول فراهم ساختن برنامه و وسایل تعلیماتی بوده است و این افسر قبل از مأموریت ایران ریاست «اداره جمع آوری اطلاعات سری» را به عهده داشته است. «همان، صص ۵-۲۵۴»

از سوی دیگر ناگفته پیداست که سقوط پهلوی ها بیانگر ناتوانی صهیونیست ها در مأموریتی بود که از سوی غرب به آنان واگذار شده بود. از این روست که موساد در تهران در کنار دلسوزی آشکار برای کارمندان ساواک، تلاش دارد این سازمان را تقویت کند: «در چارچوب همکاری های امنیتی اسرائیل و ایران قرار شده بود که پلیس اسرائیل دوره آموزشی خاصی را برای نیروهای پلیس ایران در تهران برقرار کند... برای آموزش این دوره، پلیس اسرائیل خانم افسر «سیما» را که متخصص برجسته این امر بود، برگزیده و به او مأموریت سفر به تهران داده بود. «سیما» از وخامت اوضاع ایران نگران نشده و برای انجام مأموریتی که از مدت ها قبل به او داده شده بود، به تهران آمد و در میان رضایت کامل مقامات ساواک و کسانی که برای گذراندن این کورس انتخاب شده بودند، دوره آموزشی را به پایان برد. «شیطان بزرگ، شیطان کوچک» (ص ۲۳۲) البته خواننده کتاب متوجه

این نکته می شود که دوره ای که با هماهنگی ساواک و تحت مدیریت آن برای پلیس برگزار شود، چه هدفی را دنبال می کند و به خوبی درمی یابد که موساد در اوج خیزش سراسری ملت ایران به چه اموری مشغول بوده است. این دقیقاً در شرایطی است که دولت های آموزگار، شریف امامی و حتی از هاری از جنایات ساواک برائت می جستند و به ملت ایران که ساواک را یکی از نمادهای بارز خفقان می دانست وعده انحلالش را می دادند. اما کسانی که امروز در آثار مکتوب خویش حساب خود را از سببیت این سازمان جهنمی جدا ترسیم می کنند، در آن زمان با تمام توان سعی در تقویت بخش هایی از ساواک داشتند که دقیقاً مربوط به سرکوب خشونت بار مردم بی دفاع بود. از آقای تسفریر که خود در این کتاب جنایات ساواک را محکوم می کند، باید پرسید آیا ملت ایران در اعتراضاتش چیزی جز رهایی از چنگال استبداد طلب می کرد؟ وقتی اسرائیل رسالتش را حفظ استبداد پهلوی می دانست و هویتش در منطقه در حفاظت از چنین رژیم های ضدبشری معنی می یافت، چگونه می تواند ادعا کند که با شکنجه های قرون وسطایی ساواک ارتباط نداشته است؟

برای روشن شدن سنگدلی مریدان شکنجه گران ساواک و خصوصت آنها با ملت ایران مناسب است نگاهی گذرا به راه حل موساد برای مواجهه با خیزش سراسری ملت ایران بیفکنیم. شکنجه و مفقودالانتر کردن نیروهای آگاه و خوشفکر ایران مربوط به دورانی است که هنوز التهابات جامعه درونی بود و خفقان و سرکوب خشن، ایران را ظاهراً - به زعم آقای کارتر - به جزیره ثبات مبدل ساخته بود، اما زمانی که موج خروشان میلیونی به خیابان ها ریخت و به صراحت پایان استبداد پهلوی و سلطه بیگانه را طلب می کرد، دیگر شکنجه افراد برگزیده کارساز نبود. آقای تسفریر بر این واقعیت در چندین فراز از کتاب خود اذعان دارد که مردم از رژیمی که موساد سعی در حفظ آن داشت، متنفر بودند و سرنگونی آن را دنبال می کردند: «حداقل دو میلیون نفر در خیابان های جنوبی و شرقی و غربی به سوی مرکز پایتخت چون یک سیل خروشان در حرکت هستند. در گفتگوهای خودمان شیوه ای برای شمارش تعداد تظاهرکنندگان یافتیم. تمامی خیابان شاهرضا و امتداد آن در شرق و غرب، تا میلیمتر آخر مملو از جمعیت بود. تمام خیابان و پیاده رو، که عرض آن شصت متر بود، طول مسیر ۱۲ کیلومتر بود. به دست آوردن مساحت این مسیر و ضرب کردن آن در تعداد جمعیتی که زیر فشار شدید، مانند ماهی ساردین به هم چسبیده باشند، به سهولت نشان می داد که حداقل دو میلیون نفر در این راهپیمایی سیل آسا شرکت دارند. دیگر نیازی به انتخابات و همه پرسی برای تعیین میزان محبوبیت حکومت یا اوپوزسیون نبود. به جای رای انداختن به صندوق ها، مردم با پای خود آمده بودند که رأی بدهند... برای مشاهده حال و هوای این تظاهرات بی سابقه در تاریخ ایران، که شاید در تاریخ ملل جهان بی نظیر باشد، دل به دریازده و خود را قاطی جمعیت کردیم.» (ص ۲۴۵)

رئیس موساد در تهران ضمن برشمردن شعارهای این راهپیمایان از قبیل «خمینی رهبر»، «مرگ بر شاه» و شعارهایی علیه امپریالیسم آمریکا و البته علیه صهیونیسم و اسرائیل بلافاصله در فرازی دیگر می گوید: «آیا هنوز خط قرمز دیگری هست که باید زیر پا گذاشته شود تا ما خطر نهایی را احساس کنیم؟ این پرسشی است که من از «ایتسیک سگو» وابسته نظامی سفارت می کنم؛ و او در پاسخ می گوید: «تردیدی نیست که با وضعیت سختی روبرو هستیم، اما همه چیز هنوز به تصمیمات فرماندهان ارشد بستگی دارد. اگر آنها آن گونه که قول داده اند جدی عمل کنند، هنوز می توانند بر این وضعیت غلبه کنند. بمائیم و ببینیم.» (ص ۲۴۷)

فرماندهان ارشد ارتش شاهنشاهی برای مقابله با مخالفان استبداد و سلطه بیگانه بر کشور چه قولی به صهیونیست ها داده بودند؟ هر چند آقای تسفریر محتوای قول افسران عالی رتبه را به دست پرورده مستشاران آمریکایی، به صراحت مشخص نمی سازد، اما هر خواننده ای با هر میزان اطلاعات سیاسی

می تواند حدس بزند که صهیونیست ها برای خاموش کردن شعله استقلال طلبی و آزادی خواهی در ایران چه چیزی را از این فرماندهان مطالبه می کرده اند. همچنین واضح است که سرکوب جنبشی با این وسعت، کشتاری متفاوت از کشتار ساواکرامی طلبید و حتی ارتش که کشتار وسیع روز جمعه سیاه را تجربه کرد، نتوانست موجب وحشت مردم شود. بنابراین کشتار مورد نظر موساد می بایست به مراتب گسترده تر از آن باشد که در حال انجام بود و نتیجه ای نمی بخشید. به ویژه این که در فرازی دیگر، نویسنده به فراگیری محبوبیت رهبری این نهضت اذعان دارد: «همه جا از جمعیت سیاهی می زد. هیچ نقطه ای نمانده بود. هر جا را که نگاه می کردید، صدها و هزاران نفر، ایستاده بودند. حسابی که ما قبلاً برای تخمین زدن شمار شرکت کنندگان در راهپیمایی های مخالفت با شاه به دست آورده بودیم، برای تخمین شمار حاضران امروز، صددرصد باطل بود. رسانه های گروهی می گفتند چهار میلیون نفر. بعید نیست اگر بیشتر بوده باشد.» (ص ۳۱۱)

سرکوب چنین جوششی در ایران دست کم نیاز به قتل عام یک میلیونی داشت و هیچ کس حاضر نبود مسئولیت قتل عامی بدین وسعت را بپذیرد؛ به ویژه اینکه معلوم نبود نتیجه مطلوب عاید عاملان چنین اقدام دهشتناکی شود و شرایط وخیم تر نگردد. از این رو موساد در این شرایط علاوه بر تلاش برای حفظ ساواک و جلوگیری از فروپاشی این سازمان مخوف فشار زیادی بر امرای ارتش وارد می کند تا آنان زیر بار مسئولیت چنین قتل عامی بروند: «مگر سرلشکر ربیعی فرمانده نیروی هوایی نگفته بود که جنگنده هایی را به پرواز در خواهد آورد تا هواپیما را منحرف کرده و در صورت لزوم سرنگون کنند؟» (ص ۳۱۶) در این فراز آقای تسفریر به صراحت معترف است که فرمانده نیروی هوایی را برای جنایتی بزرگ تحت فشار قرار داده بود و ورود نیروی هوایی به چنین عرصه ای علی القاعده محدود به هدف قرار دادن هواپیمای حامل امام خمینی نمی شد؛ زیرا نویسنده خود به این واقعیت اشاره دارد که مردم یک صدا در آن روز چه چیزی را فریاد می زدند: «جنگ روانی از سوی مخالفان شاه و حامیان خمینی در اوج خود قرار دارد و آنها قویاً هشدار پیشاپیش می دهند که وای اگر موبی از سر خمینی کم شود» (ص ۳۹۴)

همان گونه که اشاره شد، فقط در تهران در این روز تاریخی بیش از چهار میلیون نفر به خیابان های طول مسیر رهبری انقلاب از فرودگاه تا بهشت زهرا ریخته بودند تا از ایشان استقبال کنند. این جمعیت چه واکنشی در برابر چنین جنایتی نشان می داد و متعاقباً نیروی هوایی به چه مسیری کشیده می شد؟ نکته قابل تأمل دیگر اینکه همزمان فرمانده هوانیروز نیز برای انجام مأموریت مشابهی تحت فشار قرار می گیرد تا جنایت مدنظر صهیونیست ها در ایران رقم بخورد: «گزارش می رسد که سرلشکر خسرو داد (فرمانده هوانیروز) بدون هماهنگی با بختیار، از قرارگاه های افسران وفادار در پایگاه های ارتش بازدید می کند تا مطمئن شود که در صورت نیاز، آنان آماده به کارگیری قوای خود هستند. دوستان «سامی» این روزها سخت کار می کند و من نیز با او در انجام ملاقات با افسران ارشد همراه می شوم تا از زبان آنان مطالبی در مورد اتحاد در ارتش و آمادگی آنها برای لحظه بحران بشنوم.» (ص ۲۹۵) این که رئیس موساد در تهران به کمک برخی صهیونیست ها در این روزها نیروی هوایی و هوانیروز را برای لحظه بحران آماده می سازد به چه معنی است؟ به کارگیری این دو نیرو که از هوا هدف گیری می کنند، علیه تظاهرکنندگان میلیونی نتیجه ای به بار می آورد که روی صدها ساواک را سفید می ساخت.

آقای تسفریر در سراسر این کتاب می کوشد که یهودیان و اسرائیلی ها را همواره در معرض تهدیدات هولناک مخالفان حکومت پهلوی نشان دهد، به نوعی که گویا این مظلومان در جهنمی به سر می بردند که برای خروج از آن، لحظه شماری می کردند. اما علاوه بر این که نمی تواند حتی یک مورد از تعرض به

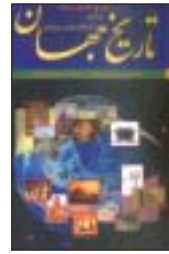
یهودیان در این ایام ارائه کند، به سخنی اعتراف می کند که نشان می دهد مظلوم نمایی های تاریخی صهیونیست ها از چه سخنی است: «تلفن نخست من، به عنوان «ژان ژاک» به دفتر امیرانتظام در لحظه ای انجام گرفت که کاملاً نامناسب از آب درآمد. منشی او گفت می داند موضوع چیست «ولی آقای امیرانتظام در حال حاضر تشریف ندارند و به سوی سفارت آمریکا که توسط انقلابیون اشغال شده، رفته اند... سرانجام موفق به سخن گفتن با خود او شدم. او با ادب با من سخن گفت. توضیح دادم که ماسی و چند دیپلمات اسرائیلی در ایران هستیم که در خدمت دولت و ملت ایران قرار داریم و بسیار خوشحال خواهیم شد که بتوانیم، اگر میزبانان ما علاقه مند هستند، به خدمت خود به ایران ادامه دهیم.» (ص ۳۹۴) آقای تسفریر با وجود همه سیاه نمایی هایش علیه انقلاب اسلامی و ملت به پا خاسته ایران، در اینجا اذعان می کند که «بسیار خوشحال» می شدند چنان چه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به آنها اجازه داده می شد در ایران بمانند و آشکار می کند تهدید و وحشتی که در سراسر کتاب از آن سخن به میان می آید، همه و همه مبنای تاریخ سازی صهیونیستی داشته است. جالب این که به محض آن که صهیونیست ها پاسخ منفی برای ماندن در ایران دریافت می دارند، ایران به محیطی «متعفن» تبدیل می شود: «سفیرمان، «یوسف هرملین»، با یکی از معاونین مدیر کل وزارت خارجه تماس می گیرد و او نیز می گوید، اسرائیلی ها دیگر در ایران افراد مطلوبی محسوب نمی شوند، و می افزاید که ما باید هر چه سریع تر ایران را ترک کنیم. با خود می گوئیم، سپاسگزاریم، نیازی به متقاعد کردن ما به رفتن نیست. خود ما نیز قویاً در این شرایط مایل به ترک این فضای متعفن هستیم.» (ص ۴۱۱)

از این گونه تناقض گویی ها و خلاف واقع گویی ها در آن چه موساد برای تطهیر خود به افکار عمومی عرضه کرده است فراوان می توان یافت. قطعاً این تلاش قادر نخواهد بود اعتبار توانمندی اسرائیلی ها را که صرفاً متکی به مشت آهنین است تجلید کند. کارایی جعل تاریخ برای فریب توده های مردم و به کارگیری غیرانسانی ترین شیوه های خشونت برای خفه کردن آگاه شدگان و معترضان، دیگر پایان یافته است. برخلاف آن چه این کتاب می خواهد ترسیم کند اتکای غرب به اسرائیل در منطقه روز به روز تنفر ملت ها را از جهان سرمایه داری که مولود اندیشه های نژادپرستانه ضدبشری است فرونی خواهد بخشید. نفس حضور پایگاهی با منحنی ترین دیدگاه های نژادپرستانه در خاورمیانه بر سرعت آگاهی ملت های مسلمان خواهد افزود. حتی اگر جهان سرمایه داری با محاسبات منفعت طلبانه به این پدیده بنگرد، باید هر چه زودتر به حاکمیت نژادپرستان بر سرزمین فلسطین پایان دهد. امروز دیگر این مردمان فریخته نیستند که تحقیر را بر نمی تابند بلکه مردمان عادی نیز تحقیر را تاب نمی آورند.

در آخرین فراز از این نقد باید بر این نکته تأکید کرد که کتاب «شیطان بزرگ، شیطان کوچک» با وجود گرفتار آمدن در انبوهی از تناقضات، اثری بسیار مفید برای محققان و تاریخ پژوهان است. همه کسانی که می خواهند به جعل واقعیت بپردازند دچار چنین سرنوشت محتومی اند. صهیونیست ها اگر بتوانند به کمک قوه قهریه منادی یک تاریخ نگاری یک سویه باشند، همان گونه که در مورد هولوکاست عمل می کنند، شاید بتوانند تناقضات و خلاف گویی های خود را پنهان دارند، اما دیگر در شرایط کنونی جهان همه چیز به دلخواه آنان رقم نخواهد خورد.

به هر حال، با وجود همه تلاش های نویسنده برای کارانشان دادن نقش اسرائیل در کنترل ملت ها، هر خواننده ای با هر میزان درک سیاسی، قابلیت و توانمندی مواجهه صهیونیست ها با یک بحران جدی را از کلیت این کتاب نمی تواند نتیجه بگیرد. شاید بهترین نقطه قوتی که می توان در این اثر سراغ گرفت، امکان شناخت انقلاب اسلامی از زبان یکی از دشمنان قسم خورده اش باشد که نباید از آن غافل شد.

طنز و تاریخ نگاری

تاریخ تحلیلی جهان از آغاز تا پایان قرن بیستم نوشته جان مورس رابرتس مورخ مشهور عصر حاضر با برگردان منوچهر شادان از سوی انتشارات بهجت روانه بازار شده است.

«تاریخ جهان» در عین جامعیت و به روز بودن، مطالب و رویدادهای تاثیرگذار جهان را در پانزده فصل در خود جای داده است و خواننده علاقه مند را در سفری حیرت آور - که از نخستین ظهور انسان آغاز و به خونریزی در یوگسلاوی سابق و سفر فضایی اخیر خاتمه می یابد - همراهی می کند. مورس رابرتس قبل از این که در سال ۱۹۹۴ میلادی بازنشسته شود، سرپرست مرتون کالج دانشگاه آکسفورد بود. نویسنده کتاب «تاریخ تحلیلی جهان» پیش از این تاریخ تفضیلی جهان را نیز تالیف کرده و ویراستار تاریخ مختصر جهان نوین و تاریخ جدید انگلستان از انتشارات دانشگاه آکسفورد بوده است. ملاک این مورخ نامدار در انتخاب وقایع تاریخی اهمیت نسبی آنهاست. او برای میزان اهمیت تعریف خاصی قائل است. رابرتس می گوید: «از نظر من وقایعی مهم اند که بر بیشترین تعداد افراد اثر گذاشته و در پیشرفت بشریت تحولی به وجود آورده باشد. دیدگاه او در تاریخ نویسی در واقع دیدگاهی پراگماتیسمی است. خواننده آثار این مورخ علاوه بر نفس وقایع از علل تاریخی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی رویدادها نیز مورد به مورد اطلاع پیدا می کند. رابرتس تاریخ را چنان می نویسد که خواننده مانند یک رمان جذاب مجذوب آن می شود. بدون این که در واقعی غیر خیالی و دقیق بودن آن کوچک ترین خللی وارد شود. او در حفظ توالی وقایع ذکر تاثیر متقابل آنها بر یکدیگر و نیز اهمیت نسبی شان لحظه ای را فرو نمی گذارد.

در عین حال شیوه نگارش او ساده، مستقیم، بی پیرایه و صریح است. رابرتس مورخی است خردمند و بذله گو، هر کس که بخواهد به طرحی جامع از تاریخ جهان و کنه وقایع آن دست یابد می تواند آن را در این کتاب بیابد. وی در این کتاب حوادث، پیشرفت ها و شخصیت های عمده را که به تمدن جهانی شکل داده اند، مورد بررسی قرار می دهد و هنرها، سیاست ها و مذاهب و نیز تحولات علمی و فنی را تجزیه و تحلیل می کند و از تاثیرات آنها در پیشرفت های اجتماعی پرده برمی دارد. وی در خلال این تاریخ با درخشندگی تمام از قدرت رو به افزایش انسان در دوباره سازی جهان و کنترل سرنوشت خود سخن می گوید. این استاد بازنشسته ضمن این که رگه های تمدن را با جزئیات زندگی روزانه مردم در هم می آمیزد، موفق می شود خواننده را با داستان مهیج، نمایش گونه و اغلب حزن آوری که عناصر تشکیل دهنده تاریخ هستند، روبه رو کند. رابرتس از سال ۱۹۸۴ تا ۱۹۹۴ سرپرستی کالج مرتون آکسفورد را به عهده داشت و تا زمان بازنشستگی در این شغل بود. البته او در سال ۱۹۹۶ به خاطر خدماتش در عرصه تعلیم و تربیت و تاریخ به دریافت نشان افتخار CBF نائل شد و در سال ۲۰۰۳ درگذشت. «تاریخ جهان» در ۹۸۴ صفحه به قیمت پانزده هزار تومان به بازار عرضه شده است.

مروری بر تناقضات کتاب «شیطان بزرگ، شیطان کوچک» نوشته رئیس شعبه منطقه ای موساد در تهران ۵۶

ردپای موساد در ساواک

مهم ترین دست نشاندهان غرب در منطقه، نقش اسرائیل را در حفظ این گونه رژیم ها به شدت زیر سؤال می برد؛ بنابراین قابل درک است که سیستم اطلاعاتی صهیونیست ها با انتشار چنین آثاری تلاش کند ناتوانی خود را در مواجهه با موج اسلام گرایی در منطقه توجیه کند. بی دلیل نیست که در این کتاب همچنین حملات تندی را در مورد سیاست های کارتر - رئیس جمهور وقت آمریکا - و به ویژه سفیر وی در ایران شاهدیم. این فرافکنی تنها راه در پیش روی مدعیانی است که وعده حفاظت از رژیم های خاورمیانه را به اروپا و آمریکا می دادند.

نویسنده در چند فراز از کتاب خود کوشیده است نقش موساد را در عملکردهای ساواک انکار کند: «مسلم است که حامیان انقلاب که کله هایشان داغ داغ بود، نمی توانستند به هیچ دین و آیینی بپذیرند که مادر رفتارهای منفی حکومت شاه و ستمگری های ساواک نقشی نداشته ایم... آنها موساد را عامل هر فسق و بدبختی و ظلم می دانند و وقیحانه می گویند حتی موساد در مظالم حکومت شاه و ساواک نقش داشته است.» (صص ۳۷۰-۳۶۹)

قبل از این که به تناقضات گفتاری نویسنده در این زمینه بپردازیم، یادآور می شویم که اسناد به جای مانده از ساواک، مطالب فراوانی درباره همکاری های فی مابین این دو سازمان مخوف دارد، اما ترجیح می دهیم به نقل از خود صهیونیست ها نقش آنها را در جنایات ساواک مشخص سازیم تا علت این لحن پرخاشگرانه بیشتر روشن شود. از جمله کسانی که در دفاع از منافع صهیونیست ها در این زمینه سخن رانده آقای سهراب سبحانی است که چند سال پیش کمیته روابط آمریکا و اسرائیل (AIPAC) وی را به عنوان نخست وزیر پیشنهادی برای بعد از سرنگون ساختن جمهوری اسلامی مطرح کرده بود. این کاندیدای صهیونیست ها در کتاب خود در این زمینه می نویسد: «همکاری اسرائیل و ایران تنها به مبارزه

تحولات جمهوری اسلامی نوپا را بسیار دقیق پی می گرفته و دست کم همان گونه که در خاطراتش آمده در پروژه های تبلیغاتی علیه ایران همچون ساخت فیلم «بدون دخترم هرگز» مشارکت داشته است. با گذشت نزدیک سه دهه از اخراج صهیونیست ها از ایران آخرین رئیس شعبه منطقه ای موساد در تهران لب به سخن گشوده تا توجیه گر شکست اسرائیل در دفاع از رژیم پهلوی باشد. خاطرات این عضو موساد در مورد کردستان عراق نیز تحت عنوان «آناکوردی» قبلاً منتشر شده بود. نیازی به گفتن نیست که حمایت صهیونیست ها از محمدرضا پهلوی آن هم به شیوه ای که در آن تبحر چشمگیری دارند، نه تنها نتوانست پایه های لرزان دولت کودتا را استحکام بخشد، بلکه روز به روز بر وسعت اعتراضات ملت افزوده شد. حتی شکنجه های قرون وسطایی ساواک تحت رهبری موساد نتوانست مردم ایران را که مصمم به کسب استقلال خود شده بودند از ادامه راه باز دارد و به اذعان نویسنده، حتی قساوت ها و خشونت های دور از ذهن این پلیس مخفی - که آمریکا به کمک اسرائیل بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۳۲ تأسیس کرده بود - در تشدید خیزش مردم نقش جدی داشت. بعدها بیشتر و بیشتر ثابت شد خشونت های که ساواک نشان داد، شاید یکی از عوامل مهم و اساسی در وخامت هرچه بیشتر اوضاع و سقوط حکومت شاه بود. ما ایرانی ها ضرب المثل مشترکی داریم که می گوید: «دیوانه ای سنگی در چاه می اندازد که صدانسان عاقل نمی توانند آن را بیرون آورند.» (ص ۸۶) آخرین مسئول موساد در ایران ضمن اعتراف به برخورد های وحشیانه ساواک با ملت ایران می خواهد این چنین وانمود کند که اصولاً در این زمینه موساد هیچ گونه نقشی نداشته، بلکه درصدد بوده است تا از تبعات آن بکاهد. علت اتخاذ چنین موضعی کاملاً روشن است؛ زیرا در واقع سقوط محمدرضا پهلوی به عنوان یکی از

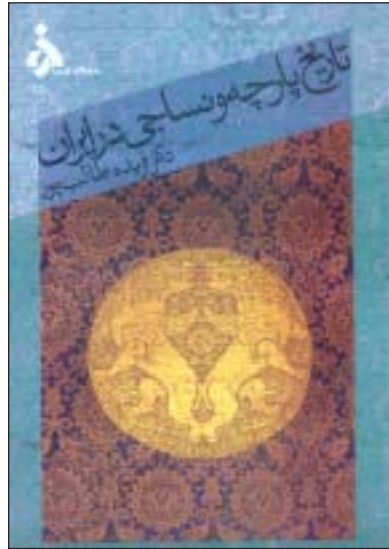
کتاب «شیطان بزرگ، شیطان کوچک» که توسط آقای تسفریر به عبری به نگارش در آمده، توسط خانم فرنوش رام به فارسی ترجمه شده و در پاییز ۱۳۸۶ (۲۰۰۷م) شرکت کتاب در لس آنجلس آمریکا برای اولین بار به چاپ آن مبادرت کرده است. الیعز تسفریر که به «گیزی» معروف است به دلیل داشتن سمتی حساس در سازمان اطلاعات اسرائیل (موساد) ترجیح داده کمتر مشخصات و سوابق خود را ارائه دهد. وی قبل از اینکه به کردستان عراق به عنوان نماینده موساد اعزام شود با توجه به قرائن موجود در کتاب «شیطان بزرگ، شیطان کوچک» در خاورمیانه در کشور نامشخصی به کارهای عملیاتی و ترور مخالفان رژیم صهیونیستی مشغول بوده که نامی از این کشور به میان نمی آورد. این مأمور عالی رتبه موساد در سال های ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ از طریق ایران در میان کردهای عراق فعال شد تا افرادی را از میان کردها به خدمت صهیونیست ها در آورد. در این دو سال خانواده آقای تسفریر در تهران مستقر بودند. همزمان با اوج گیری خیزش مردم ایران علیه دیکتاتوری و سلطه بیگانگان وی در اوت ۱۹۷۸م. یعنی یک سال قبل از پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان رئیس شعبه منطقه ای موساد در تهران تعیین شد. آقای تسفریر نقش قابل توجهی در تحریک افسران عالی رتبه ارتش به کودتا داشت. برنامه ریزی های وی برای قتل عام گسترده مردم ایران با فروپاشی ارتش از درون نتیجه نبخشید. هیئت دیپلماتیک و اطلاعاتی اسرائیل بعد از پیروزی انقلاب در تماس با دولت موقت سعی در ماندن در ایران داشت که به آنها ابلاغ شد باید ایران را ترک کنند. این مقام برجسته موساد همچنین مشخص نمی سازد که بعد از اخراج از ایران برنامه های اسرائیل را چگونه و در چه نقطه ای از خاورمیانه دنبال می کرده و آیا در طرح های کودتا از طریق ترکیه و... دخالت داشته است یا خیر. از این اثر بر می آید که وی همچنان

گزارشی از «تاریخ پارچه و نساجی در ایران»

نساجی؛ از فرش تا عرش

پارچه دو نقش عمده در زندگی بشر داشته است. از سویی او را در مقابل باد، باران، سرما و آفتاب محافظت کرده است و از سویی دیگر توانسته از نظر زیبایی شناسی بشر را باری دهد از همین روست که در طول تاریخ صنعتگران و هنرمندان بسیاری از هر دو جهت کوشیده اند تا علاوه بر آن که پارچه ای محکم و بادوام فراهم آورند که با توجه به فصل مورد استفاده، کارایی داشته باشد، هنرمندان نیز کوشیده اند تا پارچه ها را به بهترین وجه ممکن بیاریند. کتاب «تاریخ پارچه و نساجی در ایران» هر دوی این نکات را در نظر داشته است تا مخاطب علاوه بر داشتن وجوه هنری نساجی در ایران، از وجوه صنعتی آن نیز مطلع شود. این کتاب در ده فصل تنظیم شده که طی آن به موارد و مسائلی از جمله «نگاهی اجمالی به تحول ریسندگی، بافندگی و رنگرزی و چاپ پارچه»، «تاریخچه پارچه بافی در ایران»، «پارچه بافی در ایران باستان تا دوره ساسانی»، «پارچه بافی در دوره ساسانی» و «پارچه و نساجی ایران در چهار قرن اولیه اسلامی» پرداخته شده است. از دیگر فصل های ده گانه کتاب می توان به مواردی از جمله «پارچه و نساجی در دوران آل بویه و سلجوقی»، «پارچه و نساجی در دوره مغول و تیموری»، «پارچه و نساجی در دوره های صفوی»، «پارچه و نساجی در دوره قاجار» و در نهایت «وضعیت پارچه و نساجی از دوره پهلوی به بعد» مورد بررسی قرار گرفته شده است.

کافی در مورد پارچه بافی و نساجی ایران تدوین شده که امید است مورد استفاده دانشجویان و علاقه مندان قرار گیرد.»

در فصل اول به تحول ریسندگی، بافندگی و رنگرزی و چاپ پارچه در ایران پرداخته شده است. نویسنده در این فصل شرح می دهد که هنرمندان و صنعتگران گذشته چگونه با ابزار و مواد اولیه طبیعی مورد نیاز خود آشنا شدند، صنعت ریسندگی چگونه تکامل یافت و این که دستگاه های بافندگی چگونه کار می کنند. فصل دوم کتاب به تاریخچه پارچه بافی در ایران می پردازد. دکتر طالب پور در این فصل با استفاده از اسناد موجود احتمال می دهد که آغاز صنایع نساجی در ایران باخانه سازی و سفالگری همزمان بوده است. وی در این مورد می گوید: «اکنون دیگر تردیدی باقی نمانده است که ایرانیان از اولین اقوامی بودند که در پیدایش و توسعه بافندگی نقشی اساسی داشتند. تحقیقات دانشمندان نشان می دهد که ساکنان ابتدایی ایران حتی در دوره های میان سنگی بافن پارچه بافی آشنا بودند و علاوه بر مسئله پوشاندن بدن به منظور حفاظت، به زیبایی و ظرافت آن نیز اهمیت داده اند. به گفته این پژوهشگر براساس مستندات تاریخی، مردم ساکن در فلات ایران قبل از آشنایی با ریسندگی و بافندگی، لباس خود را از پوست حیوانات تهیه می کردند اما با توجه به مجسمه هایی که از حدود ۴۲۰۰ سال پیش به دست آمده مشخص می شود که از حدود ۴۰۰۰ سال پیش مردم فلات ایران از پوست حیوانات، به طور طبیعی استفاده نمی کردند بلکه از ابریشم، پارچه می بافتند و آنها را به صورت لنگ و بدون برش به دور کمر خود می بستند.

کتاب حاضر

به منظور ارائه اطلاعات کافی در مورد پارچه بافی و نساجی ایران تدوین شده که امید است مورد استفاده دانشجویان و علاقه مندان قرار گیرد

با انوشیروان ارجمند

کلاسیک ها را به خاطر بسپار

انوشیروان ارجمند یکی از بازیگران موفق سینما، تئاتر و تلویزیون کشور است. او بخشی از این موفقیت را مدیون مطالعه مستمرش است. ارجمند که بازی درخشانش در سریال امام علی (ع) در کنار برادر بازیگرش، داریوش ارجمند همواره در خاطر تماشاگران این سریال باقی خواهد ماند در خانواده ای اهل هنر و فرهنگ رشد و نمو یافته است. او اخیراً کتاب های بسیاری را خوانده که از جمله آنها می توان به «مبانی هنر معنوی» و «عقل روحی اسلام» اشاره کرد. این بازیگر که کتاب «پیروزی فکر» را نیز برای چندمین بار خوانده در نظر دارد به زودی کتاب «تاریخ ادبیات ایران» را نیز مطالعه کند. از ارجمند می پرسیم که مطالعه را با آثار چه نویسندگانی شروع کرده است. او به کتاب هایی از دیکنز، گوته و پوشکین اشاره می کند و می گوید: «برحسب خانواده ای که در آن به دنیا آمدم، از همان روزهای نخست با کتاب محشور بودم. پس از قصه های متداول کودکان، رمان هایی همچون «داستان دو شهر» چارلز دیکنز، «فاوست» نوشته گوته و شعرهای پوشکین را می خواندم. البته رمان های دیگری هم بودند که نیازی به ذکر آنها نیست». انوشیروان ارجمند در کنار این آثار توجه به آثار کلاسیک ادبیات فارسی همچون گلستان و بوستان سعدی، کلیله و دمنه، دیوان حافظ و شاهنامه را هم در همان سنین کم مورد مطالعه قرار داده است. او از رمان «لبه تیغ» به عنوان یکی از تاثیرگذارترین رمان های زندگی اش نام می برد و می گوید: «در این رمان بخشی از زندگی معنوی مردمان مشرق زمین در برابر زندگی سنتی غربی ها قرار گرفته. این مقایسه و فضا سازی که محصول سفر به هند است بسیار من راتحت تاثیر قرار داد». بازیگر فیلم سینمایی «قارچ سمی» همچنین از «مآنده های زمینی» نوشته آندره ژید ترجمه جلال آل احمد نیز به عنوان یکی دیگر از کتاب های تاثیرگذار زندگی اش یاد می کند. او معتقد است که این کتاب ها نگاه های تازه ای را به او بخشیده است.

این بازیگر سینما و تلویزیون که آخرین سریال او با عنوان «شهریار» هم اکنون در حال پخش از سیماست، از علاقه خود به شاهنامه می گوید. وی که پیش از این نیز در آثاری تحت عنوان «سایه ماه»، «ماه و میهمان» و «شگرد آخر» از این اثر ماندگار ادبیات فارسی بهره گرفته است، در این مورد می گوید: «دوست دارم برای کارهای آینده ام نیز به طور حتم از این اثر بهره بگیرم و جای یکی از شخصیت های شاهنامه بازی کنم».

بازیگر فیلم هایی همچون «دوشیزه باران»، «قاعده بازی»، «دوئل» و «صبحانه ای برای دو نفر» در پاسخ به این پرسش که چه هدیه ای را به نسل جوان کشور می دهد، می گوید: «به طور کلی آثاری همچون دیوان حافظ، سعدی، تاریخ طبری و دیگر آثار کلاسیک و کهن پارسی را به نسل جوان هدیه می کنم تا آشنایی با این باگذشته ایرانی و اسلامی شان آشنا شوند». او در توضیح بیشتر می گوید: «جوانان امروز ما باید تا آنجا که ممکن است با گذشته خود آشنا شوند. این آشنایی با هویت ملی و اسلامی سبب می شود تا آنها کمتر در گذر حوادث روزانه گرفتار تکی ها شوند». به باور این بازیگر مطرح سینما و تلویزیون، آشنایی با این مفاخر، سبب حرکت روبه جلوی نسل جوان خواهد شد، چرا که آنها با شناخت ایشان درمی یابند که از چه جایگاهی برخوردارند. وی می افزاید: «متأسفانه گاه آن قدر کتاب های همه پسند و سطحی در شخصیت جوان ما تاثیر می گذارد که آنها توجهی به این مسائل مهم ندارند و باید آنها را برای فهم بیشتر اشعار و مفاهیم بلند کلاسیک و کهن تشویق کرد.»

در فصل سوم کتاب به پارچه بافی در ایران باستان تا دوره ساسانی پرداخته شده است. مولف در این فصل به وضعیت پارچه و نساجی طی دوره های عیلام، مادها، هخامنشی و اشکانی توجه داشته است. او به خوبی نشان می دهد که صنعت بافندگی پارچه در دوره عیلام از پیشرفت خوبی برخوردار بوده است. وی می افزاید: «یقیناً از هزاره چهارم تا شروع دوره هخامنشی مناطقی مانند خوزستان و غرب ایران از مراکز مهم تولید پارچه بوده اند و به استناد حجاری ها، آثار فلزی و مهرها می توان به عظمت بافته های عیلامی پی برد. به گفته نویسنده کتاب «تاریخ پارچه و نساجی در ایران» نساجی ایران در دوره هخامنشی، پیشرفت قابل ملاحظه ای داشت، به طوری که با افتتاح رسمی جاده ابریشم، دولت پارت به عنوان واسطه تجارت بافته های ابریشمی بین چین و جهان غرب عمل می کرد و در این راه از هیچ کوششی فروگذار نبوده. وی معتقد است که پارچه های ایرانی در این دوره از جمله کالاهای صادراتی محسوب می شدند.

پس از فصل چهارم که به «پارچه و نساجی در دوره ساسانی» پرداخته، مولف در فصل پنجم «پارچه و نساجی ایران در چهار قرن اولیه اسلامی» را مورد توجه قرار داده است. وی از تاثیر هنر ایرانی بر هنر اسلامی نوشته و معتقد است که روال نساجی در ایران با ورود اسلام دچار تحول آنچنانی نشده است. او در این فصل همچنین به وضعیت پارچه و نساجی در قرون اولیه ورود اسلام به ایران، شیوه های پارچه بافی در این سال ها، تحولات آن و مراکز تولید پارچه ایران در طول این سال ها پرداخته است. وی در فصل ششم به پارچه بافی و نساجی در دوران آل بویه و سلجوقی پرداخته است. پس از بررسی پارچه و نساجی در دوره مغول و تیموری در فصل هفتم کتاب، وی فصل هشتم این پژوهش را به دوره صفوی اختصاص داده است. وی این دوره را یکی از دوران پرشکوه حکومت اسلامی در ایران معرفی می کند و می نویسد: «رونق اقتصادی در ایران در این زمان، تقاضای داخلی کالا را افزایش داد. استفاده ماهرانه بافت های پیچیده و ترکیب رنگ های مختلف با یکدیگر و نوآوری در طراحی پارچه موجب تولید منسوجات بی نظیری شد و علاقه شاه عباس به تجارت و بازرگانی، صنعت نساجی کشور را رونق داد». مولف از تأسیس کارگاه های متعدد بافندگی در اصفهان و دیگر شهرهای ایران یاد می کند و می افزاید: «گفته شده که دستگاه های بافندگی دربار، تمامی فاصله بین میدان مرکزی شهر و چهلستون را که حدود نیم کیلومتر است می پوشانند». در فصل پایانی کتاب به دوره قاجار، پهلوی و پس از آن می پردازد. مولف واردات کالاهای خارجی را که همزمان با دوره قاجار روی داد، یکی از دلایل می داند که نساجی ایران نتوانست به پیشرفت و تحول خود ادامه دهد. وی معتقد است به علت نبود برنامه ریزی صحیح در طول دوره پهلوی لطمات غیر قابل جبران به صنایع دستی ایران وارد آمد. وی می افزاید: «در دوره پهلوی کارخانه های متعدد نساجی در شهرهای مختلف ایران ایجاد شد و این در حالی بود که به دلیل ۱۵۰ سال دوری از مسائل فنی جهان، نه نیروی خبره در اختیار بود و نه قادر به ساخت ماشین آلات مورد نیاز بودند و نه اصولاً فرهنگ صنعتی مورد لزوم را برای توسعه و تکمیل نساجی وجود داشت.»

یادداشت

پرویز فنی پور

حاشیه های زندگی آمریکایی

رینگ لانر جونور نویسنده فیلمنامه «مش» از دو نظر در سینمای آمریکا شناخته شده است. نخست آن که او فرزند ring lardner نویسنده معروف نیمه اول قرن بیستم در آمریکاست. پدر او علاوه بر نویسندگی کتاب های پرفروش، روزنامه نگار ورزشی نیز بود. دلیل دیگر اهمیت رینگ لانر به خاطر مبارزه آشکار و پسر و صدایی بود که صورت داد. رفتار او را می توان به راستی مبارزه دانست؛ زیرا در شرایطی که می توانست به سوالات مخالفان خود پاسخ دهد و تا حدی خود را با آنها همراه نشان دهد، نه تنها با آنها همراهی نکرد، بلکه حتی به سوالات آنها هم پاسخ نداد. او در مقابل گفت: «می توانستم دقیقاً به همان صورتی که شما می خواهید به سوالاتتان پاسخ دهم اما اگر این کار را می کردم، امروز صبح از خودم متنفر بودم.» به این ترتیب نویسنده فیلمنامه مش وارد لیست سیاه مک کارتی شد و حتی با حکم دادگاه یک سال را در زندان گذراند. اما همواره در طول زندگی اش، در زمان جنگ داخلی آمریکا و نیز در دوران جنگ آمریکا با اسپانیا نگاه های سیاسی خود را علیه هیئت حاکمه آمریکا ابراز می کرد.

دیگر نکته مهم زندگی رینگ لانر جونور به دست آوردن دو جایزه اسکار است. او نخستین بار جایزه آکادمی اسکار را برای نگارش فیلمنامه «زن سال» در سال ۱۹۴۲ از آن خود کرد و در سال ۱۹۷۰ نیز برای دومین بار به خاطر فیلمنامه «مش» برنده این جایزه شد. یکی از نکات جالب توجه و کم نظیر در مورد فیلم «مش» آن است که این فیلم علاوه بر آن که مورد توجه آکادمی اسکار واقع شد، جایزه کن را هم دریافت کرد.

فیلمنامه «مش» توسط رابرت آلتمن کارگردان معترض به هالیوود، جامعه آمریکا و هیئت حاکمه آمریکا، کارگردانی شد و بر پرده سینما نشست. «مش» که در زمینه جنگ ویتنام نوشته شده، اثری ضد جنگ تلقی می شود. یکی از نکاتی که هنگام داوری جایزه اسکار به خاطر نوشتن «مش» از دید منتقدان پنهان نماند توجه فیلمنامه نویس به زبان واقعی، روزمره و عوامانه مردم پایین دست جامعه آمریکا بود. به این ترتیب فیلمنامه مملو از اصطلاحات محلی و گفت و گوهای شکسته است که کار مترجم را بسیار سخت می کند. ترجمه

چنین آثاری تنها با تسلط و آشنایی کامل مترجم امکان پذیر است. گرچه مترجم این اثر تا حد قابل توجهی از عهده متن سنگین و گفت و گوهای شکسته برآمده اما فیلمنامه از حیث زبان یکدست نیست به طوری که گاهی نثر به کار رفته در کتاب نثری معیار است اما در چند سطر بعد، زبان اثر تغییر کرده و تبدیل به نثری محاوره ای می شود. از چنین خطاها و نواقص جزئی که بگذریم کلیت ترجمه سالم و بدون اشکال به نظر می رسد. به ویژه این که مترجم توانسته است، گفت و گوها و اصطلاحات خاص و پیچیده را به فارسی روان و قابل درک برگرداند.

کوت و ورو

شهاب استیری

با مترجم فیلمنامه «سگ را بجنبان»

سیاستمداران آمریکا؛ ساده لوح مثل همیشه

کردم، فیلمنامه است. حتی برخی از بخش های فیلمنامه در فیلم اصلی وجود ندارد و ساخته نشده است. به این ترتیب فیلمنامه از فیلم بلند تر است و در واقع فیلمنامه ای طولانی است.

نوع نگاه فیلمنامه نسبت به وضعیت سیاست و سیاستمداران آمریکایی چگونه است؟

نگاه انتقادی فیلمنامه به سیاستمداران آمریکایی یکی از جالب ترین و قابل بحث ترین ویژگی های این اثر است. این قضیه برای من هم جالب ترین وجه فیلمنامه بوده است. در واقع فیلمنامه رسوایی کلینتون در کاخ سفید را پیش بینی می کند. از دیگر سو تصور می کنم شخصیت هایی که در این فیلم نمایش داده می شوند نه تنها فریکار نیستند بلکه بسیار شخصیت های ساده لوحی دارند. در واقع ممت در مقام فیلمنامه نویس اعتقاد دارد که حاکمان آمریکا نه تنها با هوش و زیرک نیستند بلکه شخصیت هایی کندذهن و کوته فکر هستند. آنها صد البته تنها به فکر منافع شخصی خودشان هستند سیاستمداران که مسئولیت زیادی نسبت به مردم دارند، اگر دچار اشتباهات اخلاقی شوند جبران آن کار ساده ای نیست. در نهایت فکر می کنم این اثر را می توان اثری کاملاً انتقادی نسبت به هیئت حاکمه آمریکا دانست.

دیوید ممت، فیلمنامه نویس

مترجم فیلمنامه «سگ را بجنبان» است. این فیلمنامه چندی پیش توسط موسسه فرهنگی هنری سنای دل منتشر شد.

چه ویژگی هایی ترجمه فیلمنامه را از ترجمه دیگر انواع ادبی متمایز می کند؟

یکی از مهم ترین ویژگی ها توانایی های ضروری برای مترجمان فیلمنامه تسلط به اصطلاحات محاوره ای است. فیلمنامه نویس باید پیش از تسلط و دانایی نسبت به متن های رسمی، زبان روزمره جامعه ای را که فیلم در آن ساخته شده بداند. در زبان محاوره اصطلاح هایی وجود دارد که گرچه ساده به نظر می رسند اما دارای پیچیدگی های عجیبی هستند به طوری که معنای آنها را نمی توان یافت و تنها باید با توجه به فضا و متن اثر این اصطلاحات را ترجمه کرد. به جز اینها باید بگویم که من چندین در بند اصول و قواعد زبان شناسی در ترجمه این اثر نبودم و صرفاً به خاطر علاقه به این فیلم، فیلمنامه اش را ترجمه کردم؛ چرا که می خواستم تمام کسانی که فیلم را می بینند گفت و گوهای جذاب آن را هم بفهمند.

آیا فیلمنامه ای که از فیلم «سگ را بجنبان» موجود است از روی فیلم نوشته شده یا مستقل است؟ همان طور که می دانید برخی از فیلمنامه ها، فیلمنامه نیستند؛ بلکه script هستند یعنی از روی فیلم نوشته می شوند اما نسخه ای که من ترجمه

«سگ را بجنبان» یکی از معروف ترین آثار سینمای سیاسی چند سال اخیر بوده است. این فیلم پیش از آشکار شدن روابط غیر اخلاقی کلینتون با یکی از دختران کارآموز کاخ سفید، این حادثه را پیش بینی می کند و پیشاپیش پرده از فسادهای پنهان مقامات عالی رتبه آمریکا برمی دارد. علاوه بر مضمون تکان دهنده و صریح این اثر، فیلمنامه به لحاظ تکنیکی و از حیث ساختار نیز بسیار استادانه نوشته شده است. البته نباید از یاد برد که یکی از فیلمنامه نویسان این اثر دیوید ممت از بزرگان نمایشنامه نویسی اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیستم و یکم است. پدر و مادر ممت از مهاجران روسی بودند اما خود او در شیکاگو به دنیا آمد و از آنجا که در دوران جوانی به مشاغل مانند کار در بنگاه معاملات ملکی پرداخت، توانست با مردم کوچه و بازار شیکاگو آشنا شود و زبان و شخصیت آنها را در آثارش منعکس کند. پس از آن نمایشنامه های او مورد توجه قرار گرفتند تا جایی که سرانجام به هالیوود راه یافت و فیلمنامه هایی مانند «پیستجی دو بار زنگ می زند» و «تسخیرناپذیران» را نوشت. دیوید ممت در سال ۱۹۸۲ جایزه ادبی پولیتزر را به خاطر نمایشنامه «گلن گری گلن راس» از آن خود کرد. در دنیای نمایشنامه نویسی ممت را به خاطر نوشتن گفت و گوهای حیرت انگیزش می شناسند و از این جهت او را با ادوارد آلبی مقایسه می کنند. نمونه هایی از این گفت و گوهای حیرت انگیز در فیلمنامه «سگ را بجنبان» نوشته شده است. همکار ممت در نوشتن این فیلمنامه هیلاری هنکین بوده که البته از شهرت و اهمیت دیوید ممت برخوردار نیست و شاید تنها کار بزرگ زندگی حرفه ای اش فیلمنامه مورد بحث ما باشد. او به خاطر نوشتن این فیلمنامه نامزد دریافت اسکار و همین طور سه جایزه بزرگ دیگر در سال ۱۹۹۸ شد و به جز چهار بار نامزدی به خاطر «سگ را بجنبان»، یک بار به خاطر فیلمنامه «Rood House» در سال ۱۹۹۰ نامزد دریافت جایزه شد.

جایگاه و اهمیت دیوید ممت به عنوان یک فیلمنامه نویس و نمایشنامه نویس چگونه است؟

ممت در همه جای دنیا کاملاً شناخته شده است و آثارش را جزو بهترین آثار نمایشی سال های اخیر می دانند. به لحاظ موضوعی تمامی کارها و نوشته های او سیاسی و انتقادی نیست و نمایشنامه ها و آثاری با موضوعات اجتماعی و فردی هم نوشته است.

توانایی ها و آشنایی ممت با نمایشنامه چه تاثیری در این فیلمنامه داشته است؟

تصور نمی کنم توانایی او در نمایشنامه نویسی چندین ربطی به فیلمنامه نداشته باشد. به زعم من نمایشنامه نویسی و فیلمنامه نویسی، رشته ها و زمینه های کاملاً جداگانه ای هستند که هر کدام توانایی مستقل خودشان را می طلبند. در واقع دلیلی ندارد هرکسی که نمایشنامه نویس خوبی است، فیلمنامه نویس خوبی هم باشد یا برعکس. ولی دیوید ممت هر دو توانایی را دارد. او هم فیلمنامه نویس قابلی است و هم نمایشنامه نویسی توانا و زبردست. البته از آنجا که این فیلمنامه مملو از دیالوگ است، شاید بتوان زیبایی و انسجامی را که در دیالوگ ها وجود دارد به تبحر ممت در نمایشنامه نویسی ربط داد.

آیا ممت در باقی آثارش هم نسبت به سیاستمداران یا حتی فرهنگ و جامعه آمریکا منتقدانه برخورد می کند؟

به هر حال آمریکا به خاطر سیاستی که همیشه داشته و الان هم دارد، مورد انتقاد و مخالفت هنرمندان آمریکایی واقع می شود؛ علاوه بر این، هنرمندان دیگر نقاط دنیا هم با سیاست ها و روش های دولت آمریکا مخالفند اما دیوید ممت با جامعه آمریکایی سرناسازگاری همیشگی ندارد. نقطه تمرکز انتقادات او همان سیاستمداران آمریکایی هستند. در انتها این نکته را یادآوری می کنم که نمی توان ممت را موافق جامعه و فرهنگ آمریکایی دانست. او همانند هر هنرمند دیگری جامعه اش را نقد می کند اما مخالفت اصلی او با هیئت حاکمه آمریکاست.

همان طور که می دانید

برخی از فیلمنامه ها،

فیلمنامه نیستند؛ بلکه

script هستند یعنی از

روی فیلم نوشته می شوند

اما نسخه ای که من ترجمه

کردم، فیلمنامه است

در ایرلند

نوزادان کتاب می خوانند

برای دومین سال متوالی شاهد برپایی نمایشگاه کتاب لندن در ارل کورت این شهر هستیم تا بزرگترین رویداد کتاب دنیا در ماه آوریل رقم بخورد.

تعداد ناشرانی که در این نمایشگاه بین المللی شرکت می کنند ۱۶۶۵ ناشر است که نسبت به سال گذشته با افزایش ۵/۲ درصدی مواجه بوده است. آلیستر بورتین شو از مدیران برگزاری این نمایشگاه می گوید: «این نمایشگاه از ۱۴ آوریل در ارل کورت لندن و در مساحتی بالغ بر ۱۷ هزار متر مربع شروع به کار می کند که در آن تعداد زیادی از ناشران کشورهای عرب و خاورمیانه حضور دارند. همچنین در حاشیه این نمایشگاه سمینارهایی در مورد بازار نشر کتاب در خاورمیانه برگزار خواهد شد.»

در این نمایشگاه که بزرگترین گردهمایی نویسندگان عربی در لندن به شمار می رود قرار است از شاعر برجسته فلسطینی محمود درویش و رمان نویس مشهور مصری الا السوانی تقدیر شود.

روسیه، رومانی و ترکیه نیز سه کشور جدید شرکت کننده در نمایشگاه امسال کتاب لندن هستند.

آخرین حرف های بوتو

«مصالحه» نام کتابی است از بی نظیر بوتو نخست وزیر سابق پاکستان که بعد از مرگ وی منتشر شده و در جامعه بین المللی مورد تقدیر قرار گرفته است.

فرید زکریا نویسنده و روزنامه نگار مشهور در نقد این کتاب گفته است: «در این کتاب ترجمه و تفسیری نوین از اسلام ارائه شده است از این رو می توان آن را یک شاهکار فکری از این سیاستمدار شیعه دانست.»

وی افزود: «آنچه که این کتاب را متفاوت کرده است شخصیت متفاوت بی نظیر بوتو است.» بوتو شخصیت بی نظیری در دنیای اسلام بود به طوری که توانست بزرگترین حزب سیاسی را در پاکستان - که دومین کشور بزرگ مسلمان دنیاست - با موفقیت تشکیل دهد.

این نویسنده مشهور آمریکایی همچنین درباره این کتاب می گوید: «در این کتاب ایده هایی از اسلام آمده است که بسیار جالب توجه است و این کتاب قابلیت این را دارد که بتوان آن را به زبان های متفاوتی ترجمه کرد و در دسترس عموم قرار داد.»

بحث و بررسی مشکلات دنیای اسلام از جمله ویژگی های این کتاب است.

وی در کتاب خود جامعه مسلمانان را از دامن زدن به اختلافات عقیده ای نهی کرده است و خواستار حرکت هماهنگ شیعه و سنی در دنیای اسلام شده است. موضوع دیگری که در این کتاب به آن پرداخته شده دیدگاه دنیای اسلام در مقابل غرب است.

وی در این کتاب نوشته است: «مداخلات بیش از حد غرب در کشورهای نظیر پاکستان، ایران، عراق و الجزیر به منظور حمایت از یک گروه و حزب خاص و حمایت از جناح های دیکتاتور موجب بروز نگرشی تاریک و تلخ از غرب در

ذهن ملت های مسلمان شده است.» علاوه بر این بوتو در این کتاب نگرش های غلط در مورد اسلام را مورد خطاب قرار داده است و سعی کرده مبانی واقعی اسلام را بیان کند.

ناگفته های مارتین لوتر کینگ

«مارتین لوتر کینگ چه چیزی می خواست بگوید؟» نام کتابی است که به بیان ناگفته های مارتین لوتر کینگ، قهرمان مبارزه با تبعیض نژاد آمریکا پرداخته است.

این کتاب که توسط دوست نزدیک لوتر کینگ، کلارنس ب جونز گردآوری شده به بررسی نظرهای مارتین لوتر کینگ درباره حقوق اجتماعی می پردازد.

کلارنس جونز، دوست نزدیک لوتر کینگ در آن زمان یک قاضی بود که توسط لوتر کینگ برای مشارکت در جنبش های دفاع از حقوق مدنی وارد نیویورک شد و به عنوان مشاور لوتر کینگ و در کنار وی به مبارزه پرداخت.

بر همین اساس، جونز عقیده دارد که به واسطه نزدیکی با لوتر کینگ توانسته است در این کتاب اندیشه های ناگفته وی در مورد مبارزه با تبعیض نژادی و جنایت هایی که در حق سیاهان انجام می گیرد را به خوبی بیان کند.

دولت ایرلند در نظر دارد به همه کودکانی که در سال ۲۰۰۸ متولد می شوند کتاب هدیه دهد. در این طرح نمادین تلاش می شود اهمیت مطالعه کودک به والدین گوشزد شود

در این کتاب که در سال ۲۰۰۸ و در چهلمین سالمرگ لوتر کینگ منتشر شده نویسنده به مقایسه ای از دنیای ایده آل لوتر کینگ با آنچه که امروز بر سیاهان می گذرد انجام داده است.

مارتین لوتر کینگ جوان ترین فرد دنیاست که تاکنون جایزه صلح نوبل را دریافت کرده.

وی در طول زندگی کوتاه ۳۹ ساله خود برای مقابله با تبعیض نژادی در آمریکا، جنبش های مبارزاتی زیادی را رهبری کرده به طوری که آمریکا در سایه مبارزات وی شاهد یک تحول بنیادین در نگرش عمومی نسبت به تبعیض نژادی شد.

نتایج یک نظر سنجی در ایالات متحده آمریکا نشان می دهد که پس از انجیل دومین کتاب محبوب در بین مردم آمریکا از نظر مردان کتاب «ارباب حلقه ها» اثر جی آر آر تالکین و از نظر زنان کتاب «بربادرفته» اثر مارگارت میچل است. همچنین در بین افراد جوان تر، داستان های هری پاتر از محبوبیت بالایی برخوردار است.

توقیف کتاب «شکار» سوئیس

کتاب جدید کارلا دی پونته نویسنده مشهور سوئیس که از منتقدان و نویسندگان بزرگ درباره جنایات جنگی است به دلایل سیاسی توقیف شد. این کتاب که «شکار» نام دارد اثر جدید دی پونته است که به جنایات جنگی سال ۱۹۹۹ - ۱۹۹۸ در طول جنگ کوزوو می پردازد.

کتاب دی پونته که علاوه بر نویسندگی، سفیر سوئیس در آرژانتین است از سوی وزارت امور خارجه سوئیس توقیف شده است.

این در حالی است که وزارت امور خارجه سوئیس انتشار این کتاب را باعث بروز چالش های سیاسی در مجامع عمومی می داند زیرا در این کتاب به جزئیاتی در مورد جنایات جنگی کوزوو اشاره شده است که نمی توان آن را در معرض دسترسی عموم قرار داد.

آمریکا تاراجگر تمدن ها

کتاب «عهد عتیق در تاراج» نام کتابی است که مرکز سیاستگذاری فرهنگی دانشگاه شیکاگو آمریکا منتشر کرده است.

در این کتاب که اشاره به از دست رفتن آثار باستانی متعددی در جریان حمله آمریکا به عراق می کند، آمده است: «در جریان حمله سال ۲۰۰۳ آمریکا به کشور عراق، موزه ملی عراق بعد از سقوط بغداد ۱۵ هزار شیء تاریخی خود را از دست داد که سرانجام بسیاری از این اشیا در هاله ای از ابهام قرار دارد.»

این کتاب به سیاستمداران و سردمداران جنگ ها هشدار می دهد که قبل از جنگ به عوارض ناشی از تخریب میراث تاریخی کشورها توجه کنند.

یک میلیارد مسلمان چگونه فکر می کنند؟ «یک میلیارد مسلمان چگونه فکر می کنند» نام کتابی است که بر اساس تحقیقات موسسه نظرسنجی بین المللی «نوگالاب» از ۵۰ هزار مسلمان در بیش از ۳۵ کشور مسلمان نشین جهان گردآوری شده است. این کتاب مدعی است که نوع نگرش جهان اسلام به جهان غرب را در مدت شش ساله بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر تاکنون بررسی کرده است.

کتابخوانی از بدو تولد

دولت ایرلند در نظر دارد به همه کودکانی که در سال ۲۰۰۸ متولد می شوند کتاب هدیه دهد. در این طرح تشویقی که قرار است از سوی وزارت آموزش این کشور اجرا شود، کتابی به عنوان هدیه به نوزادان اهدا می شود. در این طرح نمادین تلاش می شود که اهمیت مطالعه و کتابخوانی را از همان مراحل اولیه رشد کودک به والدین گوشزد کنند. مجریان این طرح بر این عقیده اند که والدین جایگاه ویژه ای در ارتقای سطح مطالعه کودکان ایفا می کنند.

این هفته با علیرضا ملکان نویسنده کتاب «حرف هایی برای همیشه»

روح امروزی آثار کلاسیک

تا چه اندازه سعی کرده‌اید به اصل حکایات و پیام‌های آنها پایبند باشید؟

در ارائه پیام‌ها هیچ دخل و تصرفی نشده اما به لحاظ ساختار مجبور بودم حذف و اضافاتی داشته باشم تا کارها به شکلی امروزی ارائه شود.

از حاصل کار راضی هستید؟

این کتاب به تازگی منتشر شده و هنوز عکس‌العمل‌ها را ندیده‌ام اما امیدوارم بتوانم با مخاطب امروزی ارتباط برقرار کنم.

ایده اولیه این کار از کجا شروع شد؟

از آنجایی که حس کردم نسل امروز متأسفانه به شکل نگران‌کننده‌ای با آثار کلاسیک بیگانه است.

یعنی هیچ سفرashi از نهادی یا موسسه‌ای نداشتید؟ خیلی دلم می‌خواست این گونه باشد اما متأسفانه باید بگویم خیر. من دلم می‌خواهد تا حد امکان این کار را ادامه بدهم اما نبود پشتوانه چنین اجازه‌ای را نمی‌دهد.

هم اکنون در حال چه کاری هستید؟

گاهی به کتاب‌های کلاسیک سر می‌زنم و حکایات‌هایی را انتخاب می‌کنم و منتظر فرصتی هستم که آنها را هم به زبان امروزی ارائه دهم البته شاید در قدم‌های بعدی سری هم به آثار حماسی بزنم و براساس داستان‌هایشان داستان‌های امروزی بنویسم.

علیرضا ملکان متولد ۱۳۵۰ و دانش‌آموخته رشته زبان و ادبیات فارسی است. این نویسنده جوان در اولین کتابش سعی کرده با استفاده از حال و هوای امروزی در ادبیات داستانی، رویه دیگری از حکایات‌های کلاسیک را ارائه کند.

اولین سوالی که در مورد کتاب شما برای خواننده ایجاد می‌شود این است که چرا سعی کرده‌اید حکایات‌های آثار کلاسیک را به شکل داستان‌های امروزی ارائه دهید.

حکایات‌های آثار کلاسیک از دیرباز مورد علاقه من بوده و همواره تلاش کرده‌ام که آنها را هم برای خودم و هم برای دیگران مورد مطالعه قرار دهم. همان‌گونه که می‌دانیم اغلب حکایات‌های آثار کلاسیک دارای موضوعی همیشگی هستند و همواره به عظمت انسان نظر داشته‌اند. بر همین اساس نمی‌توان درونمایه آنها را نادیده گرفت اما می‌توان به لحاظ ساخت و سازهای منطقی اغلب آنها را به روز کرد. من هم تلاش‌م را به کار گرفته‌ام که سهمی از این دنیای عظیم داشته باشم.

از چه کتاب‌هایی استفاده کرده‌اید؟

از بهارستان جامی، گلستان سعدی و مثنوی مولانا استفاده کرده‌ام و دو داستان هم از کتاب حیرت‌انگیز «فرج بعد از شدت» است.

نکته‌ای که در مورد حکایات کتاب «فرج بعد از

این همسویی از چه منظری است؟ از منظر شخصیت‌پردازی، استفاده از تصاویر به جای واژگان، فشردگی کلام و بسیاری موارد دیگر. آیا قبل از شما، فرد دیگری هم این کار را انجام داده یا خیر؟ من اطلاع دقیقی ندارم اما گمان نمی‌کنم تاکنون چنین کاری انجام شده باشد.

شدت» گفته می‌شود این است که می‌توان در آنها رگه‌ای از داستان‌های مدرن را دید. درست است؟ دقیقاً همین طور است. این کتاب از لحاظ گوناگون کتابی قابل مطالعه است اما متأسفانه تاکنون مظلوم واقع شده است. نکاتی که در حکایات این کتاب وجود دارد به طور حیرت‌آوری با جریان داستان‌نویسی مدرن همسوست.

شاخص‌های آماری کتاب‌های بزرگسال

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزاترین کتاب	۲۰۰۰ ریال	عسل گنجینه شفا بخش، احمد شریفی، ناشر: نسیم کوثر، چاپ ۱، ۲۲ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۲۰۰۰ ریال
گرانترین کتاب	۳۳۹۰۰۰ ریال	ارستایه جامع نامایی کاروانی به کارشناسی و کارشناسی ارشد نامایی، مهرداد صلاحی، ناشر: ایلیاد چاپ ۱، ۱۰۰۶ صفحه، ۱۱۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۶۰ مرتبه	نقد علم حقوق و مطالعه در نظام حقوقی ایران، ناصر کاویان، ناشر: شرکت سهامی انتشار، ۲۸۴ صفحه، ۵۲۰۰ نسخه، ۴۷۵۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۱۰۰۰۰۰ نسخه	فارسی عمومی (کتاب رشته غیر از زبان و ادبیات فارسی)، گروه‌مؤلفان، ناشر: دانشگاه پیام نور، چاپ ۹، ۳۴۴ صفحه، ۱۸۲۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۱۵۰ نسخه	ترجمه الفبای التوفیق، عبدالله بن علی بن ابراهیم سراج، مصدور خورشیدی، ناشر: دانشگاه سنجان، چاپ ۱، ۴۵۰ صفحه، ۵۷۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۱۹۰۸ صفحه	کتاب اول، بانک اطلاعات شهری: ۱۲۸۷ - ۱۲۸۶، ناشر: شرکت کتاب اول، چاپ ۱
کمترین صفحه	۱۶ صفحه	Elizabeth Laird Anita's big day، ناشر: نهال نجست، چاپ ۱، ۳۰۰۰ نسخه

شاخص‌های آماری کتاب‌های کمک‌درسی

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزاترین کتاب	۱۰۳۰۰ ریال	کاربرد کامپیوتر (رشته‌های علوم انسانی)، اکبر شیرکوند، ناشر: دانشگاه پیام نور، چاپ ۴، ۱۶۸ صفحه، ۱۰۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۹۸۰۰۰ ریال	مجموعه سوالات کنکور کارشناسی ارشد مدیریت، کتبه گرایشها (بازرگانی - صنعتی - دولتی - فناوری اطلاعات - تکنولوژی - مالی) همراه با پاسخ تشریحی (۸۶-۷۰)، علی‌رضا امیرگریزی، ناشر: نگاه دانش، چاپ ۵، ۹۱۰ صفحه، ۲۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۲۱۱ مرتبه	زبان و ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی، سوم و دوم دبیرستان، محمد جوکار، ناشر: بین‌المللی کاج، ۳۳۶ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۵۰۰۰ نسخه	مهارت‌های زندگی: سال دوم دوره‌ی راهنمایی تحصیلی، عاطفه غیاث‌فخوری، ناشر: سازمان بهزیستی کشور، معاونت امور فرهنگی و پیشگیری، چاپ ۲۴، ۸۰ صفحه
کمترین شمارگان	۷۰۰ نسخه	چکیده پایان‌نامه‌های حوزه زبان و زبان‌شناسی دانشگاه‌های دولتی و آزاد کشور دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری... ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ ۱، ۱۰۶۶ صفحه، ۶۰۰۰۰ ریال

تعداد ناشران در این هفته	تعداد کتاب‌های بدون قیمت	تعداد بازدیدها		تعداد کتاب‌های قیمت
		مرد	زن	
۳۹۱	۱۸۲	۱۵۷	۱	۲۸

* مؤلف نامی بازدیدها را ارائه نکرده است. گردآورنده: مصحح و - به جز مترجم

گزارش آماری هفته

گزارش آماری هفته از سوی بخش کتابداری و اطلاع‌رسانی «خانه کتاب» و براساس اطلاعات ثبت شده در بانک اطلاعات این موسسه ارائه می‌شود. از شنبه ۱۳۸۷/۱۲/۲۸ تا شنبه ۱۳۸۷/۱۲/۲۸، ۱۲۳۸ عنوان کتاب در بانک اطلاعات خانه کتاب ثبت شده است. بیشترین تعداد کتابها در موضوع آموزش و کمک درسی و سپس کودک و نوجوان بوده است. پس از آن به ترتیب موضوعات دین، علوم عملی، علوم اجتماعی و سایر موضوعات قرار دارند.

گزارش آماری کتاب‌های منتشره در هفته گذشته (به تفکیک موضوع)

ردیف	موضوع	تعداد کل	تعداد*	ترجمه	چاپ اول	تعداد چاپ	تهران	شهرستان	شمارگان متوسط
۱	کلیات	۲۶	۲۴	۲	۱۵	۱۱	۲۵	۱	۲۱۲۱
۲	فلسفه و روانشناسی	۴۱	۳۶	۵	۱۱	۳۰	۳۰	۱۱	۲۱۲۰
۳	دین	۲۲۴	۲۰۶	۱۶	۱۰۹	۱۱۳	۵۰	۱۷۲	۴۴۵۲
۴	علوم اجتماعی	۱۱۸	۹۷	۲۱	۷۴	۴۴	۱۰۰	۱۸	۳۸۹۹
۵	زبان	۳۳	۳۱	۲	۱۵	۱۷	۲۲	۹	۴۴۳۲
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۳۹	۲۸	۱۱	۱۷	۲۲	۴۵	۱۴	۲۵۱۸
۷	علوم عملی	۱۹۶	۱۵۰	۴۶	۱۱۷	۷۹	۱۲۳	۷۳	۳۲۸۷
۸	هنر	۴۱	۱۹	۲۲	۲۵	۱۶	۲۴	۷	۱۵۱۲
۹	ادبیات	۱۱۱	۹۷	۱۴	۷۱	۴۰	۸۵	۲۶	۳۴۱۲
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۵۴	۵۰	۴	۴۲	۱۲	۳۶	۱۸	۳۲۱۲
۱۱	آموزش و کمک‌درسی**	۳۵۷	۳۵۷	-	۲۵۷	۶۶	۱۹۱	۸	۳۶۱۷
۱۲	کودک و نوجوان	۲۲۱	۱۷۱	۶۰	۹۱	۱۴۰	۱۹۱	۴۰	۵۳۳۶
	جمع بندی	۱۳۶۸	۱۱۵۶	۲۱۲	۶۵۲	۷۱۵	۹۷۱	۳۹۷	۲۴۰۲

* کتابی که به نامی از این گزارش می‌باشد که ترجمه باشد، آنگاه چون نسخه دوم، گردآورنده، حقوق شعر و مقاله آن.
** منظور از موضوع آموزش و کمک‌درسی، کلیه کتابهایی است که به نحوی با مواد درسی و دروسهای آموزش تمام مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مربوط است و مخاطبان آنها دانش‌آموزان از پیش‌دانشگاهی تا دبیرستان هستند.

شاخص‌های آماری کتاب‌های کودک و نوجوان

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
گرانترین کتاب	۵۵۰۰۰ ریال	کودکان الکترونیکی (۲) (TO-KIDS)، هما ملک، ناشر: بین‌المللی کاج، چاپ ۱، ۱۹۲ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۱۳ مرتبه	هنرآموز نقاشی حمید برای بچه‌ها، حسینعلی مویبدرداری، ناشر: حمید، چاپ ۲۲، ۳۳ صفحه، ۲۰۰۰۰ نسخه، ۴۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۰۰۰۰ نسخه	هنرآموز نقاشی حمید برای بچه‌ها، حسینعلی مویبدرداری، ناشر: حمید، چاپ ۱۳، ۳۳ صفحه، ۴۵۰۰۰ نسخه، ۴۵۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۷۰۰ نسخه	بازیهای کودکان، ناشر: جمال هنر، چاپ ۲، ۳۴ صفحه، ۸۰۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۵۰۴ صفحه	آرتمیس قانون و مهاجران گذشته، بین کالفر، شیدا رنجبر، ناشر: نشر الحق، چاپ ۱، ۳۰۰۰ نسخه، ۴۵۰۰۰ ریال

روایت اول شخص

نام های قرآنی

دکتر محبوبه مباحثی؛ پژوهشگر

هم اکنون دو کتاب جدید در دست انتشار و یک کتاب نیز در دست کار دارم.

اولین کتاب پژوهشی است در مثنوی معنوی و دیوان شمس مولانا جلال الدین محمد بلخی تحت عنوان 'فرهنگ عامه در روزگار مولانا'. من در این کتاب یک پژوهش مردم شناختی و متن محور در مورد روزگار مولانا انجام داده و مسائلی چون باورهای مردم، خوراک، پوشاک، نوع عزاداری و رسوم قدیمی مهمانداری ایرانیان را از خلال آثار مولوی استخراج کرده‌ام.

کتاب حاضر در حجمی بالغ بر هشتصد صفحه از سوی سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر خواهد شد. از سوی دیگر یک دیدگاه جامعه شناختی نسبت به دیوان شمس داشته‌ام که در کتاب دیگری سامان یافته و تحویل انتشارات سروش داده‌ام اما به دلیل تغییراتی که در مورد نام و برخی از فصول در دست انجام است، هنوز نام مشخصی برای آن انتخاب نشده است.

جز این دو کتابی که عنوان شد یک پژوهش در نام‌های موجود در قرآن کریم انجام داده‌ام که بخش عمده‌ای از آن به فرجام رسیده است البته باید عنوان کنم که این کار با کتاب فهرست اعلام قرآنی مرحوم دکتر فضائلی تفاوت‌های چشمگیری دارد و به شکلی جزئی‌تر به موضوع نام‌های قرآنی می‌پردازد و موجب دسترسی سریع و سهل الوصول پژوهشگران به اعلام خاص قرآنی نظیر گیاهان در قرآن، حیوانات، مردان، زنان و... خواهد بود.

در مورد این کتاب که عنوان 'فرهنگ نام‌های قرآنی' را بر روی جلد دارد هنوز با ناشر خاصی مذاکره نکرده‌ام اما تصور می‌کنم این کتاب نیز امسال به مناسبت هفته پژوهش روانه بازار شود.

پیوندی ناگسستنی با جنگ

مرتضی سرهنگی؛ نویسنده

انتشارات سوره مهر قصد دارد مجموعه یادداشت‌های برگزیده سال‌های زندگی در مجله کمان را در کتابی تحت عنوان 'حرف ما در نمایشگاه کتاب ارائه کند.

'حرف ما' مجموعه یادداشت‌های من در دو هفته نامه 'کمان' است که در کنار یادداشت‌های هدایت‌الله بهبودی با عنوان 'ستون اول' منتشر می‌شد.

البته نوشته‌ای که بخواد شأن و منزلت یک عنوان کتاب را داشته باشد، آسان به دست نمی‌آید. حتی برای چاپ کتاب 'حرف ما' تردید داشتم، به همین خاطر از یکصد یادداشت، ۳۰ یادداشت را انتخاب کردم، به این امید که شاید تعدادی از آنها به درد دیگران بخورد.

سی یادداشت برگزیده در این کتاب موضوعات اصلی هستند که با جنگ پیوندی محکم و ناگسستنی دارند؛ موضوعاتی از قبیل داستان کوتاه، سینما، خرمشهر، قدرت ارتش عراق و...

زیباشناسی چین باستان

مرتضی هادی جابری مقدم؛ پژوهشگر

تصور می‌کنم برگردان من از کتاب 'معماری و شهرسازی چین باستان' با تأخیری دو سال و نیمه در صفحه بندی، ویراستاری از سوی انتشارات فرهنگستان هنر در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران عرضه شود.

این کتاب تألیف پژوهشگری انگلیسی درباره چند هزار سال سنت معماری چینی است.

کتاب 'معماری و شهرسازی چین باستان' اثری است که ضمن تبیین مؤلفه‌های زیباشناختی چین، به طرح مباحثی درباره معماری این

سرزمین باستانی پرداخته و از سویی آداب و رسوم چین باستان و ارتباط این سنن را با ساختار معماری چین مورد واکاوی قرار داده است و بالاخره این که نقش سلسله‌ها و حکومت‌های مختلف در چین و تأثیر این حکومت‌ها بر شکل معماری و شهرسازی چینی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

تصور می‌کنم انتشار این اثر به دلیل این که در زمینه تاریخ معماری چین اثری قابل توجه منتشر نشده، می‌تواند خلاء موجود را پر کند و به عنوان منبع درسی دانشجویان رشته معماری مورد استفاده قرار گیرد. همچنین مجموعه مقاله‌ای درباره برنامه‌ریزی‌های ملی - منطقه‌ای با همین نام دارم که شامل ترجمه هفت مقاله از سرآمدان این حوزه و دو مقاله تألیفی است و انتظار می‌رود به زودی منتشر شود.

تعلیقه‌ای بر تذهیب الاخلاق

دکتر ابو القاسم امامی؛ ویراستار

پس از انتشار ویراست دوم از 'قرآن کریم' که به دو صورت نفیس (از سوی نشر نگار) و معمولی (از سوی نشر اسوه) منتشر شد، ویراست دیگری (ویراست سوم) از قرآن را به ناشر داده‌ام و تصور می‌کنم همین روزها به مناسبت نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران تجدید چاپ شود.

علاوه بر این، تصحیح بخش‌هایی از مصنفات مشکویه را به موسسه میراث مکتوب تحویل داده‌ام البته باید بگویم بعضی از رسائل او هنوز به دستم نرسیده و برای نمونه بخشی از این رسائل که مربوط به علم طب است قرار شده توسط دوستی از ترکیه به دست من برسد و کوشش می‌کنم تا در آینده‌ای نه چندان دور آن رسائل را نیز به دست بیاورم.

این کتاب دربرگیرنده رسالات و یادداشت‌های پراکنده احمدبن محمد یا احمدبن یعقوب مسکویه یا مشکویه مورخ، فیلسوف، پزشک و ادیب پرآوازه ایرانی در حوزه‌های مختلف فلسفه، کیمیا، طب، ادبیات و... است.

کار تصحیح برگردان مرحوم ابوالقاسم زنجانی از علما و مترجمان دوره مشروطه از کتاب تذهیب الاخلاق این مسکویه نیز به پایان رسیده است البته مترجم، کتاب حاضر را با عنوان کیمیای سعادت به فارسی ترجمه کرده است اما نام کامل این کتاب 'تذهیب الاخلاق و تطهیر الاعراق' در علم اخلاق و حکمت عملیه است. کتاب حاضر، یکی از معدود آثاری است که در آن تلاش شده تا اخلاق فلسفی، با بهره بردن از مبانی اخلاق نزد افلاطون و ارسطو تبیین شود.

تذهیب الاخلاق، یک دوره کامل اخلاق فردی، خانوادگی و اجتماعی است که در بخش‌های مختلف آن، مطالب بسیاری درباره رفتارهای انسانی، برطرف کردن معضلات اخلاقی، شرایط همکاری اجتماعی و قوانین حاکمیت سیاسی، مطرح و به شیوه عینی و عملی، هدف‌ها و راهکارهای روشنی، بیان شده است. از آنجا که حکمای بزرگ از ارسطو تا ابن مسکویه، سعی بر رستگاری و خوشبختی ویژه افراد بشر داشتند و آن را در اخلاق و کردار نیکو می‌دانستند، به همین دلیل معتقد بودند که برای این منظور، باید به معرفت و شناخت نفس پرداخت و در واقع، کمال و غایت و قوا و ملکات نفس را شناخت و آن‌گاه علوم فکری را در بین انسان‌ها رواج داد تا دل و مغز و اندیشه آدمی روشن و روح و احساسات و عواطف آنها تلطیف شود.

مقالاتی نیز در حوزه‌های مختلف متن پژوهی دارم که در صورت به سامان رسیدن این کارها قصد انتشارشان را دارم.

کار خلاقه با کودکان

افضل السادات حسینی؛ پژوهشگر

هم اکنون مشغول تألیف دو کتاب پژوهشی درباره کودکان و نوجوانان هستم که اولی عنوان 'یادگیری خلاق، کلاس خلاق' را روی جلد دارد و در اصل نگاهی به جایگاه کلاس در روند آموزش کودکان دارد و قرار شده از سوی انتشارات مدرسه منتشر شود.

'تربیت اخلاقی کودک و نوجوان' هم عنوان اثر بعدی من است، که قرار است توسط مؤسسه انتشاراتی قو وارد بازار کتاب شود. در تألیف این کتاب از برخی منابع اسلامی بهره گرفته شده است.

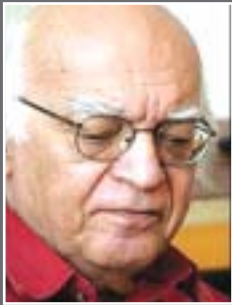
همچنین 'یک فکر تازه' عنوان کتابی پیرامون کار خلاقه با کودکان است که تحویل مؤسسه انتشاراتی مهاجر داده‌ام و قرار است به زودی وارد بازار کتاب شود. در بخشی از این کتاب، راهنمای کار با این اثر برای اطلاع مربیان و والدین گنجانده شده است.

اصول حکمت متعالیه

دکتر سیدیحیی یثربی؛ مدرس و پژوهشگر فلسفه اسلامی

هم اکنون مشغول نوشتن کتابی درباره ملاصدرا هستم که تا تابستان به پایان می‌رسد. من در این کتاب به بررسی اصول و مبانی و مسائل عمده حکمت متعالیه پرداخته‌ام.

محور کار من در این کتاب بر سه موضوع متمرکز است؛ اول این که ملاصدرا در حوزه فلسفه چه نظریه‌پردازی‌هایی کرده است، دیگر آن که تعالیم و نظریات چه فیلسوفانی در گذشته زمینه‌ساز ایده‌های او

نجف دریابندری

دکتر ابو القاسم امامی

شده‌اند و سومین محور این که ایده فلسفی ملاصدرا چه اثراتی در جامعه و متفکران بعد از وی به جای گذاشته است.

این اثر به سفارش معاونت پژوهشی دانشگاه علامه طباطبائی آماده می‌شود البته از آنجایی که قبلاً در این زمینه کار کرده بودم، منابع و مدارک شناخته شده‌اند؛ به همین دلیل سعی من بر آن است که تا تابستان، کتاب را به ناشر تحویل دهم.

ترجمه‌های در راه

نجف دریابندری؛ مترجم

در حال حاضر مشغول ترجمه جلد اول داستان‌های همینگوی هستم که در دو جلد روانه بازار خواهد شد. این مجموعه دربرگیرنده ۸۹ داستان است که بخش عمده‌ای از این داستان‌ها را ترجمه کرده‌ام. همیشه به آثار همینگوی علاقه مند بوده‌ام البته قبلاً هم از این نویسنده ترجمه کرده‌ام مثل 'وَداع با اسلحه' و 'پیرمرد و دریا' اما فکر کردم ترجمه کامل آثار این نویسنده می‌تواند برای خوانندگان و نویسندگان جوان مفید باشد. این نویسنده در زمان حیاتش ۱۰ مجموعه داستان کوتاه و ۱۲ رمان منتشر ساخته که ما در ایران بیشتر به رمان‌های او پرداخته‌ایم و از داستان‌هایش غافل مانده‌ایم، در حالی که داستان‌های کوتاه همینگوی گاه از رمان‌های او مطرح‌تر هستند و موفق شده‌اند سبک داستان‌نویسی جهان را عوض کنند.

علاوه بر این ترجمه نمایشنامه 'خانه برنارد آلبا' (فدریکو گارسیا لورکا) نیز در نشر کارنامه در حال انتشار است.

کار برگردان کتاب 'رساله درباره طبیعت انسان' نوشته فیلسوف مشهور ایتالیایی دیوید هیوم نیز رو به اتمام است.

رساله درباره طبیعت انسان یکی از متن‌های اساسی فلسفه است که بعدها کانت کتاب مشهور خود 'نقد خرد ناب' را در پاسخ به این کتاب هیوم نگاشت. علاوه بر این دو کتابی که عنوان شد هم اکنون مشغول ترجمه کتاب 'اندیشه‌های مارکوس اورلیوس' (امپراتور و اندیشمند رومی) هستم.

مارکوس اورلیوس آنتونینوس (۱۲۱ تا ۱۸۰ میلادی) یکی از امپراتوران و فیلسوفان رومی بود که در کتابی خاطرات خود را به رشته تحریر درآورده است و من تصمیم به ترجمه آن گرفته‌ام.

سال‌های پیش بخش‌هایی از این اثر را در کتابی دیگر و در کنار آثار سایر مترجمان منتشر کردم اما می‌خواهم امسال آن را به صورت یک کتاب مستقل به چاپ برسانم. انتشارات باغ پیشنهاد ترجمه دوباره این کتاب را به من داده است.

بهبایت در محکمه تاریخ

مهدی طهوری؛ داستان‌نویس

انتشارات مدرسه پس از انتشار کتاب 'سلحشوران داغستان' درباره زندگی شیخ شامل داغستانی، به قلم من که به عنوان کتاب برگزیده جشنواره رشد نیز معرفی شد در تدارک است تا کتاب 'داستان بهبایت' را به پژوهش و نگارش بنده روانه بازار کند. این داستان به چگونگی شکل‌گیری فرقه ضاله بهبایت و افشای پیرامون آن می‌پردازد. یک کتاب هم در انتشارات افق در دست چاپ دارم که عنوان 'تاریخ خط' را بر روی جلد دارد. این کتاب جزئی از یک مجموعه تحت عنوان 'داستان‌های تاریخ تمدن ایرانی' است.

محبوبه مباحثی

مرتضی سرهنگی

افضل السادات حسینی